

Η Γλώσσα μας

4

Η Γλώσσα μας 4

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ»**

Το Πρόγραμμα «Ελληνόγλωσση Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς πόρους, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης, και υλοποιήθηκε από το «Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών» του Πανεπιστημίου Κρήτης. Για την παραγωγή του διδακτικού υλικού που περιέχεται στο παρόν τεύχος εργάστηκαν τα παρακάτω πρόσωπα:

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Χατζηδάκη Ασπασία

**ΥΠΟΕΡΓΟ 3-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΥ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Γεώργιος Δ. Καψάλης

Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Γουλής Δημήτριος

Γρόσδος Σταύρος

Ντάγιου Ευγενία

Παπαδοπούλου Σμαράγδα

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γεώργιος Δ. Καψάλης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Μπάης Κωνσταντίνος

Μπουκουβάλα Βιβή

Παππάς Παντελής

Παπαγιαννόπουλος Δημήτριος

Φάκος Γεώργιος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Γκοντού Ελένη

Κέλλης Αντώνιος

©Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Εργαστήριο Διαπολιτισμικών
και Μεταναστευτικών Μελετών (Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.)
Πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου
741 00 Ρέθυμνο
Τηλέφωνο: 28310-77635, 77605
Fax: 28310- 77636
e-mail: ediamme@edc.uoc.gr
www.uoc.gr/diaspora
www.ediamme.edc.uoc.gr

- Συνεργασία με το:
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Πανεπιστημιούπολη
Τ.Κ.: 45100 Ιωάννινα
Τηλ.: 26510 05690

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

1. Ένα αλλιώτικο σχολείο.....	12
2. Οι τέσσερις εποχές.....	26
3. Νιώθω... αισθάνομαι.....	42
4. Κόκκινη Κλωστή δεμένη.....	64
5. Παραμύθια με πλατύ χαμόγελο.....	93
6. Οι φίλοι μας τα ζώα.....	106
7. Παιχνίδια.....	126
8. Μέρες γιορτής.....	136

Ένα αλλιώτικο σχολείο

Εικονογράφηση: Λήδα Βαρβαρούση, *Ο Τριγωνοψαρούλης*, εκδ. Πατάκη

Θαλασσινό σχολείο

Ο Τριγωνοψαρούλης

Παιχνίδια του βυθού και της αυλής

Θαλασσινό σχολείο

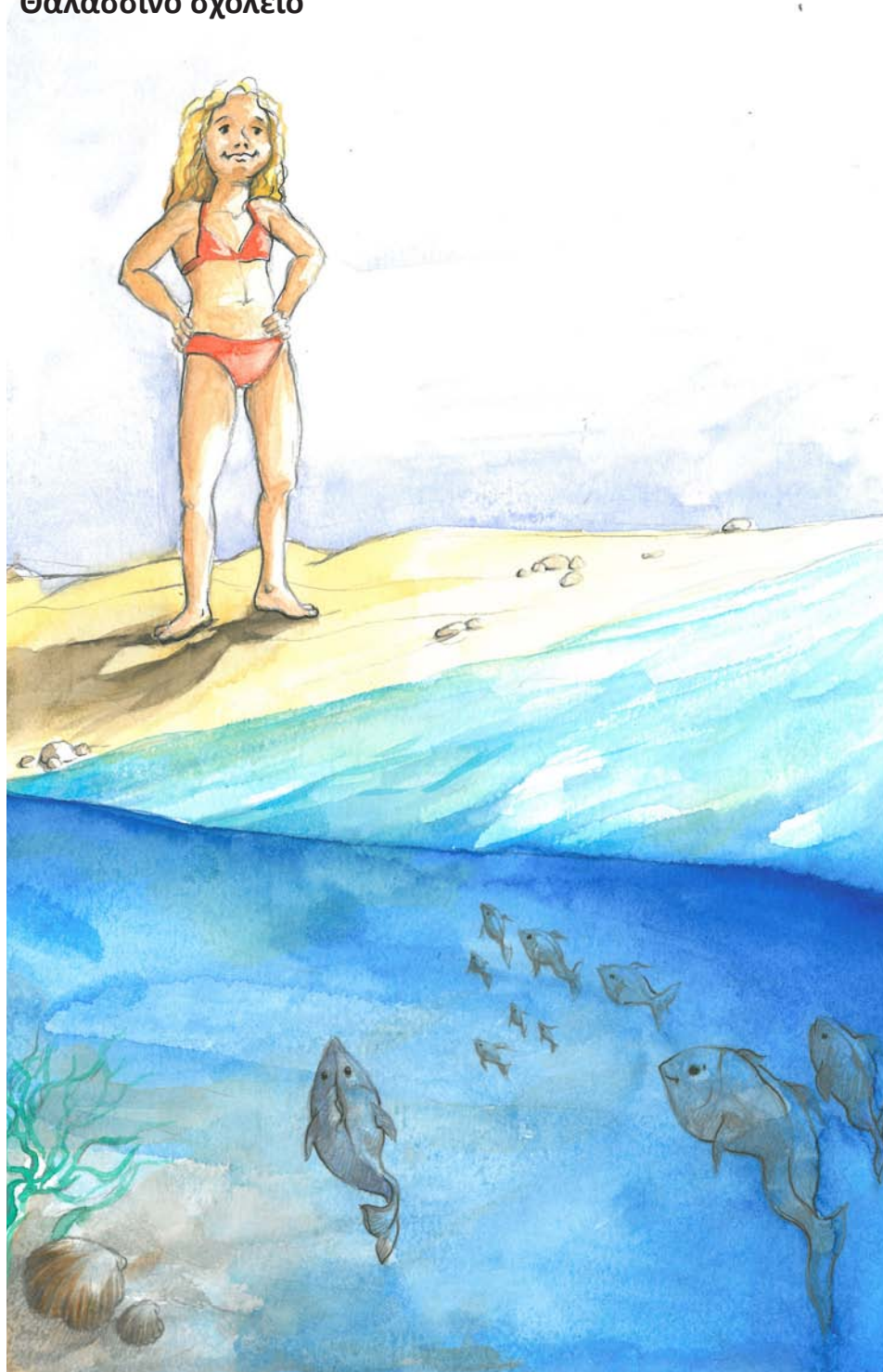
Πώς θα 'θελα η θάλασσα
να ήταν το σχολειό μου
και του σχολειού μου η φορεσιά
να 'τανε... το μαγιό μου.

Να 'χα τα βότσαλα χαρτί,
τα φύκια συνδετήρι,
κοχύλια τα μολύβια μου
κι ο αστερίας σβηστήρι.

Στην άμμο η ορθογραφία μου
να ήτανε γραμμένη
να 'ρχεται κύμα γρήγορα
τα λάθη μου να παίρνει.

Και να 'χα για δασκάλες μου
τις βάρκες π' αρμενίζουν
να μ' έπαιρναν κάθε πρωί
στη Γη να με γυρίζουν.

Σοφία Παράσχου,
Θαλασσινό σχολείο, εκδ. Περίπλους

Δραστηριότητες

1. Ποιες εικόνες, ποιοι ήχοι και ποιες μυρωδιές ήρθαν στο μυαλό σας, ακούγοντας το ποίημα;
2. Ποιο πρόσωπο ακούγεται να μιλά στο ποίημα; Τι θα ήθελε να συμβεί;
3. Γράψτε τις λέξεις του ποιήματος που σας θυμίζουν το καλοκαίρι και τις διακοπές.

.....

.....

4. Διηγηθείτε την πιο αξέχαστη ημέρα των καλοκαιρινών διακοπών σας! Ακολουθήστε τις οδηγίες, για να οργανώσετε σε παραγράφους τη διήγησή σας.

1. Πότε και πού έγιναν αυτά που διηγούμαι;

2. Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στη διήγηση;

3. Τι έγινε στην αρχή;

4. Πώς έγινε; Γιατί έγινε;

5. Τι έγινε μετά; Τι έγινε στο τέλος;

6. Ποιες ήταν οι σκέψεις σας και πώς νιώσατε;

Όταν διηγείστε, χρησιμοποιείτε ρήματα σε Παρατατικό και Αόριστο χρόνο. Επίσης, χρησιμοποιείτε λέξεις, εκφράσεις και προτάσεις που δείχνουν χρόνο, όπως: **μια μέρα, έπειτα, μετά, ύστερα, νωρίτερα, το πρωί, όταν πήγαμε, μόλις φτάσαμε...**

Ο Τριγωνοψαρούλης

Στο βάθος της θάλασσας, κάτω από την επιφάνεια των αγριεμένων κυμάτων, βρίσκεται η κοινωνία των ψαριών. Εκεί, όλα παραμένουν ίδια για αιώνες. Τίποτα δεν αλλάζει! Τα ψάρια αφήνουν τα αυγά τους στα ίδια σημεία και τα μικρά ψαράκια, μόλις βγουν από το αυγό, ξέρουν ότι πρέπει να τρέξουν στο σχολείο της κυρα-Σουπιάς. Στο σχολείο μαθαίνουν να σχεδιάζουν στο βυθό, να διαβάζουν τα μυστικά των βράχων, μα κυρίως να φυλάγονται από τα δίχτυα και τα αγκίστρια του ψαρά.

Κι αυτό το καλοκαίρι όλα έγιναν όπως πάντα. Τα ψάρια άφησαν τα αυγουλάκια τους στα ίδια σημεία και λίγες μέρες μετά βγήκαν τα μικρά. Στην αρχή έμοιαζαν όλα ίδια, μικρά και διάφανα. Όσο περνούσαν οι μέρες όμως, άρχιζαν να θυμίζουν τους γονείς τους.

Τα μικρά γλωσσάκια έμοιαζαν με τις μεγάλες γλώσσες, και τα μπαρμπουνάκια με τα κοκκινωπά μπαρμπούνια. Τα ξιφιάκια έμοιαζαν με τους ξιφίες και οι κουτσομουρίτσες ήταν ίδιες, φτυστές, οι μαμάδες τους οι κουτσομούρες. Όλα θύμιζαν το είδος τους.

Ωστόσο, καθώς όλα τα ψαράκια πήγαιναν προς το σχολείο της κυρα-Σουπιάς, ένα ξεχώριζε! Ήταν παράξενο κι αστείο!

Δεν έμοιαζε με κανένα από τα γνωστά είδη ψαριών. Ήταν κοντό και πλατύ σαν φεγγαρόψαρο, με μια μύτη μυτερή σαν του ξιφία και πλακουτσωτή σαν της κουτσομούρας, με ματάκια λαμπερά σαν της τσιπούρας και στόμα λοξό σαν του καρχαρία. Η ουρά του ήταν κι αυτή ένα μικρό τρίγωνο. Θα 'λεγε κανείς πως το σχήμα του έμοιαζε με το τριγωνάκι που λέμε τα κάλαντα.

Τα άλλα ψάρια, που στη διαδρομή αναγνώριζαν τα αδερφάκια τους και σχημάτιζαν παρέες, του έλεγαν γελώντας:

- Παράξενο που είσαι! Από ποια οικογένεια κατάγεσαι;

Μα αυτό δεν ήξερε να τους απαντήσει. Δεν έβλεπε και κανένα ψαράκι να του μοιάζει.

Η κυρα-Σουπιά περίμενε τους νέους μαθητές της στην είσοδο του μεγάλου βράχου και τους υποδεχόταν καλοσυνάτη:

- Καλώς ήρθατε, μπαρμπουνάκια, καλώς ήρθατε, γλωσσίτσες, καλώς τις τσιπουρίτσες. Καλώς ήρθες... καλώς ήρθες...

Δεν ήξερε τι να πει μόλις αντίκρισε το ... περίεργο ψαράκι.

«Τι είν' τούτο;», σκέφτηκε.

- Καλώς ήρθες, Τριγωνοψαρούλη!

Αυτό ήταν! Από τότε όλοι τον φώναζαν Τριγωνοψαρούλη.

Τις πρώτες μέρες, η δασκάλα η κυρα-Σουπιά ήταν πολύ καλή. Δε μάλωνε καθόλου τα ψαράκια,

όποια σκανταλιά κι αν έκαναν. Μόνο οι επιστάτες του σχολείου, τα καλαμαράκια, τους έδιναν καμιά με τα πλοκάμια τους πού και πού.

Γρήγορα όμως οι μέρες πέρασαν κι άρχισαν τα μαθήματα. Τα ψαράκια έπρεπε να μάθουν να σχεδιάζουν στο βυθό. Αν και στην αρχή όλα δυσκολεύτηκαν, σιγά σιγά το σχέδιο τούς φάνηκε παιχνίδι. Μόνο ο Τριγωνοψαρούλης δυσκολευόταν ακόμα. Ό,τι κι αν ήθελε να σχεδιάσει του έβγαινε σαν τριγωνάκι! Κύκλο ήθελε, τριγωνάκι σχεδίαζε. Τετράγωνο ήθελε, τριγωνάκι του έβγαινε πάλι! Του φαινόταν ακατόρθωτο να σχεδιάσει οτιδήποτε άλλο!

Τα άλλα ψαράκια, που μάθαιναν γρήγορα, τον κορόιδευαν:

- Τριγωνοψαρούλη, είσαι ο τελευταίος μαθητής! Μόνο τριγωνάκια ξέρεις να σχεδιάζεις, του έλεγαν.

- Είσαι τεμπέλης! Φώναζαν τα καλαμαράκια και τον χτυπούσαν με τα πλοκάμια τους.

- Δεν προσπαθείς, είσαι αφηρημένος και απρόσεκτος, του έλεγε η κυρα-Σουπιιά.

Κι όμως προσπαθούσε, και μάλιστα πολύ! Και πρόσεχε και ήθελε να σχεδιάσει σωστά, αλλά ... δεν μπορούσε!

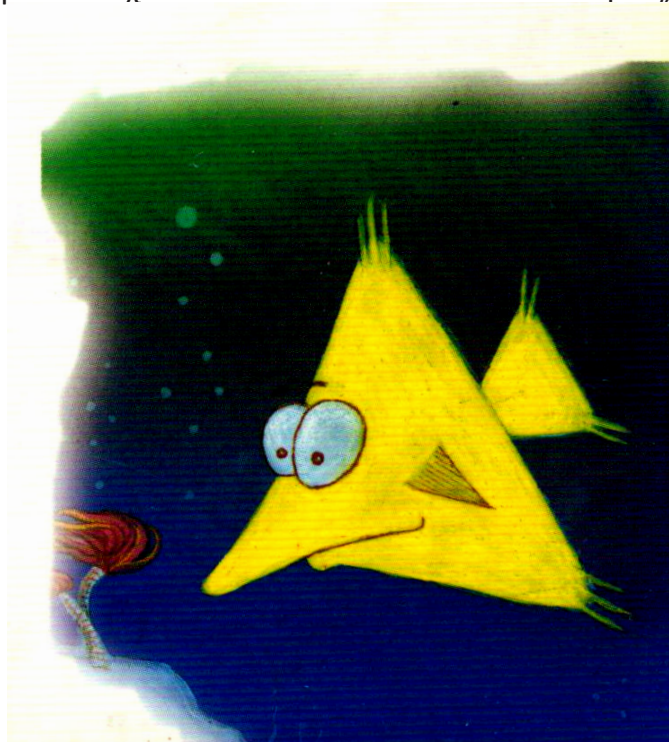
Ήταν τόσο δυστυχισμένος! Η κυρα-Σουπιιά πήγαινε κοντά του και του έδειχνε τι έπρεπε να κάνει. Όμως, και πάλι ο Τριγωνοψαρούλης δεν τα κατάφερνε, κι εκείνη εκνευριζόταν και του έβαζε τις φωνές:

- Μα πότε θα μάθεις επιτέλους;

Όταν έφτασαν στο μάθημα που θα μάθαιναν να σχεδιάζουν τρίγωνα, περίμενε ν' ακούσει επιτέλους κι αυτός ένα «μπράβο», κάτι που ως τώρα δεν είχε ακούσει ποτέ κι από κανέναν. Όμως, ούτε η δασκάλα ούτε τα άλλα ψαράκια τού το είπαν. Αντίθετα, πάλι τον κορόιδευαν:

- Αυτό έλειπε να μην κάνεις σωστά τα τρίγωνα! Τι Τριγωνοψαρούλης θα ήσουν; του φώναζαν στο διάλειμμα.

Στο διάβασμα τα πράγματα δεν πήγαιναν καλύτερα. Όταν στους βράχους υπήρχαν σύμβολα με τριγωνάκια, ο Τριγωνοψαρούλης τα διάβαζε αμέσως. Όταν υπήρχαν κι άλλα σχέδια, αργούσε πάρα πολύ και τα ψαράκια, που βαριόντουσαν, έκαναν φασαρία. Ακόμα κι αν ήξερε να διαβάσει, τα έχανε κι έκανε λάθος. Η κυρα-Σουπιιά θύμωνε, και πάλι τον κατσάδιαζε.

Ούτε και στο διάλειμμα τα άλλα ψαράκια τού συμπεριφέρονταν καλύτερα. Δεν τον έκαναν παρέα, μια και ήθελαν να παίζουν πάντα με τους καλύτερους μαθητές, όπως το λιθρίνι, το σαφρίδι και το λαβράκι. Το σχολείο γι' αυτόν ήταν ένα μαρτύριο. Καθόταν λοιπόν μόνος του στη γωνιά ενός βράχου κι έτρωγε το πλαγκτό του, σχεδίαζε τα τριγωνάκια του και καμιά φορά σιγοτραγουδούσε μελαγχολικά:

Δεν είμαι χαζούλης,
δεν είμαι κουτός,
είμαι ο Τριγωνοψαρούλης
και είμαι **διαφορετικός**.

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, *Ο Τριγωνοψαρούλης*, εκδ. Πατάκη

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

Αν ο Τριγωνοψαρούλης ήταν ο καλύτερός σας φίλος, τι νομίζετε ότι θα σας έλεγε;

- Γιατί είναι δυστυχισμένος και μελαγχολικός;
- Γιατί το σχολείο είναι γι' αυτόν ένα μαρτύριο;
- Ποιοι χαρακτηρισμοί της δασκάλας και των συμμαθητών του τον πληγώνουν;

Δραστηριότητες

1. Ελάτε στη θέση του Τριγωνοψαρούλη. Τι νομίζετε ότι θα ήθελε να συμβεί, για να είναι ευτυχισμένος και χαρούμενος στο σχολείο;

- Θα ήθελα .....

.....

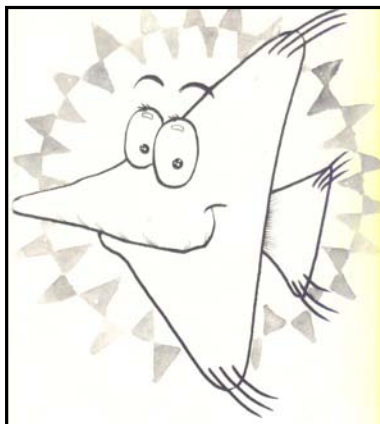
.....

- Μακάρι.....

.....

.....

2. Βρείτε στο κείμενο τα επίθετα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, για να περιγράψει την εξωτερική εμφάνιση του Τριγωνοψαρούλη και συμπληρώστε τα στον πίνακα.

Εξωτερική εμφάνιση

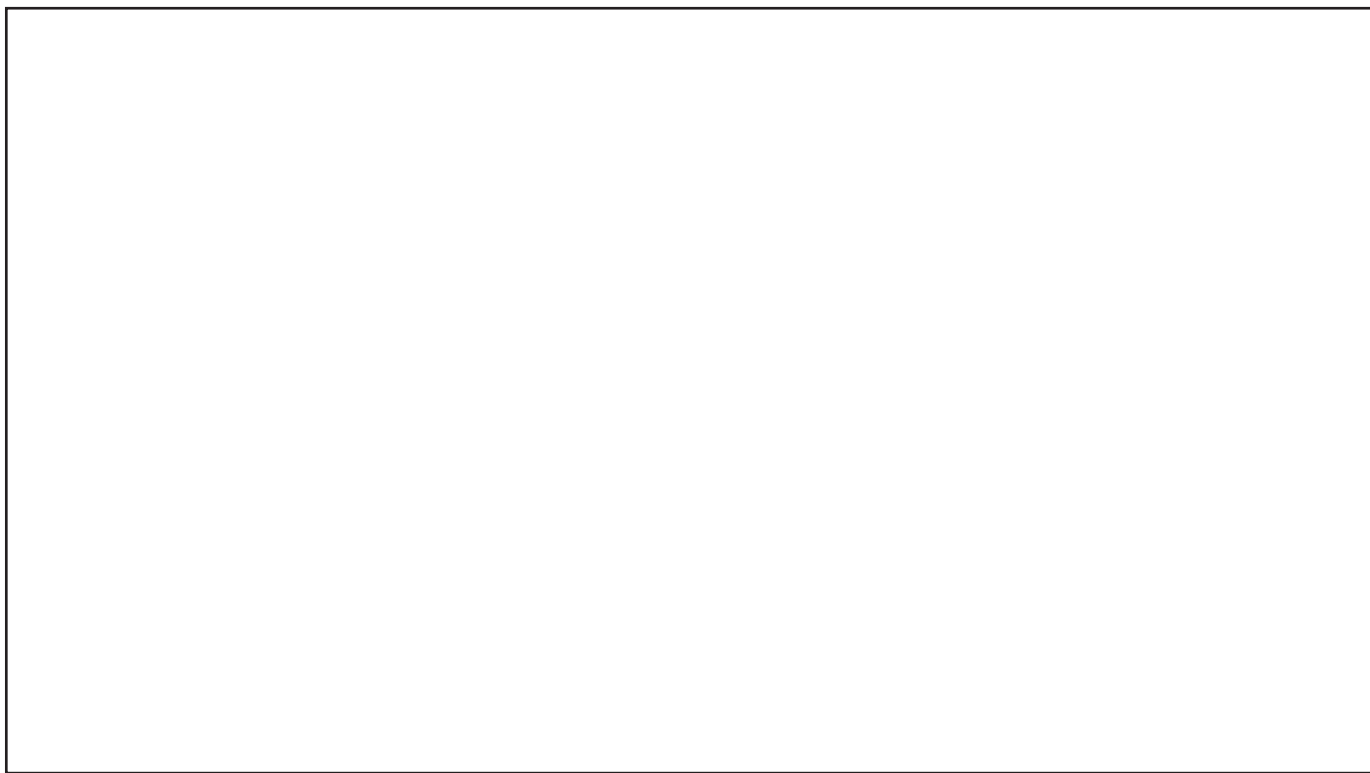
Σώμα : ....., ...

Μύτη : ....., ...

Μάτια : .....

Στόμα : .....

3. Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη... ζωγραφίστε κι εσείς, όπως και άλλα παιδιά, τον Τριγωνοψαρούλη στο βυθό και στείλτε τη ζωγραφιά σας στην ηλεκτρονική διεύθυνση: trigonopsaroulis@patakis.gr

Ζωγραφιές παιδιών με θέμα: «Παράξενα ψάρια» από την Έκθεση «Στο βυθό με τον Τριγωνοψαρούλη» (εκδ. Πατάκη και ΑΚΤΟ Junior, Απρίλιος 2005)

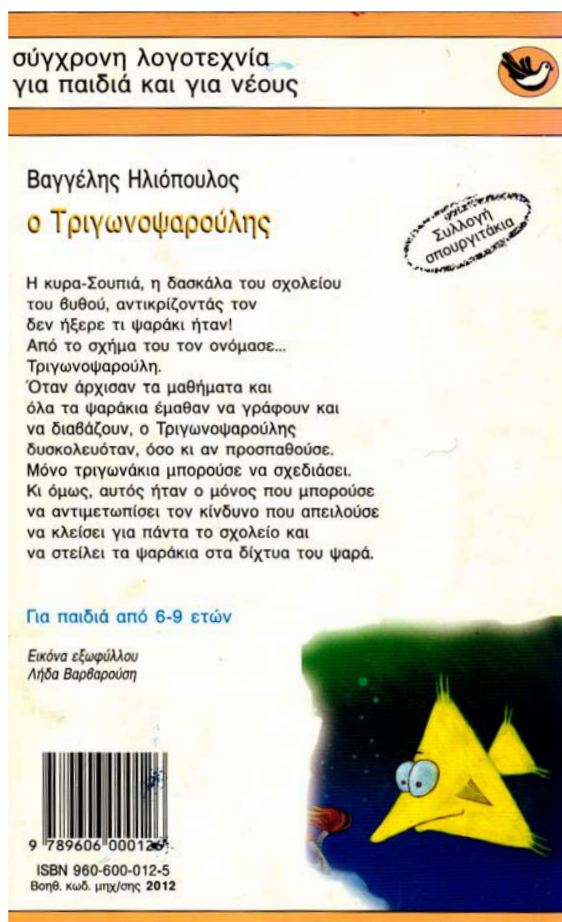

4. Μπορείτε να συνοδεύσετε τις ζωγραφιές σας με μηνύματα προς τον Τριγωνοψαρούλη, όπως έκαναν και άλλα παιδιά.

Ο Τριγωνοψαρούλης είναι ο πιο καλός μου φίλος. Τον σκέπτομαι κάθε βράδυ. Πόσο θα ήθελα να είμωνα κοντά του. Σε αγαπώ Τριγωνοψαρούλη. Μαρία Παπαχωρηίου!

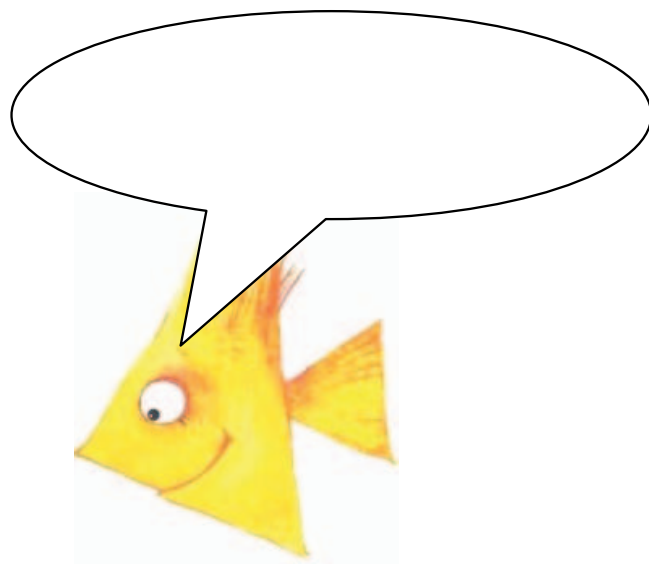
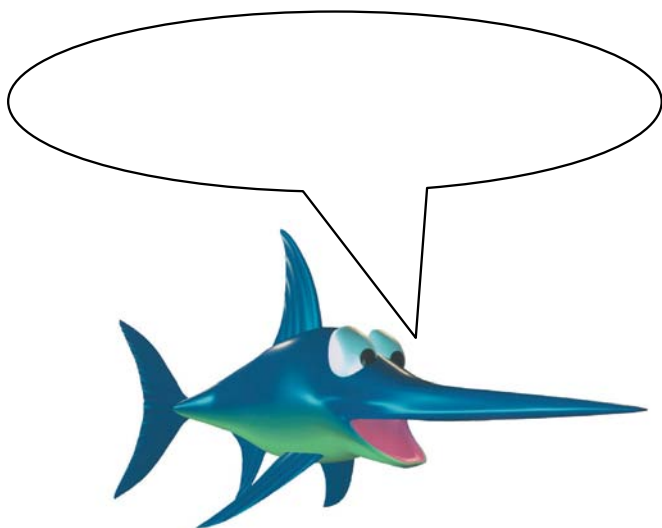
Θάθελα να ήμουν στο βιβλίο της θάλασσας

5. Η ιστορία του Τριγωνοψαρούλη συνεχίζεται... Διαβάστε παρακάτω το κείμενο στο οπισθόφυλλο του βιβλίου, παρατηρήστε την εικόνα και υποθέστε ποια μπορεί να είναι η συνέχεια της ιστορίας. Μετά ακούστε από τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σας να σας διαβάζει τη συνέχεια.

6. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σας θα σας αφηγηθεί την ιστορία του Ξέρξη του ξιφία. Ακούστε την προσεκτικά και μετά συζητήστε στην τάξη σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν η ιστορία του Τριγωνοψαρούλη με την ιστορία του Ξέρξη.

7. Οι δυο ήρωες συναντήθηκαν στο βυθό της θάλασσας. Τι να λένε;

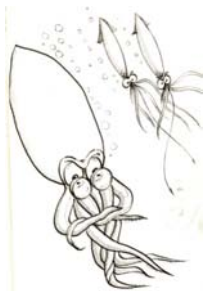
8. Όταν έφτασε η ιστορία του Τριγωνοψαρούλη στο τυπογραφείο, για να γίνει βιβλίο, φύσηξε ξαφνικά από το ανοιχτό παράθυρο ένα αεράκι και μπερδεύτηκαν τα κείμενα του συγγραφέα Βαγγέλη Ηλιόπουλου και οι εικόνες της εικονογράφου Λήδας Βαρβαρούση. Μπορείτε να βοηθήσετε, αντιστοιχίζοντας τις εικόνες με τα κείμενα;

Στο διάβασμα τα πράγματα δεν πήγαιναν καλύτερα. Όταν στους βράχους υπήρχαν σύμβολα με τριγωνάκια, ο Τριγωνοψαρούλης τα διάβαζε αμέσως. Όταν υπήρχαν κι άλλα σχέδια, αργούσε πάρα πολύ...

Ό,τι κι αν ήθελε να σχεδιάσει, του έβγαινε σαν τριγωνάκι! Κύκλο ήθελε, τριγωνάκι σχεδιάζε. Τετράγωνο ήθελε, τριγωνάκι του έβγαινε πάλι! Του φαινόταν ακατόρθωτο να σχεδιάσει οτιδήποτε άλλο!

Δεν ήξερε τι να πει μόλις αντίκρισε το ... περίεργο ψαράκι. «Τι είν' τούτο;» σκέφτηκε.

- Καλώς ήρθες ...

Και τότε της ήρθε η ιδέα:

- Καλώς ήρθες, Τριγωνοψαρούλη.

- Είσαι τεμπέλης! Φώναζαν τα καλαμαράκια και τον χτυπούσαν με τα πλοκάμια τους.

- Δεν προσπαθείς, είσαι αφηρημένος και απρόσεκτος, του έλεγε η κυρα-Σουπιά.

Παιχνίδια του βυθού και της αυλής

Το οχταποδόσφαιρο

Μπάλα παίζουν τα οχταπόδια
και με τα οχτώ τους πόδια.

Δυο κλωτσούν και δυο χορεύουν
άλλα δυο, τα έξι μπερδεύουν.

Δυο ποζάρουν σταυροπόδι
το 'να πάνω στ' άλλο πόδι.

Και μαζεύονται τα ψάρια,
γίνονται μαλλιά κουβάρια.

Μπαρμπουνάκια, γλώσσες, σπάροι
και η μπάλα όποιον πάρει.

Λαχανιάσματα, τρεχάλες,
μπουρμπουλήθρες και φουσκάλες.

Έρχεται δεύτερος γύρος,
δεν αντέχει πια ο τσίρος.

ΓΚΟΛ! Φωνάζει η σαρδέλα
το γοβιό τον πιάνει τρέλα.

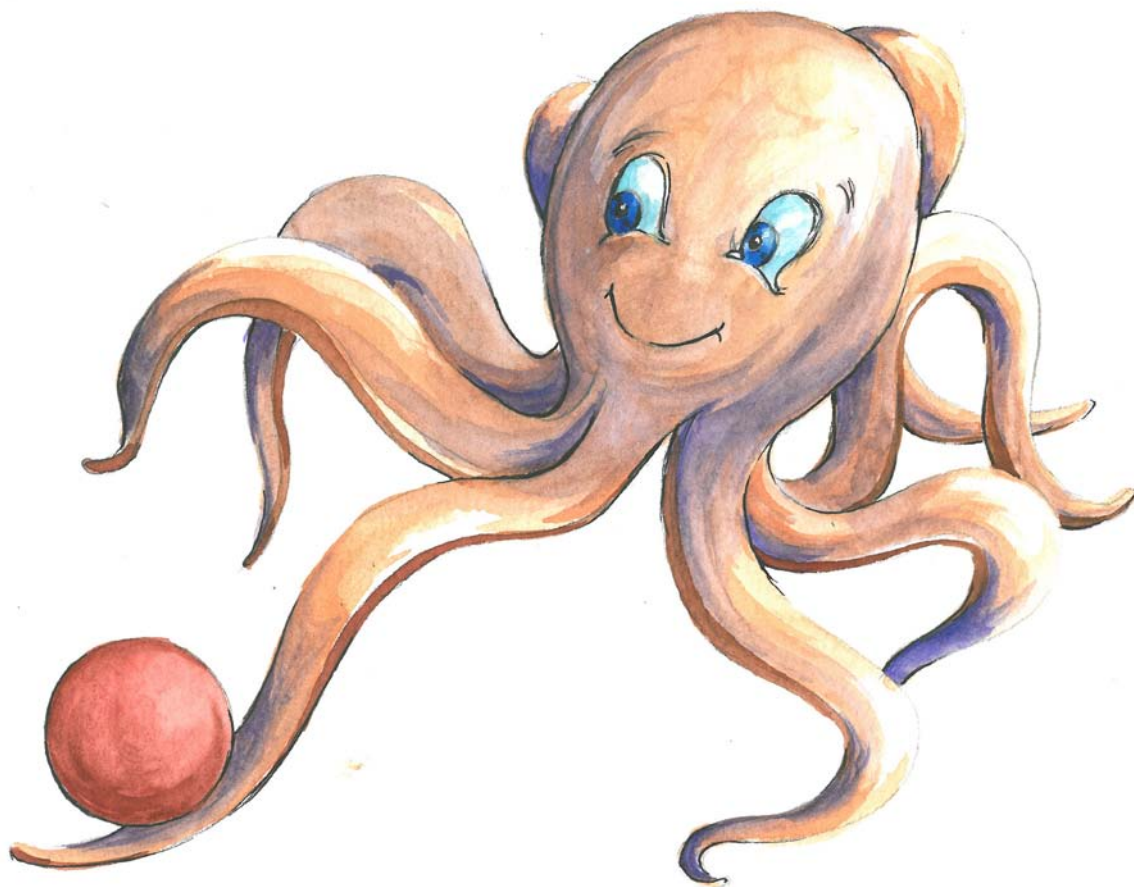
Τούμπες κάνει η караβίδα
που της έστριψε η βίδα.

Ο ξιφίος την μπάλα σπάνει
κι η σουπιά πετάει μελάνη.

Σαματάς και φασαρία,
βλέπουν έναν καρχαρία.

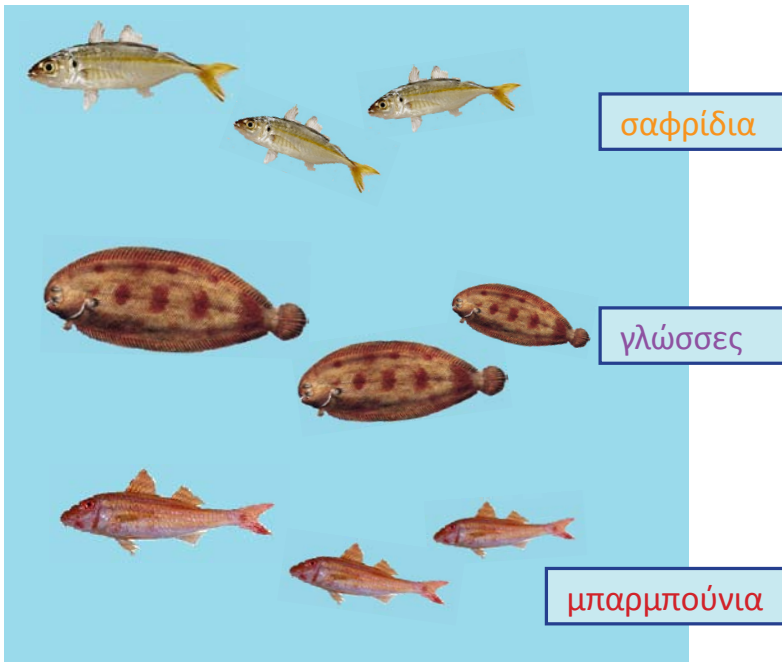
Όλοι όπου φύγει-φύγει
κι ο αγώνας έτσι λήγει.

Θέτη Χορτιάτη, Ο δάσκαλος με το βιολί και με το αστέρι, εκδ. Άγκυρα

Δραστηριότητες

1. Ανακαλύψατε ποιο παιχνίδι παίζουν τα χταπόδια και τα άλλα ψάρια στο βυθό;
2. Ποιες ομοιοκαταληξίες σας αρέσουν περισσότερο; Γιατί;
3. Ας παίξουμε με τις ομοιοκαταληξίες! Γράψτε ποιο παιχνίδι θέλετε να παίζουν τα ψάρια, διαλέξτε τις ομοιοκαταληξίες και φτιάξτε τα δικά σας δίστιχα! Ακολουθήστε το παράδειγμα της Αλεξάνδρας!

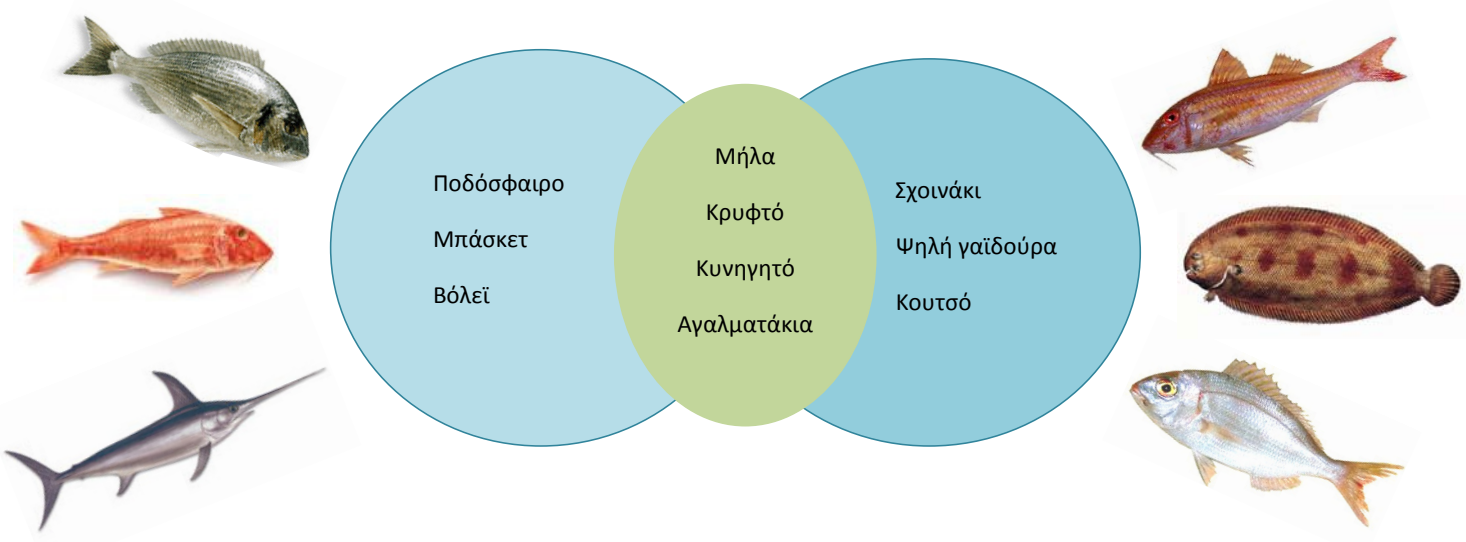

Μήλα παίζουν τα σαφρίδια
και ζαρώνουνε τα φρύδια
Αλεξάνδρα

..... παίζουνε οι γλώσσες
κακαρίζοντας σαν .....

.....παίζουν τα μπαρμπούνια
μα γλιστράνε στα .....

4. Ο Τριγωνοψαρούλης, με τη βοήθεια της δασκάλας του, της κυρα-Σουπιάς, έμαθε να σχεδιάζει ολοστρόγγυλους κύκλους. Παρατηρήστε το διάγραμμα που σχεδίασε, μετά την έρευνα που έκανε για τα παιχνίδια που παίζουν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές του στα διαλείμματα!

Ποια παιχνίδια παίζουν οι τσιπούρες, οι κουτσομούρες και οι ξιφίες;

Οι τσιπούρες.....
.....
.....

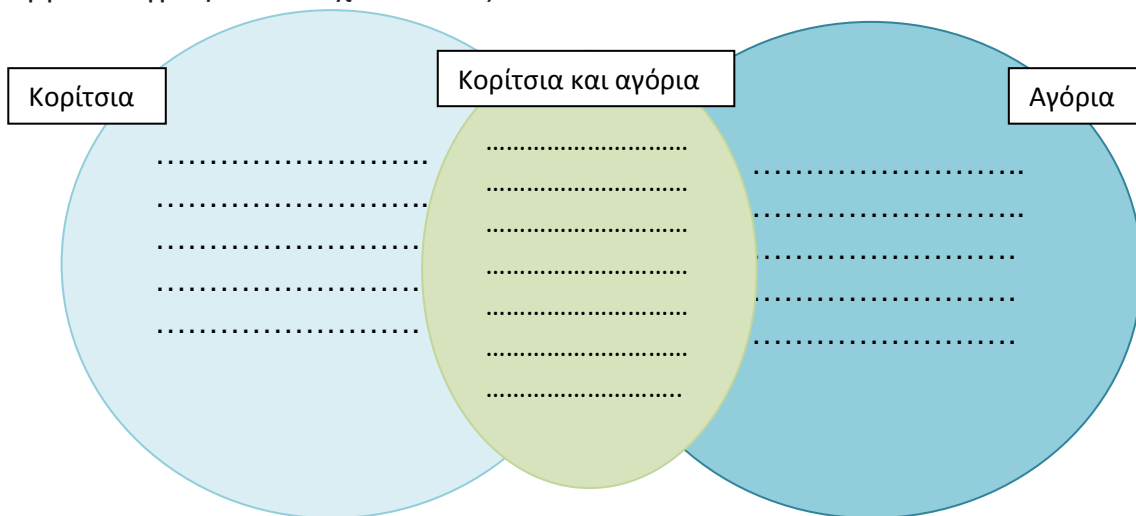
Ποια παιχνίδια παίζουν τα μπαρμπούνια, οι γλώσσες και τα λυθρίνια;

Τα μπαρμπούνια.....
.....
.....

Ποια άλλα παιχνίδια παίζουν στα διαλείμματα και οι δυο ομάδες των συμμαθητών και συμμαθητριών του Τριγωνοψαρούλη;

Παίζουν .....

5. Κάνετε κι εσείς μια έρευνα, παρατηρώντας τα κορίτσια και τα αγόρια του σχολείου σας στο διάλειμμα και γράψτε τι παιχνίδια παίζουν.

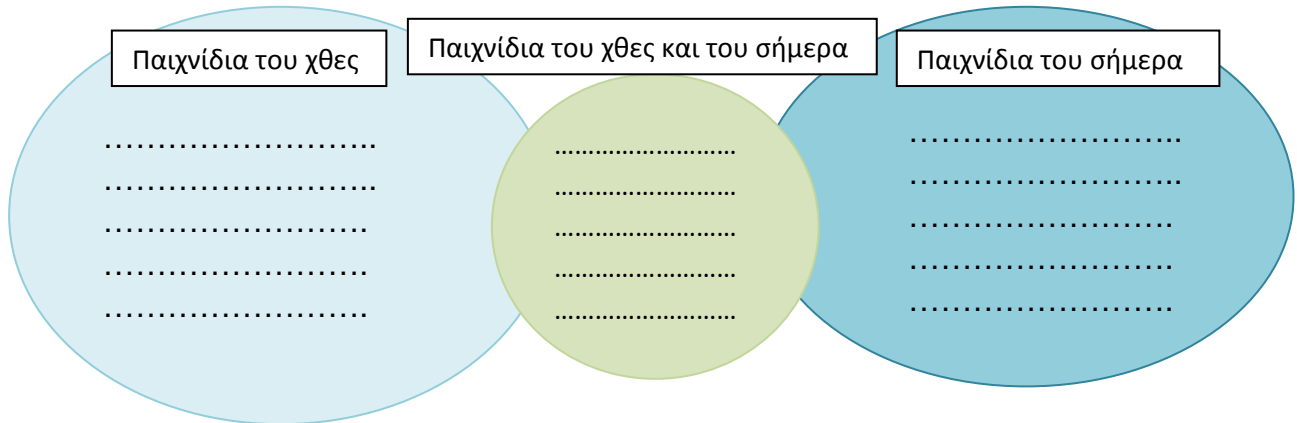

Τα κορίτσια παίζουν.....
.....

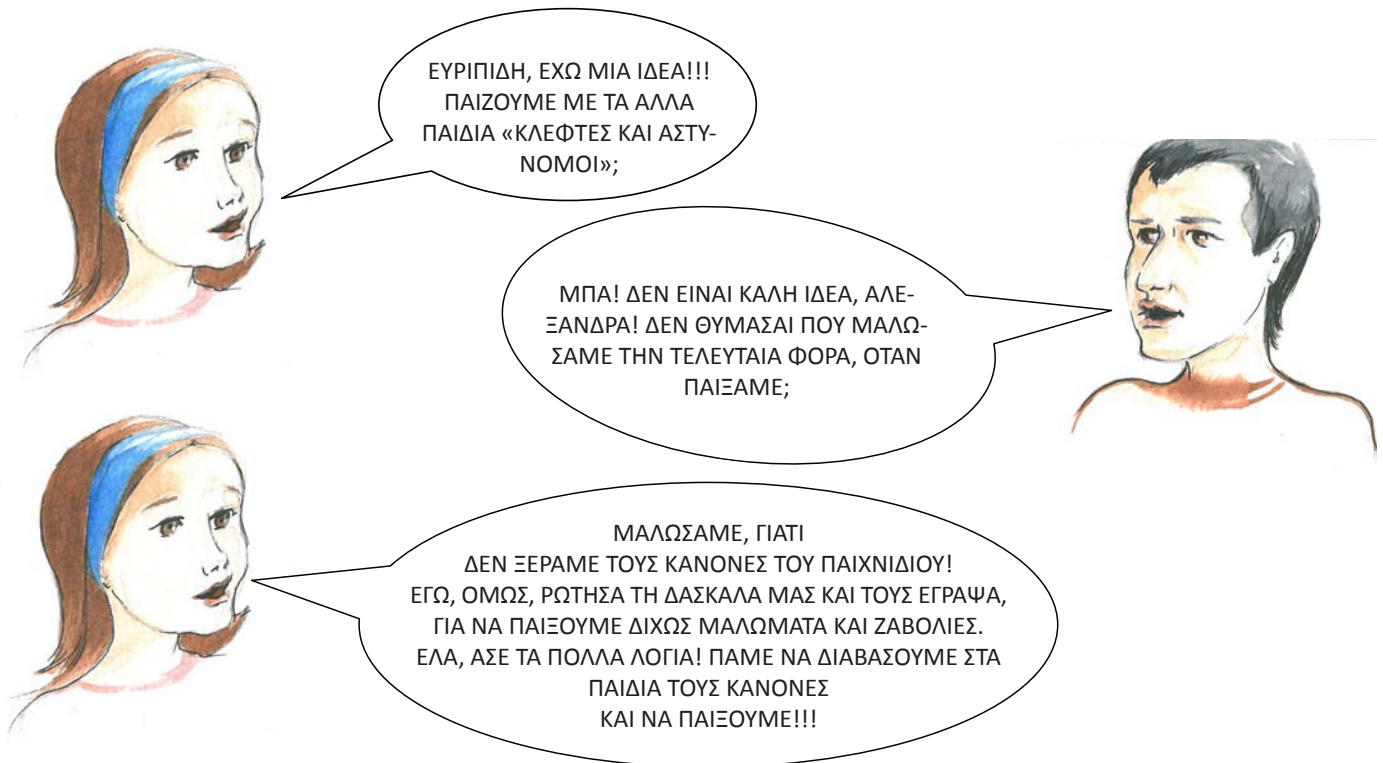
Τα αγόρια παίζουν.....
.....

Κορίτσια και αγόρια παίζουν μαζί.....
.....
.....

6. Συνεχίστε την έρευνα, ρωτώντας τους γονείς, τις γιαγιάδες και τους παππούδες σας για τα παιχνίδια που έπαιζαν στο σχολείο. Συμπληρώστε το διάγραμμα με τα παιχνίδια του χθες και του σήμερα.

7. Παίζουμε «Κλέφτες και αστυνόμοι»

«ΚΛΕΦΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΟΙ»
ΚΑΝΟΝΕΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Πρώτα κάνουμε δύο ομάδες. Η μια ομάδα είναι οι «κλέφτες», που έχουν ένα καταφύγιο στην αυλή, όπως ένα δέντρο ή μια κολόνα. Η άλλη ομάδα είναι οι «αστυνομικοί». Που τρέχουν πίσω από τους «κλέφτες», για να τους πιάσουν. Όταν οι «κλέφτες» κινδυνεύουν, πηγαίνουν στο καταφύγιο. Οι «αστυνομικοί» μπορούν να πιάσουν τους «κλέφτες», μόνο όταν δεν είναι στο καταφύγιο. Όταν τους πιάνουν, τους βάζουν στη φυλακή. Η φυλακή μπορεί να είναι στις βρύσες ή στη σκάλα της αυλής. Το παιχνίδι τελειώνει, όταν όλοι οι «κλέφτες» μπουν στη φυλακή. Χωρίς ζαβολιές!!!

8. Στην αυλή του σχολείου της κυρα-Σουπιάς, ο Τριγωνοψαρούλης με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές του παίζει το παιχνίδι «Κλέφτες και Αστυνομοί». Οι αστακοί, όμως, που είναι οι «Αστυνομοί», κάνουν ζαβολιές! Ξαναγράψτε τους κανόνες του παιχνιδιού, για να τους διαβάσει η κυρα-Σουπιά στους αστακούς και στα άλλα ψάρια και να παίξουν δίχως ζαβολιές!

Κυρα-Σουπιά, πες τους...

Πρώτα, να ..... δύο ομάδες. Η μια ομάδα θα ..... οι «.....», που θα ..... ένα καταφύγιο στο βυθό, όπως ..... ή ..... Η άλλη ομάδα θα ..... οι «.....», που θα ..... πίσω από τους «.....», για να τους πιάσουν. Όταν οι «.....» κινδυνεύουν, θα ..... στο καταφύγιο. Οι «.....» μπορούν να πιάνουν τους «.....», μόνο όταν δεν θα ..... στο καταφύγιο. Όταν τους πιάνουν, θα ..... στη φυλακή. Η φυλακή μπορεί να είναι ..... ή ..... Το παιχνίδι θα ....., όταν όλοι οι «.....» θα έχουν ..... στη φυλακή.
Χωρίς ζαβολιές!!

9. Στον πίνακα ανακοινώσεων του βράχου τα ψαράκια έγραψαν τους παρακάτω κανόνες. Ο Τριγωνοψαρούλης θέλει να γράψει και κανόνες καλής συμπεριφοράς, για να είναι όλα τα ψαράκια ευτυχισμένα και χαρούμενα στο σχολείο. Μπορείτε να τον βοηθήσετε να γράψει τους κανόνες;

- Μπαίνουμε στον βράχο με τάξη, προσέχοντας να μη χτυπήσουμε.
- Διατηρούμε τον βράχο μας καθαρό.
- Στα διαλείμματα ανοίγουμε τα παράθυρα, για να αερίζεται ο βράχος.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Οι τέσσερις εποχές

Γιάννης Τσαρούχης, *Τέσσερις εποχές*, 1969

Γνωρίζουμε τις εποχές

Οι μήνες και οι εποχές

Εικόνες των εποχών

Γνωρίζουμε τις εποχές

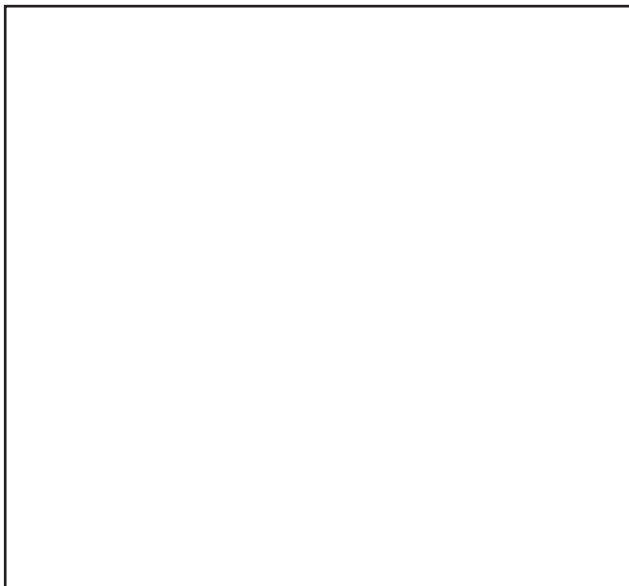
Δραστηριότητες

1. Ποια εποχή δείχνει κάθε εικόνα;

2. Οι εποχές κρύφτηκαν. Διαβάστε τα κείμενα και υπογραμμίστε τις λέξεις και τις φράσεις που σας βοηθάνε να ανακαλύψετε τις εποχές. Ζωγραφίστε κάτι από την εποχή που βρήκατε.

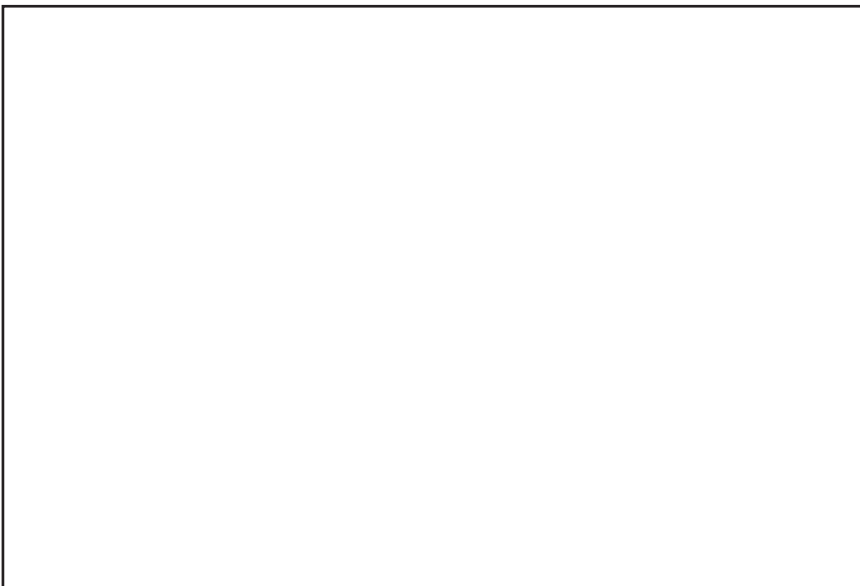
Τα φύλλα όλο πέφτουν
θα πάνε ταξίδι πολύ μακρινό,
το ένα στη στέγη,
το άλλο στον κήπο,
το τρίτο σε κάποιο
μικρούλι σχολειό.
Φιλίσα Χατζηχάννα

Έρχομαι μέσα απ' τα δέντρα.
Πάρε ένα τριαντάφυλλο απ' τον κήπο του γείτονα.
Γύρνα στη σούβλα το πασχαλιάτικο αρνί,
κόψε μια μαργαρίτα μ' αγαπά-δε μ' αγαπά,
φτιάξε μαγιάτικο στεφάνι...

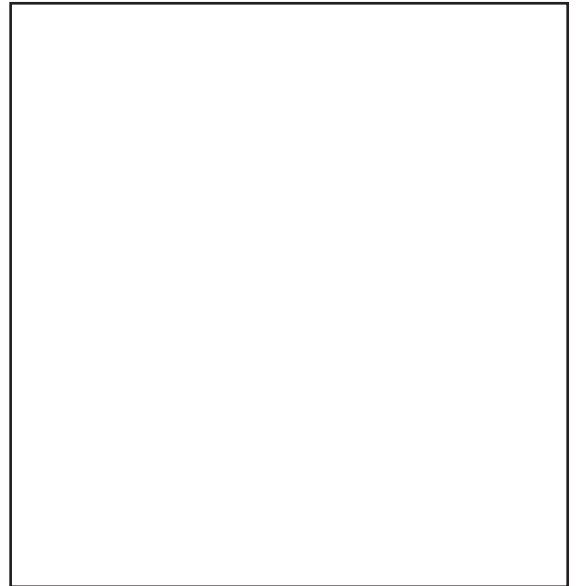
Μάρω Λοΐζου

Ο ..... ξεφαντώνει
με βροχές, χαλάζι, χιόνι.
Δε λυπάται ούτε σταλιά
τα παντέρημα πουλιά.
Γιώργης Κρόκος

Έρχομαι μέσ' απ' τη θάλασσα.
Έλα, έλα αγοράκι,
κυλίσου στα βότσαλα,
χτίσε πύργους και κάστρα στην άμμο,
σκάψε πηγαδάκι να βρούμε νερό.
Μυρίζω καρπούζι, σταφύλια, κεράσια και μούσμουλα.
Και όπου περνώ γίνονται όλα κίτρινα.

Μάρω Λοΐζου

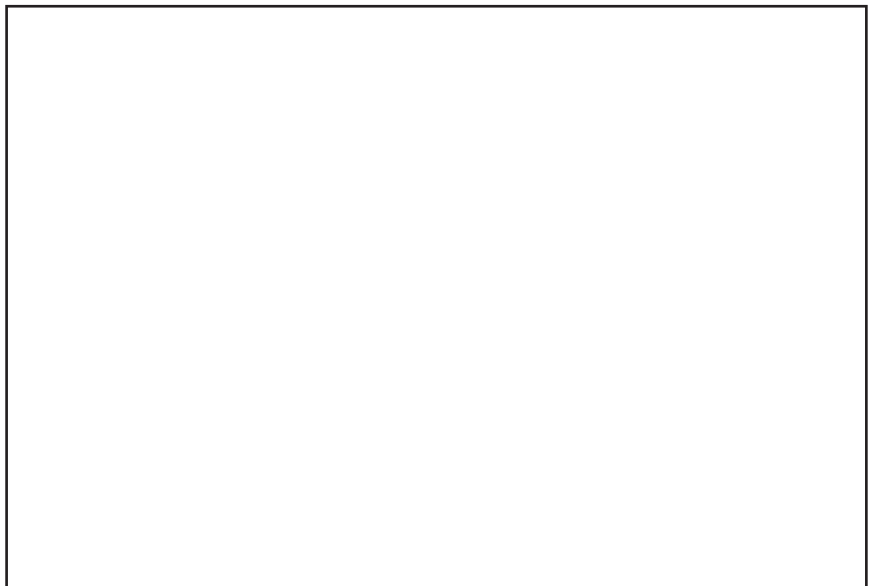

Τα πρώτα συννεφάκια σκέπασαν τον ουρανό κι
άρχισαν αναμεταξύ τους ένα τρελό παιχνίδι.
Μια έπαιζαν κυνηγητό, μια άλλαζαν διάφορα
χρώματα και ξαφνικά έσμιξαν όλα βιαστικά κι
έγιναν ένα μαύρο βαρύ σύννεφο.
Ο ουρανός σκεπάστηκε απ' άκρη σ' άκρη κι η
πρώτη βροχούλα, τα πρωτοβρόχια, έπεσαν στη
γη τραγουδώντας.

Τούλα Κακουλλή

Τι καλά που 'ναι στο σπίτι μας
τώρα που έξω πέφτει χιόνι!
Τον μπερντέ παραμερίζοντας
τ' άσπρο βλέπω εκεί σεντόνι
να σκεπάζει όλα τα πράγματα,
δρόμους, σπίτι, δέντρα, φύλλα.

Κώστας Καρυωτάκης

3. Σας αρέσουν τα φρούτα; Βρείτε τα φρούτα και μοιράστε τα στις εποχές του χρόνου.

Φρούτα καλοκαιριού

Φρούτα χειμώνα

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Φρούτα φθινοπώρου

Φρούτα άνοιξης

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Οι μήνες και οι εποχές

Δραστηριότητες

1. Χρωμάτισε με γκρίζο τους μήνες του χειμώνα, με πράσινο τους μήνες της άνοιξης, με μπλε τους μήνες του καλοκαιριού και με κίτρινο τους μήνες του φθινοπώρου.

Ιανουάριος Οκτώβριος Μάρτιος
Δεκέμβριος Ιούνιος Φεβρουάριος
Απρίλιος Ιούλιος Σεπτέμβριος
Νοέμβριος Οκτώβριος Μάιος

2. Οι μήνες και οι εποχές κρύφτηκαν. Μπορείς να βρεις και να κυκλώσεις τους μήνες και τις εποχές; Ένας μήνας χάθηκε. Ποιος είναι;

Κ	Α	Λ	Ο	Κ	Α	Ι	Ρ	Ι	Δ	Ε	Ν	Κ	Α	Δ
Μ	Ο	Ο	Κ	Π	Ε	Μ	Π	Ρ	Α	Τ	Ε	Ρ	Ν	Ε
Ν	Ρ	Λ	Τ	Ρ	Ν	Τ	Ο	Ξ	Κ	Ε	Β	Ι	Ι	Κ
Ο	Α	Ε	Ω	Ε	Ι	Ο	Υ	Λ	Ι	Ο	Σ	Τ	Κ	Ε
Ε	Φ	Ε	Β	Ρ	Ο	Υ	Α	Ρ	Ι	Ο	Σ	Σ	Ο	Μ
Μ	Ι	Ψ	Ρ	Α	Υ	Σ	Λ	Ι	Ν	Α	Ε	Ε	Σ	Β
Β	Ν	Χ	Ι	Α	Ν	Ο	Υ	Α	Ρ	Ι	Ο	Σ	Α	Ρ
Ρ	Α	Ε	Ο	Σ	Ι	Ω	Π	Ρ	Α	Θ	Υ	Β	Π	Ι
Ι	Τ	Ι	Σ	Ξ	Ο	Φ	Θ	Ι	Ν	Ο	Π	Ω	Ρ	Ο
Ο	Α	Μ	Α	Ο	Σ	Ι	Υ	Ο	Ν	Ι	Σ	Α	Ι	Σ
Σ	Μ	Ω	Μ	Α	Υ	Γ	Ο	Υ	Σ	Τ	Ο	Σ	Λ	Ε
Ρ	Α	Ν	Ο	Ι	Ξ	Η	Α	Ν	Τ	Ο	Υ	Ι	Ι	Σ
Π	Ι	Α	Ν	Ω	Α	Γ	Υ	Ι	Ρ	Α	Κ	Ν	Ο	Ω
Ε	Ο	Σ	Τ	Α	Ο	Ρ	Ι	Ο	Π	Α	Ν	Ε	Σ	Κ
Σ	Σ	Μ	Α	Ρ	Τ	Ι	Ο	Σ	Α	Π	Α	Ρ	Ι	Α

Δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε τον πίνακα. Ποια εποχή σάς θυμίζει; Γιατί;

Γκιστάβ Καϊγμπότ, Παρίσι, μια Βροχερή Μέρα, 1876-1877

2. Κάντε χρωματιστή ανάγνωση. Διαβάστε το ποίημα και χρωματίστε τις φράσεις που μιλούν για το φθινόπωρο.

Δε μ' ακούς;

Έρχομαι μαζί με τα κιτρινοσμένα φύλλα.
Έλα, έλα κοριτσάκι,
μυρίζω νοτισμένο χώμα, μελάνι και γομολάστιχα.
Έλα, έλα, αγοράκι,
κάτσε σ' ένα ιπτάμενο φύλλο να φύγουμε μαζί,
φτιάξε χάρτινες βαρκούλες να τις πάρει η βροχή.
Σ' αρέσει η καινούρια σου η τσάντα;
Για κοίτα πόσο ψήλωσε η Βάνα!
Έρχομαι μαζί με τα πρωτοβρόχια.
Τρέξε, τρέξε να ψήσουμε κάστανα
γέμισαν πάλι τα' ανθοπωλεία πολύχρωμα χρυσάνθεμα.
Πώς οργώνουν τα χωράφια τα τρακτέρ!
Πάτα, πάτα τον μούστο καλά,
βάλε μπόλικο σουσάμι στη μουσταλευριά.
Έρχομαι μαζί με τη βαριά μυρουδιά των σταφυλιών του τρύγου.
Έλα, έλα, αγοράκι,
έλα, έλα κοριτσάκι.
Δε μ' ακούς;
Είμαι το Φθινόπωρο.

Μάρω Λοίζου

3. Γράφουμε για το φθινόπωρο.

Πώς είναι η φύση; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν τα ζώα; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν οι άνθρωποι; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν τα παιδιά; .....

.....

.....

.....

4. Γράψτε τι θα λέγατε σ' έναν φίλο σας για τον πίνακα:

Μαρκ Σαγκάλ, Πάνω από το Βιτέμπακ, 1914

Μπορείτε να γράψετε:

- Τι βλέπετε στον πίνακα;
- Ποια χρώματα υπάρχουν;
- Τι σας άρεσε περισσότερο;

5. Κάντε χρωματιστή ανάγνωση. Διαβάστε το ποίημα και χρωματίστε τις φράσεις που μιλούν για τον χειμώνα.

Δε μ' ακούς;

Έρχομαι μέσα από τους έρημους ασφαλτόδρομους.
Έλα, έλα, κοριτσάκι,
μυρίζω φασουλάδα, πορτοκάλι και τραγανό τσουρέκι.
Έλα, έλα αγοράκι,
φόρεσε το σκούφο σου,
βάλε τα μάλλινα γάντια σου.
Άνοιξε το στόμα σου,
να ξεδιψάσεις με το χιόνι
γέμισε τις τσέπες σου σταφίδες, καρύδια και ξεραμένα σύκα.
Τάισε με ψίχουλα τα πεινασμένα σπουργίτια.
Έρχομαι μέσα από τις παγωμένες λίμνες και τα ποτάμια, τα γυμνά κλαδιά
και το μολυβένιο ουρανό.
Άσ' το μόνο του, στη γωνιά του, το πατίνι, κάνε το φίλο σου να δακρύσει
με μια φέτα μανταρίνι.
Τι κάνει η γιαγιά σου; Πλέκει ακόμη πλάι στο περβάζι;
Για κοίτα πως μελάνιασε η μύτη σου... την πάγωσε τ' αγιάζι...
Έλα, έλα, αγοράκι,
Έλα, έλα, κοριτσάκι.
Δε μ' ακούς;
Είμαι ο Χειμώνας.

Μάρω Λοΐζου

6. Γράφουμε για τον χειμώνα.

Πώς είναι η φύση; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν τα ζώα; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν οι άνθρωποι; .....

.....

.....

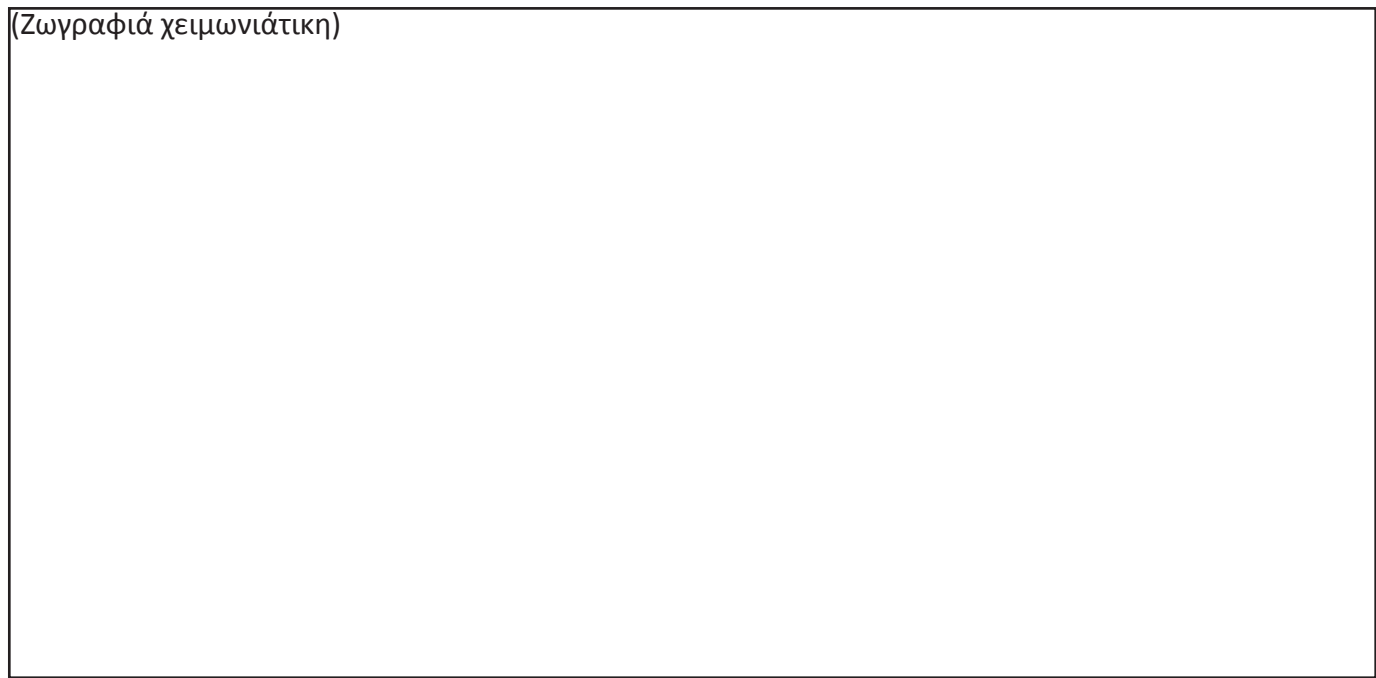
.....

Τι κάνουν τα παιδιά; .....

.....

.....

.....

7. Γράψτε τι θα λέγατε σ' έναν φίλο σας για τον πίνακα:

Αύγουστος Ρενουάρ, Δύο Αδελφές, 1881

Μπορείτε να γράψετε:

- Τι βλέπετε στον πίνακα;
- Ποια χρώματα υπάρχουν;
- Τι σας άρεσε περισσότερο;

8. Κάντε χρωματιστή ανάγνωση. Διαβάστε το ποίημα και χρωματίστε τις φράσεις που μιλούν για την άνοιξη.

Δε μ' ακούς;

Έρχομαι μέσα απ' τα δέντρα.
Έλα, έλα, κοριτσάκι,
μιρίζω πασχαλιά και μαντζουράνα.
Έλα, έλα, αγοράκι,
κυλήσου στο χώμα,
κάνε κωλοτούμπες στο γρασίδι,
αγκάλιασε σφιχτά τη γάτα σου,
ρίξε μια πέτρα στο χελιδόνι που σε κοιτά στο συρματοπλεγμα,
βγάλε μια δυνατή φωνή να ξαλαφρώσεις,
δώσε μια κλοτσιά στην μπάλα σου, να φτάσει στα ουράνια.
Έρχομαι μέσα απ' τα δέντρα.
Πάρε ένα τριαντάφυλλο απ' τον κήπο του γείτονα,
γύρνα στη σούβλα το πασχαλιάτικο αρνί,
κόψε μια μαργαρίτα μ' αγαπά - δε μ' αγαπά,
φτιάξε μαγιάτικο στεφάνι,
με παπαρούνες, χαμομήλια και πράσινα στάρια.
Έλα, έλα, αγοράκι,
έλα, έλα, κοριτσάκι.
Δε μ' ακούς;
Είμαι η Άνοιξη.

Μάρω Λοΐζου

9. Γράφουμε για την άνοιξη.

Πώς είναι η φύση; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν τα ζώα; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν οι άνθρωποι; .....

.....

.....

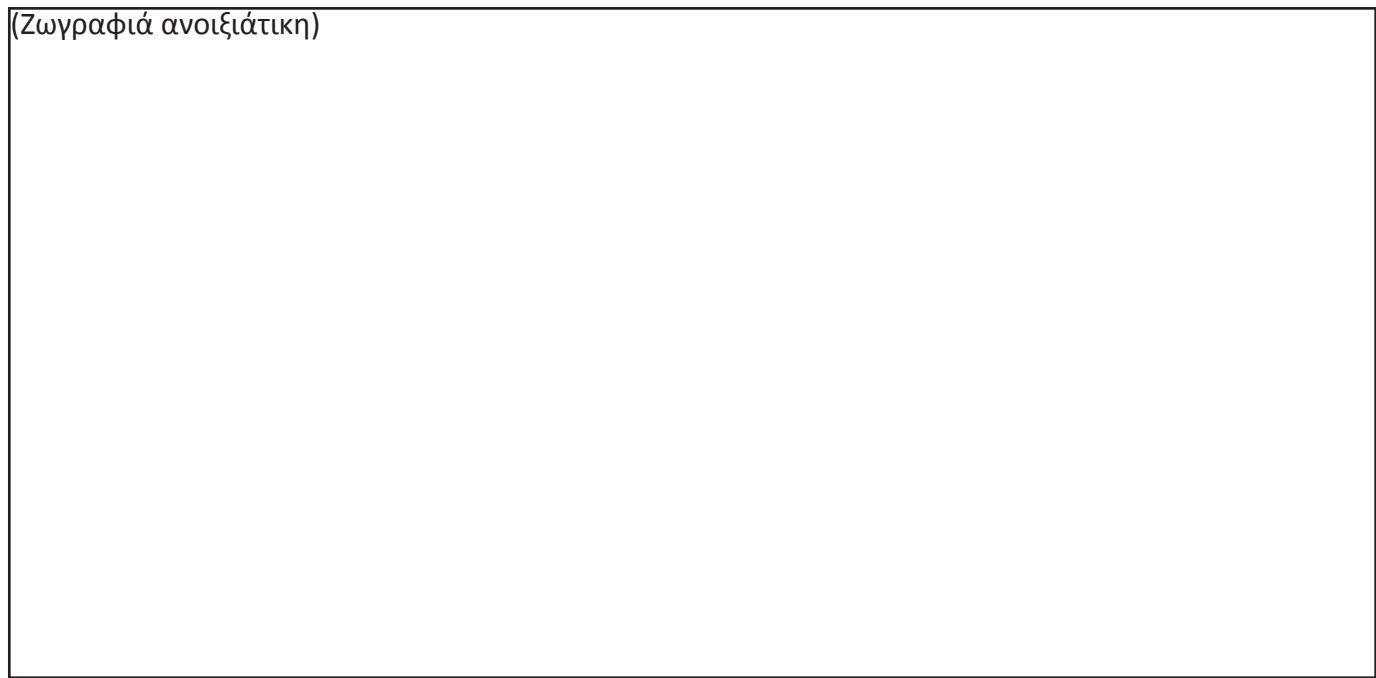
.....

Τι κάνουν τα παιδιά; .....

.....

.....

.....

10. Γράψτε τι θα λέγατε σ' έναν φίλο σας για τον πίνακα:

Ανρί Ματίς, Ανοιχτό Παράθυρο, 1905

Μπορείτε να γράψετε:

- Τι βλέπετε στον πίνακα;
- Ποια χρώματα υπάρχουν;
- Τι σας άρεσε περισσότερο;

11. Κάντε χρωματιστή ανάγνωση. Διαβάστε το ποίημα και χρωματίστε τις φράσεις που μιλούν για το καλοκαίρι.

Δε μ' ακούς;

Έρχομαι μεσ' απ' τη θάλασσα.
Έλα, έλα, κοριτσάκι,
μιρίζω φύκι και πελαγίσιο άνεμο.
Έλα, έλα, αγοράκι,
κυλίσου στα βότσαλα,
χτίσε πύργους και κάστρα στην άμμο,
σκάψε πηγαδάκι να βρούμε νερό.
Θα πιάσουμε καβούρια;
Θα παίξουμε κρυφτό;
Μυρίζω καρπούζι, σταφύλια, κεράσια και μούσμουλα
και όπου περνώ όλα γίνονται κίτρινα.
Αγρότες κι αγρότισσες μ' ακολουθούν με τα δρεπάνια στο
χέρι,
το στάρι να θερίσουμε, ψωμάκι να γένει.
Έρχομαι μέσα από τα χρυσαφένια χωραφάκια.
Έλα, έλα, αγοράκι,
έλα, έλα, κοριτσάκι.
Δε μ' ακούς;
Είμαι το Καλοκαίρι.

Μάρω Λοΐζου

12. Γράφουμε για το καλοκαίρι.

Πώς είναι η φύση; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν τα ζώα; .....

.....

.....

.....

Τι κάνουν οι άνθρωποι; .....

.....

.....

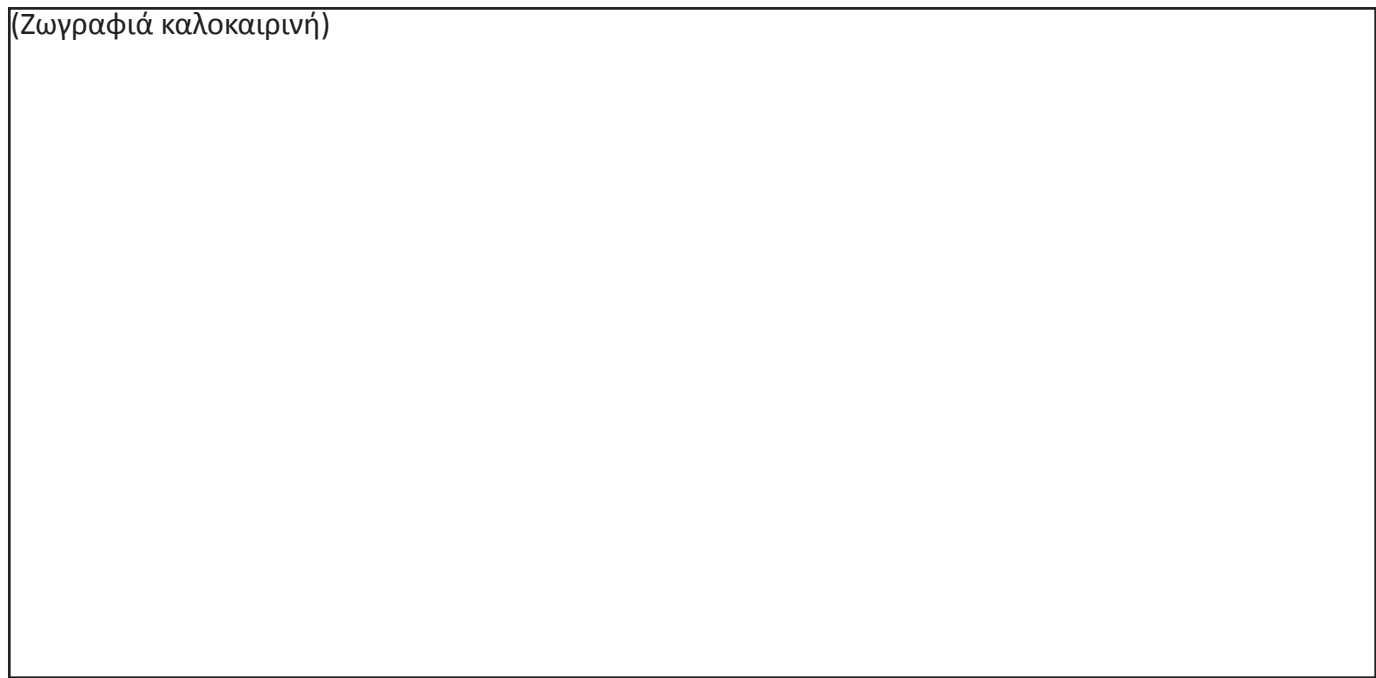
.....

Τι κάνουν τα παιδιά; .....

.....

.....

.....

13. Νιώστε με όλες τις αισθήσεις την εποχή που σας αρέσει.

Ποια εποχή μας αρέσει .....

.....

.....

.....

Γράψτε αυτά που βλέπετε .....

.....

.....

.....

Γράψτε αυτά που ακούτε .....

.....

.....

.....

Γράψτε αυτά που μυρίζετε .....

.....

.....

.....

Γράψτε αυτά που πιάνετε και δοκιμάζετε .....

.....

.....

.....

Γράψτε αυτά που σκέφτεστε και αισθάνεστε .....

.....

.....

.....

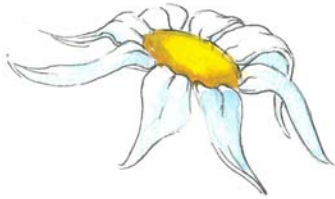
.....

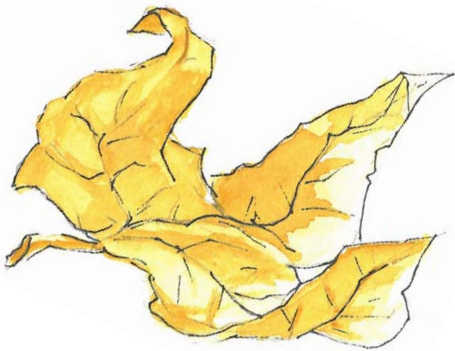
14. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σας θα διαβάσει το ποίημα. Για ποια εποχή του χρόνου μιλάει κάθε στροφή;

Γύρω γύρω όλοι

Γύρω γύρω όλοι!
Χιόνια στο περιβόλι.
Άσπρα γίναν τα κλαριά,
άσπρα σώθηκαν χαλιά,
κι ο χιονάνθρωπος απέξω
με καλεί να παίξω.

Γύρω γύρω όλοι!
Άνθη στο περιβόλι.
Άνθισε η κερασιά,
ρόδισε η ροδακινιά,
παντού χλόη και γρασίδι,
ώρα για παιχνίδι.

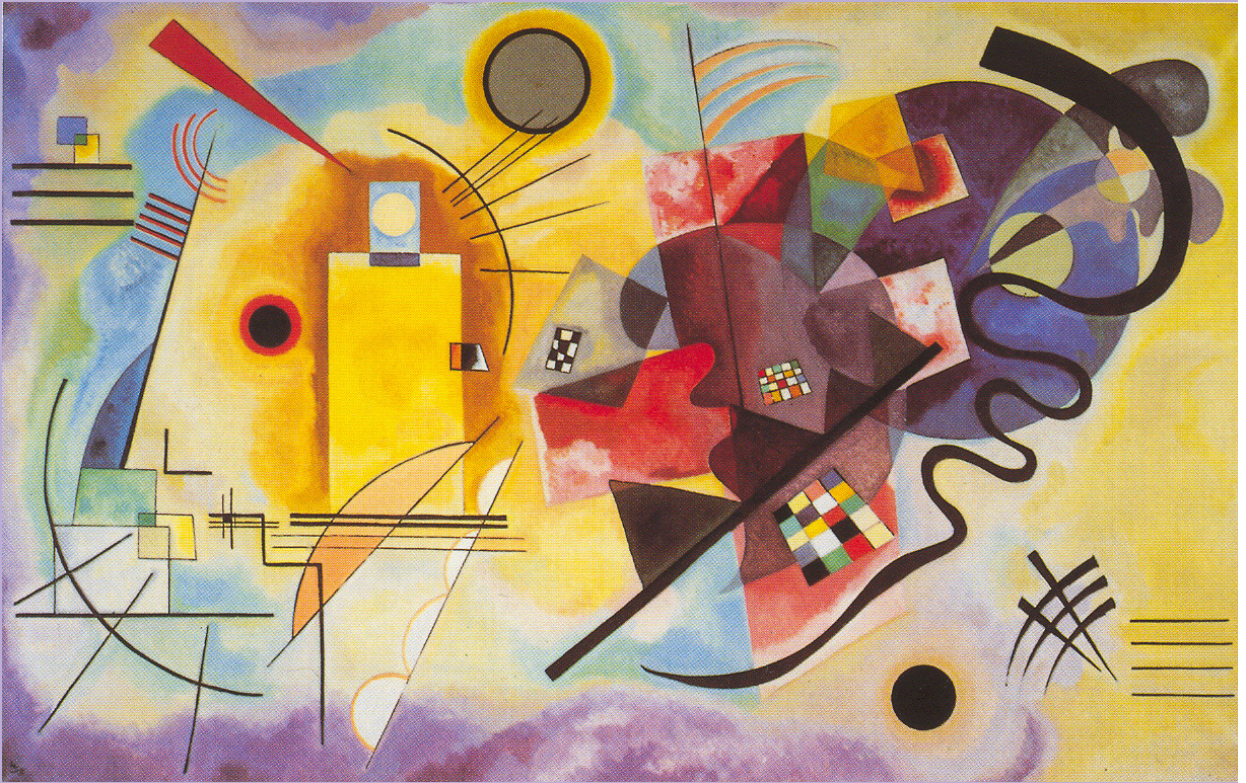
Γύρω γύρω όλοι!
Ζέστη στο περιβόλι.
Σύκα γέμισε η συκιά,
κόκκινη η κληματαριά,
κι ένα τόσο δα πουλί
έλα έξω μας καλεί.

Γύρω γύρω όλοι!
Μαραμένο το περβόλι.
Φύλλα σκέπασαν τη γη,
η βροχή πια δεν αργεί,
του σχολειού η καλή σοδειά
αγκαλιάζει τα παιδιά.

Γύρω γύρω όλοι!
Η ζωή περβόλι.
Άνθη, χιόνια και βροχή
Κάθε χρόνο απ' την αρχή.

Νιώθω... αισθάνομαι...

Βασίλι Καντίνσκι, *Κίτρινο-Κόκκινο-Μπλε*, 1925

Οι αισθήσεις

Τα συναισθήματα

Νιώθουμε...

Τα χρώματα

Χρώματα και συναισθήματα

Οι αισθήσεις

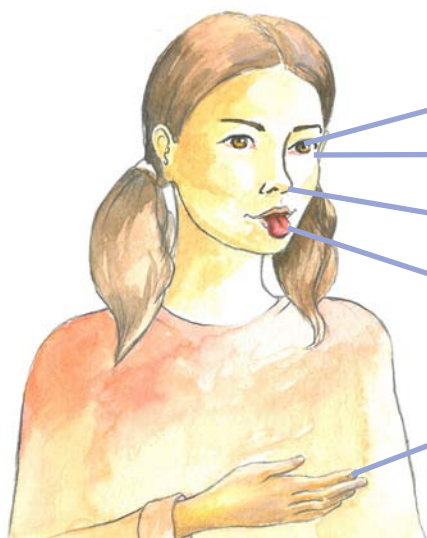
Έχω πέντε αισθήσεις: όραση, ακοή, όσφρηση, γεύση και αφή.

Δραστηριότητες

1. Συμπληρώστε τις λέξεις:

γεύομαι, ακούω, βλέπω, μυρίζω, αγγίζω

Με τα μάτια

→ όραση

Με τα αυτιά

→ ακοή

Με τη μύτη

→ όσφρηση

Με τη γλώσσα

→ γεύση

Με τα δάχτυλα

→ αφή

2. Τι μπορείτε να κάνετε με τα μάτια, τα αυτιά, τη μύτη, τα χέρια, το στόμα; Διαλέξτε από τα παρακάτω.

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....
.....

ακούω μουσική

κοιτάζω

το νιώθω κρύο

ακούω φωνές

το νιώθω μαλακό

πικρή γεύση

βρομοκοπάει

μυρίζει όμορφα

βλέπω

αλμυρή γεύση

ακούω θόρυβο

το νιώθω μυτερό

γλυκιά γεύση

ευωδιάζει

παρατηρώ

3. Τα ρήματα **βλέπω, κοιτάζω, παρατηρώ, παρακολουθώ, αγναντεύω** έχουν περίπου την ίδια σημασία. Συμπληρώστε τις προτάσεις με τα παρακάτω ρήματα, όπως ταιριάζει:

βλέπω, παρατηρούμε, παρακολουθούμε, κοιτάζουμε, αγναντεύαμε

Κάθε μέρα ..... τους φίλους μου.
Ξεφυλλίζουμε βιβλία και ..... προσεχτικά τις
εικόνες. Κάποιες φορές ..... τηλεόραση
ή ..... τη μητέρα μου που μαγειρεύει.
Προχθές καθίσαμε στο παράθυρο και ..... τον
απέναντι λόφο.

4. Διαβάστε το κείμενο, στο οποίο κάθε εικόνα είναι μια λέξη.

Καθόμουν μόνη στο δωμάτιο. Τικ τακ, τικ τακ! ακουγόταν το . Κάποια στιγμή ακούστηκε

η της : Ντιν νταν, ντιν νταν! Μακριά ο ήχος του : Τσαφ τσουφ, τσαφ
τσουφ! Ο μαραγκός στην αυλή κάτι κάρφωνε: Γκαπ γκουπ, γκαπ γκουπ!

Έβγαλα τον βόλτα στον κήπο. Είχε πολύ θόρυβο εκεί. Χα χα χα! γελούσαν τα .

Ένα έκλαιγε: Ουά, ουά! στην αγκαλιά της του. Πέρασε ένα . Ντριν, ντριν,

ντριν! ακούστηκε το του. Μπαμ! ακούστηκε από μακριά. Όλοι τρόμαξαν.

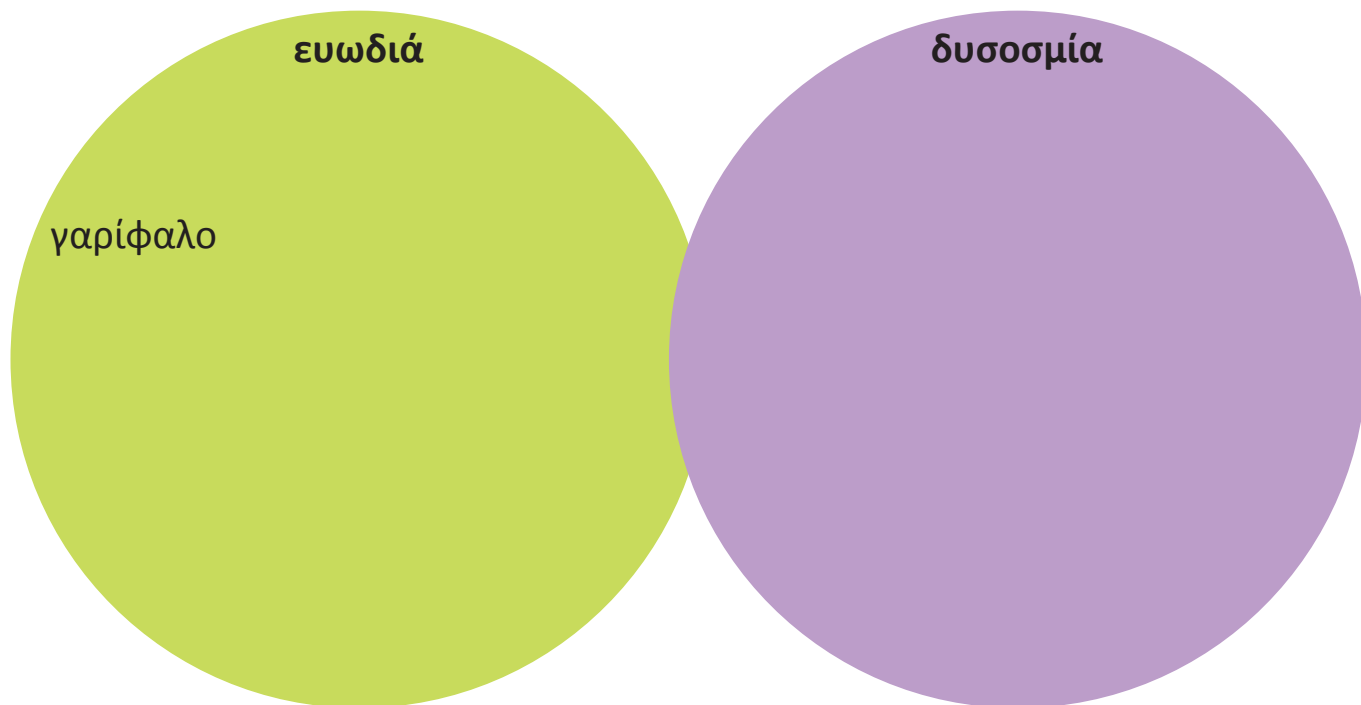
Επέστρεψα στο . Φσος, φσος! Έβραζε το φαγητό στην . Γκουχ, γκουχ! έβηξε ο
αδελφός μου που ήταν άρρωστος στο κρεβάτι.

5. Πού και πότε μπορούμε να ακούσουμε τους παρακάτω ήχους:

μουσική, ψαλμωδία, τραγούδι, φωνές, μουρμουρητά, κρότος, θόρυβος, ουρλιαχτό, σφύριγμα.

6. Τοποθετήστε τις παρακάτω λέξεις στον κύκλο με την ευωδιά ή τη δυσσοσμία:

(σκουπίδια, βασιλικός, κανέλα, μανταρίνι, πετρέλαιο, γαρίφαλο, τυρόπιτα, λεμόνι, υπόνομος, σαλάμι, πίτσα, τριαντάφυλλο, ψάρια)

7. Βγείτε βόλτα στην πόλη και μαζέψτε μυρωδιές. Μην επιστρέψετε με λιγότερες από πέντε μυρωδιές. Στις προτάσεις που θα γράψετε, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις: **μύριζε, μύριζε όμορφα, μύριζε άσχημα, μοσχομύριζε, ευωδίαζε, βρομούσε, βρομοκοπούσε, μύριζε απαίσια, μύριζε έντονα.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Ταϊριάζουμε τις γεύσεις:

γλυκό

πικρός

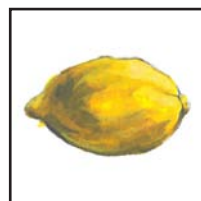
ξινό

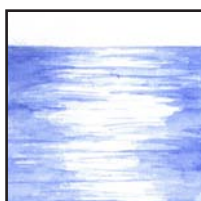
δροσιστικό

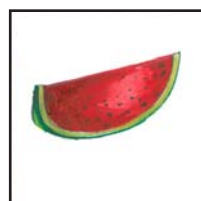
αλμυρό

γλυκό

καυτερό

στυφό

9. Φτιάξτε ζευγάρια με τις λέξεις, όπως στο παράδειγμα:

πούπουλο

νερό

γούνα

μαλακός

δροσερό

μαχαίρι

κρύος

βότσαλο

πάγος

κοφτερός

σκληρό

δροσερό

στρογγυλό

σφουγγάρι

απαλός

ελαφρύ

Το βότσαλο είναι στρογγυλό.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Να, τι έγραψε ένα παιδί για το κέικ της μητέρας του:

Ω! Γλυκό μου σοκολατένιο κέικ,
μόλις βγήκες από το φούρνο,
φαίνεσαι φρέσκο
και μυρίζεις ωραία.
Σε νιώθω μαλακό στα χέρια μου,
έχεις υπέροχη γεύση στο στόμα μου.
Ακούγεσαι τόσο τραβηχτικό,
δεν μπορώ να σου αντισταθώ.

11. Κλείστε τα μάτια, σκεφτείτε το αγαπημένο σας αντικείμενο και μιλήστε του, χρησιμοποιώντας τις πέντε αισθήσεις:

(Χαιρέτησέ το)
Πώς είναι;

Ω!

Πώς το νιώθετε;

Πώς μυρίζει;

Τι ακούτε;

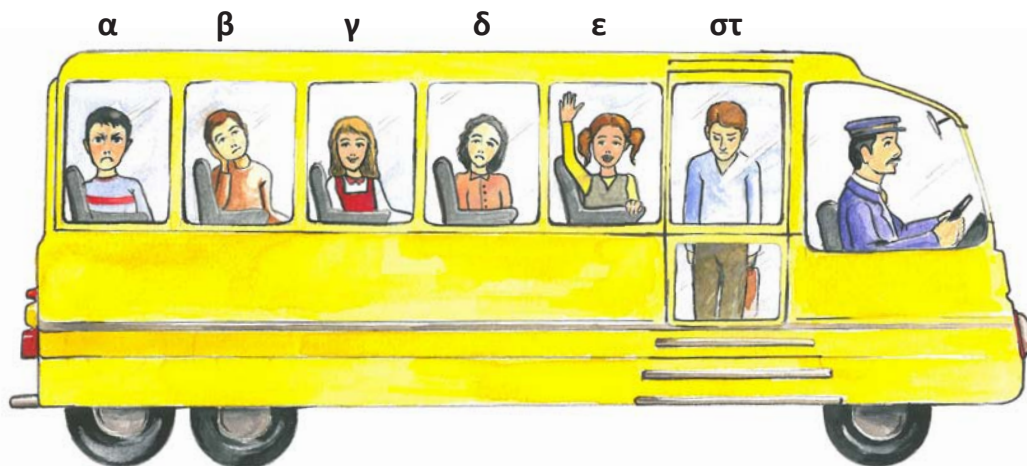
Τι αισθάνεστε;

Ζωγραφίστε το:

Τα συναισθήματα

Δραστηριότητες

1. Κοιτάξτε τα πρόσωπα των παιδιών και γράψτε πώς είναι το κάθε παιδί:

α. ....
β. ....
γ. ....
δ. ....
ε. ....
στ. ....

χαρούμενο μετανιωμένο λυπημένο
θυμωμένο έκπληκτο βαριεστημένο

2. Διαβάστε τα ποιήματα:

ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Τι ωραίο να λες
γελαστά καλημέρα!
Καλημέρα, μανούλα,
καλημέρα, πατέρα.

Καλημέρα, σκυλάκι,
γάτα, κότα και χήνα.
Καλημέρα σας, δέντρα,
τριαντάφυλλα, κρίνα.
Καλημέρα στον ήλιο,
στα βουνά πέρα ως πέρα.
Τι ωραίο να ξυπνάς
και να λες καλημέρα!

Ντίνα Χατζηνικολάου

ΠΟΙΗΜΑΤΑΚΙ ΛΥΠΗΜΕΝΟ

Ποιηματάκι λυπημένο
για παιδάκι κρυωμένο.

Με λεμόνι, λίγο ρύζι,
η μαμά του το ταΐζει.

Ύστερα ο γιατρός ρωτάει:
πέρασε την ιλαρά;

Τότε κρυωμένο θα 'ναι,
έχει κόκκινα λαϊμά.

Και σαν έρθει τα βραδάκι,
κουρασμένο το παιδάκι,

μία μέντα πιπιλίζει,
κι η μαμά το νανουρίζει.

Τζάννι Ροντάρι

Συζητήστε:

- Ποια είναι τα συναισθήματα του παιδιού στο ποίημα ΚΑΛΗΜΕΡΑ;
- Ποια είναι τα συναισθήματα του παιδιού στο ποίημα ΠΟΙΗΜΑΤΑΚΙ ΛΥΠΗΜΕΝΟ;

Βάλτε σε κύκλο τα συναισθήματα που νιώθουν τα παιδιά και στα δύο ποιήματα.

θυμός

ηρεμία

γαλήνη

ευτυχία

έκπληξη

χαρά

οργή

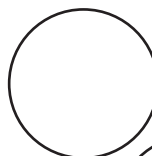
βαριεστιμάρα

ντροπή

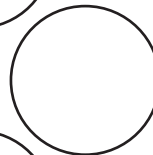
3. Τι νιώθεις, όταν... Με το μολύβι σου φτιάξε το πρόσωπό σου.

Έσπασα το παιχνίδι του φίλου μου.

Παίρνω ένα δώρο.

Ακούω κακές ειδήσεις.

Η αγαπημένη μου ομάδα έχασε τον αγώνα.

Βρέχει συνεχώς.

Κάποιος με διακόπτει, όταν μιλάω.

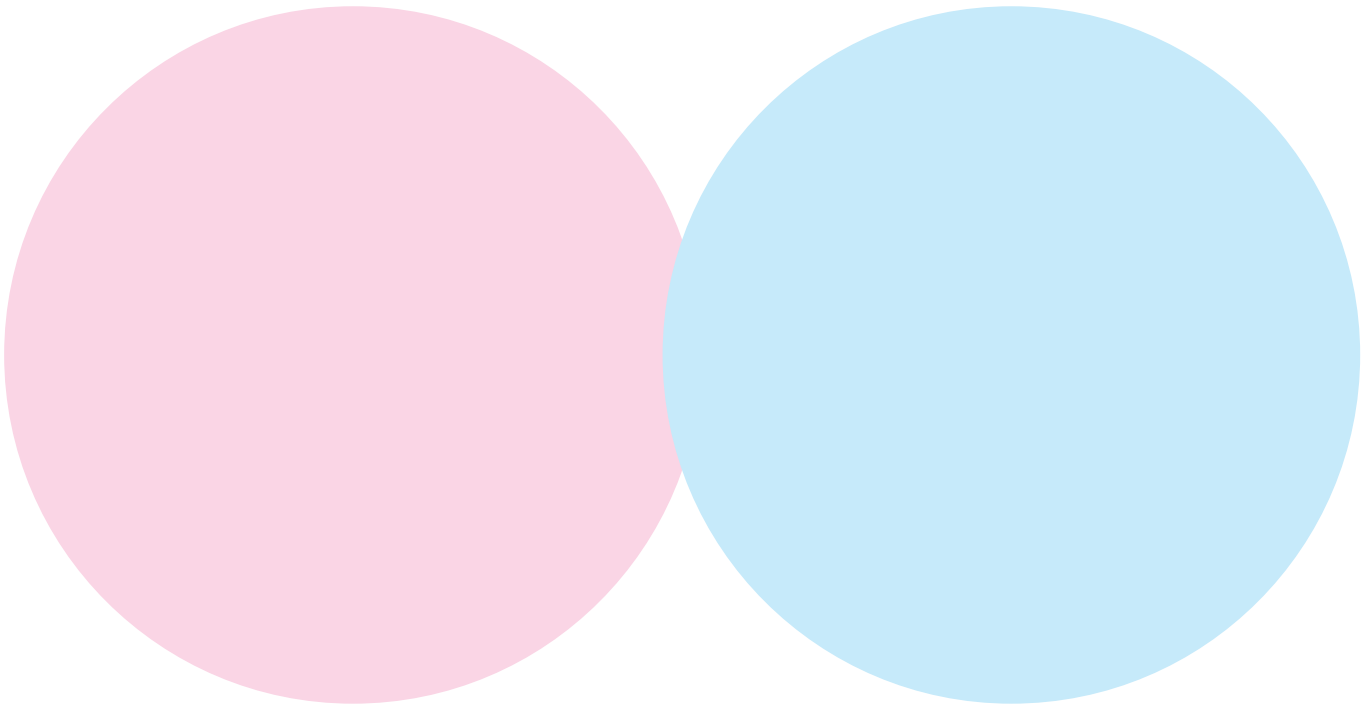

Πάμε εκδρομή.

4. Γράψτε στο ροζ κύκλο τα θετικά συναισθήματα και στο γαλάζιο κύκλο τα αρνητικά συναισθήματα.

χαλαρός

ήρεμος

φοβισμένος

λυπημένος

γαλήνιος

νευριασμένος

χαρούμενος

τρομαγμένος

έκπληκτος

απογοητευμένος

ντροπιασμένος

θυμωμένος

5. Διαλέξτε ένα θετικό συναίσθημα και γράψτε το:

Νιώθω ....., όταν .....

.....

Διαλέξτε ένα αρνητικό συναίσθημα και γράψτε το:

Νιώθω ....., όταν .....

.....

6. Γράψτε πώς είναι το κάθε παιδί.

χαρούμενο
 νευριασμένο
 έκπληκτο
 φοβισμένο
 λυπημένο
 θυμωμένο
 βαριεστημένο
 σκεπτικό

7. Διαλέξτε ένα συναίσθημα και δείξτε το στα παιδιά της τάξης με το πρόσωπο και το σώμα σας. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν να βρουν τι νιώθετε.

8. Εσείς σε ποιους θα θέλατε να πείτε Καλημέρα;

ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Τι ωραίο να λες
 γελαστά καλημέρα!
 Καλημέρα, μανούλα,
 καλημέρα, πατέρα.

Καλημέρα, σκυλάκι,
 γάτα, κότα και χήνα.
 Καλημέρα σας, δέντρα,
 τριαντάφυλλα, κρίνα.
 Καλημέρα στον ήλιο,
 στα βουνά πέρα ως πέρα.
 Τι ωραίο να ξυπνάς
 και να λες καλημέρα!

Ντίνα Χατζηνικολάου

ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Τι ωραίο να λες
 γελαστά καλημέρα!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Νιώθουμε...

Γεώργιος Ιακωβίδης, *Παιδική Συναυλία*, 1900

- Πόσα πρόσωπα βλέπετε στον πίνακα;
- Πού βρίσκονται;
- Πώς είναι το δωμάτιο που παίζουν μουσική;
- Σκεφτείτε ένα όνομα για το καθένα από τα πρόσωπα του πίνακα;
- Πώς αισθάνεται το κοριτσάκι της εικόνας;
- Τι λέτε να σκέφτεται η μητέρα του;
- Πώς νομίζετε ότι νιώθουν τα παιδιά που παίζουν μουσική;
- Εσείς τι κάνετε, όταν νιώθετε χαρά και τι, όταν νιώθετε λύπη;

Το παραμύθι των συναισθημάτων

Μια μέρα συγκεντρώθηκαν σε κάποιο μέρος της γης όλα τα συναισθήματα και όλες οι αξίες του ανθρώπου. Η **τρέλα**, επειδή λυπήθηκε τη **βαρεμάρα**, πρότεινε να παίξουν κρυφτό. Το **ενδιαφέρον** σήκωσε το φρύδι και περίμενε να ακούσει, ενώ η **περιέργεια** που δεν μπορούσε να κρατηθεί ρώτησε: «τι είναι το κρυφτό»; Ο **ενθουσιασμός** άρχισε να χορεύει και η **χαρά** άρχισε να πηδάει πάνω-κάτω, για να καταφέρει να πείσει τον **φόβο** - και τον **δισταγμό** να παίξουν κι αυτοί. Αλλά υπήρχαν πολλοί που δεν ήθελαν να παίξουν: Η **αλήθεια** δεν ήθελε να παίξει, γιατί ήξερε ότι ούτως ή άλλως κάποια στιγμή θα την αποκάλυπταν και η **δειλία** δεν ήθελε να ρισκάρει. Η **λύπη** ήταν αρκετά στενοχωρημένη, για να μπορεί να παίξει. Ο **φόβος** πάλι φοβόταν πολύ να παίξει.

«Ένα, δύο, τρία» άρχισε να μετράει η τρέλα. Η πρώτη που κρύφτηκε πίσω από τον πρώτο βράχο ήταν η **τεμπελιά** που βαριόταν. Η **πίστη** πέταξε στους ουρανούς και η **ζήλια** κρύφτηκε στη σκιά του **μίσους**, που με τη δύναμή του κατάφερε να σκαρφαλώσει στο πιο ψηλό δέντρο. Η **επιθυμία** κρύφτηκε μέσα σε ένα ηφαίστειο. Η **χαρά** έτρεχε πάνω-κάτω μέχρι που κρύφτηκε *στα πελάγη της ευτυχίας*. Ο **έρωτας**, όμως, δεν είχε βρει ακόμη κάπου να κρυφτεί. Έβρισκε όλες τις κρυψώνες πιασμένες, ώσπου βρήκε ένα θάμνο από τριαντάφυλλα και κρύφτηκε εκεί. «...1000», είπε και τέλειωσε το μέτρημα η τρέλα κι άρχισε να ψάχνει. Πρώτη βρήκε την **τεμπελιά**, αφού δεν είχε κρυφτεί και πολύ μακριά. Μετά βρήκε την **πίστη**, που μίλαγε φωναχτά στον ουρανό με το Θεό. Βρήκε τη **ζήλια**, που κόντευε να σκάσει μέσα στην κρυψώνα της. Βρήκε και τη **χαρά**, που φώναζε ευτυχισμένη από τα βάθη του πελάγους. Βέβαια, βρήκε πολύ εύκολα και τον **δισταγμό**, που δεν είχε αποφασίσει ακόμα πού να κρυφτεί.

Σιγά-σιγά τους βρήκε όλους, εκτός από τον **έρωτα**. Η τρέλα έψαχνε παντού, πίσω από κάθε δένδρο, κάτω από κάθε πέτρα, σε κάθε κορφή βουνού, μα τίποτα. Όταν ήταν σχεδόν έτοιμη να τα παρατήσει, βρήκε ένα θάμνο από τριαντάφυλλα κι από τον **θυμό** της άρχισε να τον κλωτσάει νευρικά, ώσπου ακούστηκε ένα βογγητό **πόνου**. Ήταν ο έρωτας, που τα αγκάθια της τριανταφυλλιάς τον είχαν τυφλώσει! Η **τρέλα** ταραχτήκε, δεν ήξερε πώς να διορθώσει το λάθος της. Έκλαιγε, ζήταγε συγγνώμη. Ένωθε **τύψεις**. Στο τέλος, αφού δε γινόταν να ξαναδώσει το φως του στον έρωτα, ορκίστηκε να γίνει η οδηγός του. Κι από τότε, ο Έρωτας είναι τυφλός και η Τρέλα τον συνοδεύει!

(πηγή: antikleidi.wordpress.com)

Δραστηριότητες

1. Διαβάζουμε το παραπάνω παραμύθι των συναισθημάτων και θυμόμαστε:

- Ποιο από τα συναισθήματα πρότεινε να παίξουν κρυφτό και γιατί;
- Ξέρετε πώς παίζεται το κρυφτό;
- Τι πρόβλημα δημιουργήθηκε, όταν η Τρέλα βρήκε πού κρυβόταν ο Έρωτας;
- Σε ποιο μέρος του σώματός του χτύπησε ο Έρωτας;
- Έχεις ακούσει τη φράση «τρελός από έρωτα;» Τι σημαίνει;

2. Μαθαίνουμε τις λέξεις που κρύβουν συναισθήματα και συζητούμε τη σημασία τους: τρέλα, βαρεμάρα, μίσος, περιέργεια, ενδιαφέρον, ενθουσιασμός, χαρά, φόβος, θυμός, ψέμα, επιθυμία, έρωτας, τεμπελιά, πίστη, ζήλια, δισταγμός, πόνος, τύψεις.

3. Μιλάμε για κάτι που μας έκανε να νιώσουμε ευχάριστα.

4. Απαντάμε σε ερωτήσεις των συμμαθητών μας.

5. Γράφουμε μέσα στα μπαλόνια τα πράγματα που μας φοβίζουν πιο πολύ:

6. Παίζουμε...

Η κυκλική ώρα

Καθόμαστε όλοι σε κύκλο. Ο πρώτος κρατάει μία μπάλα και μιλάει. Λέμε ο καθένας με τη σειρά του τότε νιώσαμε μεγάλη αγωνία. Τι θυμόμαστε γι' αυτό. Ύστερα, κάνουμε το ίδιο για μια πολύ μεγάλη χαρά που νιώσαμε τελευταία. Στο τέλος διαλέγουμε ποια αγωνία και ποια χαρά μάς φάνηκε πιο μεγάλη από όλες όσες ακούσαμε. Ο νικητής διαλέγει με ποιο συναίσθημα από τα παρακάτω θα συνεχιστεί το παιχνίδι:

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας

λύπη, θαυμασμός, μοναξιά, ενοχή, ντροπή, περηφάνια, αγάπη, ανακούφιση, ζήλια, ευτυχία, ηρεμία, φόβος

Προσπαθήστε να ξεχωρίσετε τα παραπάνω συναισθήματα σε ευχάριστα και δυσάρεστα:

Ευχάριστα

Δυσάρεστα

---

7. Γράψτε μια δική σας μικρή ιστορία:

Έκλαψα πολύ, όταν...

Γέλασα πολύ, όταν ...

---

8. Δώστε ένα όνομα στο μωρό της φωτογραφίας. Τι μπορεί να σκέφτεται το μωρό;

Γράψτε την ιστορία της ημέρας που πέρασε το μωρό αυτό.

Τι νομίζετε ότι θα γίνει, όταν μεγαλώσει;

Διαλέγω ποια από τα επίθετα τού ταιριάζουν καλύτερα;

έξυπνος, γκρινιάρης, τεμπέλης, αγαπητός, ήρεμος, δυνατός, φλύαρος, άτακτος.

Πώς αισθάνεται το κορίτσι της εικόνας;
Τι να σκέφτεται;

Τι πρόβλημα λέτε να υπάρχει ανάμεσα στα πρόσωπα της φωτογραφίας; Τι μπορεί να συμβαίνει, άραγε;

9. Συζητάμε για τα συναισθήματα και συμπληρώνουμε τις φράσεις:

Μου 'κοψε τα φτερά. (Με στενοχωρεί, με απογοητεύει, χάνω την ελπίδα μου)

Πετάω από χαρά. (Είμαι πολύ χαρούμενος, χαρούμενη)

Μου έκανε την καρδιά περιβόλι. (Με στενοχώρησε)

Πεθαίνω από περιέργεια. (Θέλω πολύ να μάθω κάτι)

Έγινε λαγός (...από το φόβο). (Έφυγε τρέχοντας από φόβο)

Παίζει με τα νεύρα μου. (.....
)

.....

.....

.....

.....

10. Σχηματίστε τρεις προτάσεις με κάποιες από τις παραπάνω φράσεις:

---

11. Το πρόβλημα της Λίνας.

Η Λίνα είναι μαθήτρια της τετάρτης Δημοτικού που ήρθε στην Αλβανία από την Ελλάδα στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Είναι ντροπαλή και φοβάται να κάνει παρέα με τα άλλα παιδιά. Η Λίνα πιστεύει ότι δεν μιλάει καλά την αλβανική γλώσσα και ότι τα άλλα παιδιά θα την κοροϊδεύουν, αν μιλάει στα Αλβανικά. Ο δάσκαλος έδωσε ποιήματα στα παιδιά, για να τα πουν στη γιορτή του σχολείου. Στη Λίνα έδωσε να μάθει ένα ποίημα με δυο strofés. Η Λίνα τώρα φοβάται πως δεν θα τα καταφέρει και σκέφτεται να κάνει την άρρωστη και να μην πάει στο σχολείο. Αλλά, αν δεν πάει στο σχολείο, θα χάσει τη γιορτή και αυτό είναι κάτι που δεν το θέλει.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Συζήτηση στην τάξη:

Μπορείτε να βοηθήσετε τη Λίνα να λύσει το πρόβλημά της;

- Τι θα κάνατε στη θέση της;
- Έχει τύχει να μη θέλετε να πείτε κάτι στην τάξη από φόβο να σας κοροϊδέψουν;

Σκέψου τρόπους, για να μη συμβεί αυτό. Διάλεξε μερικούς από αυτούς:

- Να εξηγήσετε στον δάσκαλο το πρόβλημά σας και να ζητήσετε τη βοήθειά του.
- Να πλησιάσετε κάποια παιδιά από την τάξη και να ζητήσετε να σας βοηθήσουν να μάθετε το ποίημα.
- Να μιλήσετε στους γονείς σας και να βρείτε μαζί μια λύση.

Διαβάστε το παρακάτω ποίημα:

Τα χρώματα

Το κεράσι κόκκινο,
πράσινο το λιβάδι,
άσπρο το πουκάμισό μου
και γαλάζιος ο ουρανός

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

Πάρτε τα χρώματά σας και χρωματίστε τις λέξεις. Ποια χρώματα θα χρειαστείτε;

Συζητάμε...

1. Σε ποιον κούκλο ταιριάζει η περιγραφή;

Ξαφνικά ένα πρωί τα χρώματα χάθηκαν. Πώς θα ήταν ο κόσμος χωρίς χρώματα;

Έχω έναν φίλο. Έναν παράξενο κούκλο. Μοιάζει με ζωάκι, αλλά δεν είναι ζωάκι.

Είναι μικρούλης και γυαλιστερός. Το κόκκινο πρόσωπό του είναι πάντα γελαστό. Με κοιτάζει με τα μεγάλα μάτια του. Τα μαλλιά του είναι μαύρα.

Όλο θέλει να με αγκαλιάζει με ανοιχτά τα χέρια και τα πόδια. Τα πράσινα, τα κόκκινα, τα μπλε, τα μοβ, τα καφέ και τα γαλάζια χρώματα στο σώμα του τον κάνουν χαρούμενο.

Όταν διαβάζω, κάθεται δίπλα μου. Κι όταν κοιμάμαι, ξαπλώνει στο μαξιλάρι μου.

2. Γράψτε για κάτι που έχει το αγαπημένο σας χρώμα.

4. Διαβάστε τα ποιήματα. Διαλέξτε το αγαπημένο σας χρώμα και γράψτε τους δικούς σας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Όταν περιγράψω ένα αντικείμενο, μπορώ να γράψω:

- Τι είναι; Ποιο είναι το όνομά του;
- Πού βρίσκεται;
- Πώς το απόκτησα;
- Από τι υλικό είναι φτιαγμένο, τι χρώμα έχει, αν είναι σκληρό ή μαλακό, αν είναι φτηνό ή ακριβό, αν είναι μεγάλο ή μικρό.
- Τι κάνω με αυτό;
- Τι νιώθω γι' αυτό; (μου αρέσει, γιατί..., δεν μου αρέσει, γιατί..., αισθάνομαι..., το θέλω...)

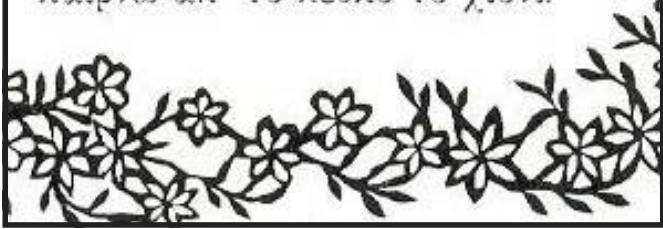
στίχους, όπως ο ποιητής.

Γιώργος - Μενέλαος Μαρίνος,

Ο άσπρος

Εγώ είμαι ο Άσπρος μπογιατζής
είμαι άσπρος σαν το γάλα
και βάφω όλα τα σύννεφα
με γάλα, τα μεγάλα.

Παίρνω γάλα από μια στάνη
βάφω νυφικό φουστάνι
κι όταν τ' άσπρο μού τελειώσει
παίρνω απ' το λευκό το χιόνι.

Ο .....

Εγώ είμαι ο ..... μπογιατζής

είμαι ..... σαν .....

και βάφω .....

βάφω .....

Ο κύριος πράσινος

Εγώ είμαι ο κύριος Πράσινος
πινέλο έχω στο χέρι
βάφω σαν έρθει η άνοιξη
τελειώνω καλοκαίρι.

Το πινέλο ό,τι προφτάσει
βάφει δέντρα, βάφει δάση
βάφω κήπους και ακόμα
βάφω πράσινο το χώμα.

Ο κύριος .....

Εγώ είμαι ο κύριος .....

πινέλο έχω στο χέρι .....

βάφω .....

Το πινέλο ό,τι προφτάσει .....

βάφει .....

βάφω .....

βάφω .....

Το ποίημα με τα χρώματα, εκδ. Καστανιώτης

5. Βάλτε τις λέξεις στη σειρά:

είναι/ μπλε/ αυτή/μία/ κάλτσα

αυτές/ κούτα/ κανάτες/ κίτρινες/τις

κόκκινο/ είναι/ αγαπημένο/ χρώμα/ δικό μου/ το/το

μία/ ροζ/ είναι/ πεταλούδα/ αυτή

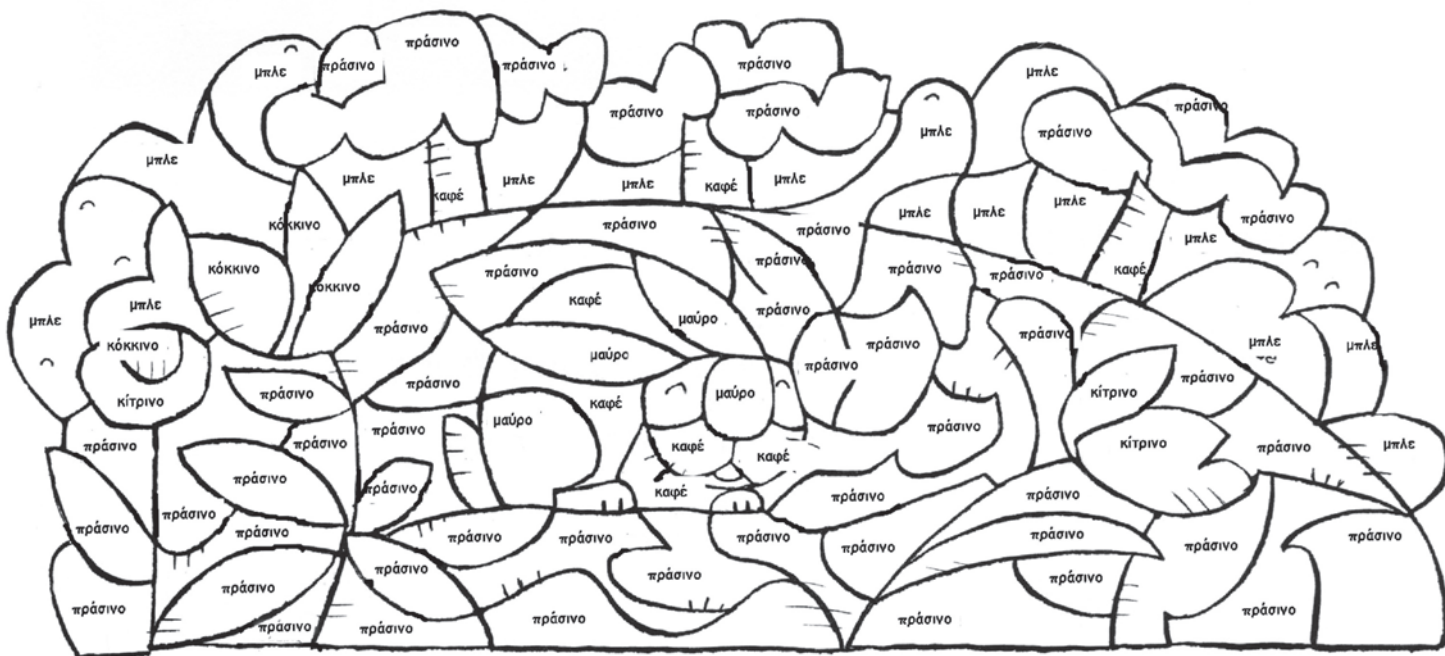
6. Χρωματίστε την εικόνα. Τι παρατηρείτε;

Χρώματα και συναισθήματα

Τυχαίνει, πολλές φορές, βλέποντας μια ζωγραφιά, να χαρούμε ή να στενοχωρηθούμε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ακόμα και να τρομάξουμε. Τα χρώματα γεννούν διάφορα συναισθήματα. Βλέπουμε το μπλε και κρυώνουμε. Βλέπουμε το κόκκινο και ζεσταινόμαστε. Γινόμαστε πράσινοι από τη ζήλια μας ή κίτρινοι από το φόβο μας.

Τα λαμπερά χρώματα ενός πίνακα μας γεμίζουν κέφι και χαρά. Πλημμυρίζουμε από ευτυχία, καθώς βλέπουμε να ενώνεται ένα έντονο κόκκινο με ένα ευτυχισμένο κίτρινο κι ένα ζωηρό μοβ. Αντίθετα, τα θαμπά χρώματα μας στενοχωρούν και μας κατσουφιάζουν. Νιώθουμε ξεκούραση με τα απαλά χρώματα. Ενώ τα χρώματα της άνοιξης, τα πράσινα, τα κιτρινοπράσινα ή τα μπλε-πράσινα μας συγκινούν, ξυπνάνε μέσα μας όλες τις αισθήσεις και μας γεμίζουν με ενέργεια.

Είναι αλήθεια πως όταν ζωγραφίζουμε, εκφράζουμε τα συναισθήματά μας. Η ζωγραφιά μας είναι ο εαυτός μας. Όλα όσα νιώθουμε, χρωματίζονται στο χαρτί.

Τα χρώματα έχουν και γεύσεις. Είναι γλυκά, ξινά ή πικρά. Τα μήλα, τα κεράσια, τα καρπούζια είναι κόκκινα και γλυκά. Τα λεμόνια είναι κίτρινα και ξινά. Κι όταν είναι πράσινα, είναι πικρά. Και τα πρασινοκίτρινα μήλα είναι ξινά.

Σταύρος Γρόσδος, *Το πανηγύρι των χρωμάτων*, εκδ. Μαστορίδη

Δραστηριότητα

Η χρωματιστή ανάγνωση. Καθώς διαβάζετε το κείμενο, χρωματίστε τις λέξεις που δείχνουν χρώματα. Με το ίδιο χρώμα χρωματίστε το συναίσθημα που μας προκαλεί.

Γράψτε εδώ τα ζευγάρια που σχηματίστηκαν (χρώμα - συναίσθημα), για παράδειγμα:

Μπλε – κρύο,

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κόκκινη κλωστή δεμένη...

Νικόλαος Γύζης, "Το παραμύθι της γιαγιάς"

Το άσχημο βασιλόπουλο

Ο δειλός κυνηγός και ο ξυλοκόπος

Παροιμίες

Αινίγματα

Γλωσσοδέτης

Το άσχημο βασιλόπουλο

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς και μια βασίλισσα, που δεν είχαν παιδιά. Όλα τ' αγαθά τα είχαν και μόνο παιδιά δεν είχαν. Η πίκρα τους γι' αυτό ήταν μεγάλη. Έλεγαν:

- Τί θα γίνει ο θρόνος μας σαν πεθάνομε; Ποιος θα κυβερνήσει το λαό μας; Ποιος θα μας γεροκομήσει; Κανείς!

Και ήταν πάντα θλιμμένοι και απαρηγόρητοι. Επειδή όμως ήταν αγαπημένο αντρόγυνο, προσπαθούσαν να κρύβει ο ένας από τον άλλο τον καημό του. Όταν η βασίλισσα έβλεπε θλιμμένο τον άντρα της, του έλεγε:

- Έχουν και τα παιδιά τα βάσανά τους, βασιλέα μου πολυχρονεμένε. Όποιος δεν έχει, τον παιδεύει ένας καημός, μα όποιος έχει, τον παιδεύουν πολλά. Λίγο το 'χεις να έχομε ένα παιδί, και όλο να μας κρατά ο φόβος μη μας αρρωστήσει και το χάσομε;

Και σα να λες ο βασιλιάς παρηγοριόταν. Από μέσα της όμως αναστέναζε η βασίλισσα και συλλογιζόταν: «Άμα λείπει το παιδί από το σπίτι, όλα λείπουν. Το παιδί είναι το στολίδι του σπιτιού. Είναι ό,τι είναι το αηδόνι την άνοιξη, ό,τι είναι το λουλούδι στον κάμπο. Αν σωπάσει το αηδόνι και δεν ανθίσει το λουλούδι, τι θα είναι; Μια ερημιά θ' απλωθεί στη γη. Έτσι είναι και το σπίτι δίχως το γέλιο του παιδιού». Και πάλι, σαν έβλεπε ο βασιλιάς τη βασίλισσα κλαμένη και καταλάβαινε την αφορμή, της έλεγε:

- Αχ, βασίλισσά μου, καλά είναι τα παιδιά, μα να βγουν καλά και άξια· μα αν βγουν κακά και στραβοκέφαλα;

Και περνούσαν τα χρόνια. Είχαν γεράσει πια οι βασιλιάδες, μα ο καημός τους δε γιατρευόταν. Αχ, να είχαμε ένα παιδί! Αχ, να είχαμε ένα παιδί! ήταν ο αναστεναγμός τους μέρα νύχτα. Ώσπου, από τα

πολλά τα παρακάλια, τους άκουσε κάποτε η Μοίρα και κίνησε να τους βρει.

Ήταν μια γριούλα καμπουριασμένη, με άσπρα μαλλιά, που ακουμπούσε στο ραβδάκι της και πήγαινε σιγά σιγά.

- Σας ακούω, τους είπε, χρόνια να παραπονιέστε, και είπα να σας κάμω τη χάρη. Έπειτα από ένα χρόνο θα έχετε ένα γιο.

Να το ακούσει αυτό το αντρόγυνο, πήγε να τρελαθεί από τη χαρά του.

- Θα σας δώσω ένα γιο, εξακολούθησε η Μοίρα, μα απομένει να μου πείτε ποια χαρίσματα θέλετε να έχει. Ότι μου ζητήσετε, θα γίνει.

- Να είναι χίλια τα χρόνια του, και πάλι να μη λιγοστεύουν! Είπε η βασίλισσα.

- Αυτό δε γίνεται, αποκρίθηκε η Μοίρα, μα όσο για πολύχρονος, θα είναι.

- Να γίνει παλικάρι! Ζήτησε ο βασιλιάς. Να μη φοβάται τον κίνδυνο και ν' αγαπά τη χώρα και το λαό του.

- Θα γίνει! Έκαμε η Μοίρα.

- Να είναι καλός! παρακάλεσε η βασίλισσα. Η καρδιά του να είναι ανοιχτή σε όλους τους πό-νους και τα βάσανα. Ν' αγαπά τους ταπεινούς και τους δυστυχισμένους.

- Όλα όσα ζητήσατε θα του δοθούν. Τώρα εγώ πάω, θέλετε άλλο τίποτα;

- Καλή μας Μοίρα, όχι, δε ζητούμε τίποτ' άλλο. Σαν είναι ο γιος μας πολύχρονος και γενναίος, άξιος και δοξασμένος και έχει πονετική καρδιά, τι άλλο θέλει;

- Καλά, είπε η Μοίρα κι έφυγε.

Μα δεν ήταν καλά καλά βγαλμένη από το παλάτι, και η βασίλισσα σηκώθηκε βιαστική κι έστει-λε τρεχάτο έναν υπηρέτη να γυρίσει τη Μοίρα πίσω.

- Βασιλιά μου! Κάμαμε ένα μεγάλο λάθος. Όλα τα ζητήσαμε για το γιο μας, και ένα, μπορεί το πιο καλύτερο, το ξεχάσαμε.

- Τι ξεχάσαμε; Ρώτησε ο βασιλιάς ανήσυχος.

- Ξεχάσαμε να ζητήσουμε να γίνει πεντάμορφο το βασιλόπουλο, σαν όλα τα βασιλόπουλα. Εκεί-νη τη στιγμή έμπαινε η Μοίρα σιγά-σιγά, ακουμπώντας στο ραβδάκι της.

- Καλή μας Μοίρα, έλεος! Ξεχάσαμε να δώσεις και την ομορφιά στο βασιλόπουλο, είπε η βα-σίλισσα.

- Βασιλιά και βασίλισσα, αποκρίθηκε η Μοίρα, αυτό που ζητάτε δε γίνεται. Ότι έγινε, έγινε. Το ριζικό του κλείστηκε πια και δεν αλλάζει.

Η βασίλισσα στα λόγια τούτα έβαλε τα κλάματα και ο βασιλιάς, μόλο που δεν έδινε και πολλή σημασία στην ομορφιά του κορμιού, ήταν και αυτός καταστενοχωρημένος.

- Ακούστε, είπε η Μοίρα. Να προσθέσω δεν μπορώ πια τίποτα. Μπορώ όμως ένα χάρισμα, όποιο μου πείτε, να το αλλάξω με την ομορφιά.

Η βασίλισσα, ώσπου ν' ακούσει πάλι τούτη την καλοσύνη της Μοίρας, έπεσε στα γόνατά της και την ευχαριστούσε.

- Καλή μου Μοίρα! Καλή μας Μοίρα, έλεγε.

- Μα κάνετε γρήγορα, ξαναείπε η Μοίρα: ό,τι γίνει, να γίνει, γιατί με περιμένουν και αλλού. Ν' αλλάξω τα πολλά χρόνια που του έδωσα με τη ομορφιά; Να γίνει πεντάμορφο μα λιγόχρονο; Η βασίλισσα ανατρίχιασε, και ο βασιλιάς το ίδιο.

- Ο Θεός φυλάξει! Φώναξαν και οι δυο μαζί.

- Ν' αλλάξω την παλικαριά του με την ομορφιά;

- Όχι ποτέ! Φώναξε ο βασιλιάς. Να γίνει φοβητσιάρης; Και τότε, τι τη θέλει την ομορφιά; Και συμφώνησε η βασίλισσα μαζί του.

- Ν' αλλάξω τότε την καλοσύνη του με την ομορφιά: να είναι όμορφος, μα σκληρόκαρδος και άπονος.

- Όχι! όχι! Χίλιες φορές όχι, έκαμε η βασίλισσα και έβαλε τα κλάματα.

Τότε η Μοίρα, άμα είδε πόσος ήταν ο πόνος τους, τους ψυχοπόνεσε και τους μίλησε έτσι:

- Τούτο μπορώ να κάμω μόνο: Το παιδί σας μια φορά θα γίνει άσχημο. Μα η ασχήμια του θα είναι μαγεμένη. Όποιος το αγαπήσει το βασιλόπουλο, θα το βλέπει πεντάμορφο. Θα το βλέπει να έχει τον ήλιο πρόσωπο και το φεγγάρι στήθος. Όποιος το αγαπήσει, έτσι θα το βλέπει.

- Και γίνεται αυτό; Ρώτησε το βασιλικό αντρόγυνο.

- Γίνεται. Δέχεστε;

- Δεχόμαστε, καλή μας Μοίρα, και προσκυνούμε τα πόδια σου.

Κι έσκυψαν ίσαμε τη γη. Όταν σηκώθηκαν, δεν είδαν τη Μοίρα, είχε χαθεί από μπρος τους.

Και αλήθεια, έπειτα από ένα χρόνο γεννήθηκε ένα παιδί πολύ άσχημο.

Αλλά ούτε ο βασιλιάς ούτε η βασίλισσα δεν το έβλεπαν πως ήταν άσχημο, γιατί ήταν παιδί τους και το αγαπούσαν. Έλεγε, λοιπόν, η βασίλισσα σκυμμένη απάνω από την κούνια του παιδιού:

-Είδες, βασιλέα μου πολυχρονεμένε, η Μοίρα μάς χωράτεψε. Για να μας τρομάξει, μας είπε πως το παιδί μας θα γινόταν άσχημο.

-Αυτό βλέπω κι εγώ, απαντούσε ο βασιλιάς, και γελούσαν για το χωρατό της καλής Μοίρας.

Και το παιδί μεγάλωνε και όσο μεγάλωνε, η ασχήμια του γινόταν πιο φανερή. Αλλά κανείς δεν το έβλεπε. Γιατί όλος ο κόσμος το αγαπούσε το βασιλόπουλο. Και αυτό, γιατί το βασιλόπουλο ήταν καλό. Αγαπούσε όλο τον κόσμο και όλο έκανε καλοσύνες. Κανένας πια δεν πρόσεχε την ασχήμια του. Και όχι μόνον αυτό, παρά το έβρισκαν και όμορφο. Τόσο που η φήμη του δεν άργησε να φτάσει στα πέρατα. Και η φήμη έλεγε πως είχε τον ήλιο πρόσωπο και το φεγγάρι στήθος. Όλοι το αγαπούσαν το βασιλόπουλο.

(Γαλάτεια Καζαντζάκη, *Ανθολόγιο για τα παιδιά του Δημοτικού*, Μέρος Πρώτο, ΟΕΔΒ)

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Συζητήστε στην τάξη τι σας άρεσε και τι δεν σας άρεσε στο παραμύθι.
2. Ποια χαρίσματα ζήτησαν ο βασιλιάς και η βασίλισσα να δώσει στο γιο τους η Μοίρα; Τελικά, έδωσε όλα τα χαρίσματα που της ζήτησαν;
3. Πώς κρίνετε τα λόγια του βασιλιά και της βασίλισσας: «Καλή μας Μοίρα, όχι, δε ζητούμε τίποτ' άλλο. Σαν είναι ο γιος μας πολύχρονος και γενναίος, άξιος και δοξασμένος και έχει πονετική καρδιά, τι άλλο θέλει;»
4. Από όλα τα χαρίσματα που ζήτησαν ο βασιλιάς και η βασίλισσα, ποιο είναι το πιο σημαντικό για εσάς; Ποια άλλα χαρίσματα θα θέλατε να ζητήσουν; Γιατί;
5. Μήπως το παραμύθι που διαβάσατε, σας θύμισε κάποιο άλλο παραμύθι; Μπορείτε να το αφηγηθείτε με λίγα λόγια; Ποιες ομοιότητες και διαφορές έχουν μεταξύ τους;
6. Στις φανταστικές ιστορίες, όπως είναι τα παραμύθια, συμβαίνουν γεγονότα που δεν μπορούν να συμβούν στην πραγματικότητα. Μπορείτε να γράψετε δυο γεγονότα που δείχνουν ότι η ιστορία που διαβάσατε είναι φανταστική;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Ζωγραφίστε μια εικόνα του παραμυθιού και γράψτε τα συναισθήματα που σας προκαλεί!

Νιώθω / αισθάνομαι

8. Μοιράστε μεταξύ σας τους ρόλους του αφηγητή, του βασιλιά, της βασίλισσας, της Μοίρας, του βασιλόπουλου και ζωντανέψτε το παραμύθι στην τάξη σας!
9. Στις φωτογραφίες οι μαθητές/τριες του Δημοτικού Σχολείου Στανού Χαλκιδικής ακούνε στην τάξη τους παραμύθια από την παραμυθού Ανθή Θάνου και τον μουσικό Παναγιώτη Κούλελη. Μπορείτε κι εσείς να προσκαλέσετε στην τάξη σας κάποιον που ξέρει παραμύθια, για να σας τα αφηγηθεί!

10. Γίνετε κι εσείς παραμυθάδες! Διαβάστε παρακάτω και ακολουθήστε το παράδειγμα των παιδιών, φτιάχνοντας κι εσείς, με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας σας, παραμύθια με δυο λέξεις που σας έρχονται τυχαία στο μυαλό! Στη συνέχεια, προσπαθήστε μόνοι σας να γράψετε ένα παραμύθι, διαλέγοντας δυο λέξεις!

Ροντάρι: [...] Ποιος θα διαλέξει δύο λέξεις;

Κορίτσι: «Αλεπού».

Αγόρι: «Λάμπα».

Ροντάρι: Έχουμε δύο λέξεις: μια που τη διάλεξε ένα κοριτσάκι και μια που τη διάλεξε ένα αγόρι. Τώρα, ας παντρέψουμε αυτές τις δύο λέξεις, να δούμε τι παιδιά θα γεννηθούν! Κάτι θα γεννηθεί, ε;

Αγόρι: Φωτεινές αλεπούδες!!!

Ροντάρι: Καλή ιδέα. Άρχισε από την αρχή!

Αγόρι: Μια φορά κι έναν καιρό, μια αλεπού μπήκε σε μια τρύπα και βρήκε εκεί μια λάμπα. Τότε η λάμπα αποφάσισε να παντρευτεί την αλεπού, γιατί ήτανε και οι δύο μόνες τους...και η αλεπού έκανε φωτεινές αλεπούδες...(Υστερα το αγόρι δεν ξέρει πώς να συνεχίσει την ιστορία του)

Ροντάρι: ...Λοιπόν, η αλεπού και η λάμπα που παντρεύτηκαν έκαναν φωτεινά αλεπουδάκια ή λαμπάκια που γάβγιζαν;

Αγόρι: ...Φωτεινά αλεπουδάκια! Κι αυτά τα φωτεινά αλεπουδάκια δεν τα κατάφεραν ποτέ να πιάσουν τίποτε στο κυνήγι, γιατί τα έβλεπαν από μακριά.

Ροντάρι: Είδατε τι ωραία ιστορία; Να κάνουμε κι άλλη; Ελάτε να διαλέξουμε τις λέξεις.

Τζιάνι Ροντάρι, *Γραμματική της Φαντασίας*, εκδ. Τεκμήριο

Μια φορά κι έναν καιρό .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εσείς ποιες λέξεις διαλέξατε;

Ο δειλός κυνηγός και ο ξυλοκόπος

Ένας κυνηγός προσπαθούσε να βρει τα ίχνη ενός λιονταριού. Όταν συνάντησε έναν ξυλοκόπο, τον ρώτησε μήπως είδε τα ίχνη κι ο ξυλοκόπος του απάντησε: «Εγώ μπορώ να σου δείξω ακόμη και το ίδιο το λιοντάρι».

Τότε, ο κυνηγός έχασε το χρώμα του, τα δόντια του άρχισαν να χτυπάνε και, γυρίζοντας στον ξυλοκόπο, του είπε: «Καλέ μου άνθρωπε, εγώ μόνο τα ίχνη ψάχνω, όχι το λιοντάρι».

Αίσωπου Μύθοι (απόδοση: Θόδωρος Ιωαννίδης), εκδ. ΑΣΕ

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Τι λέτε, ήταν πράγματι δειλός ο κυνηγός; Βρείτε στο κείμενο και διαβάστε τις φράσεις που δείχνουν τον φόβο του.
2. Πώς καταλαβαίνετε τις φράσεις: «έχασε το χρώμα του», «έβαλε την ουρά στα σκέλια» και «παλικάρι της φακής»; Σε ποιες περιστάσεις τις χρησιμοποιούμε;
3. Πρώτα συμβουλευτείτε το κείμενο και μετά γράψτε:

Τι απάντησε ο ξυλοκόπος στον κυνηγό, όταν τον ρώτησε αν είδε τα ίχνη του λιονταριού; Πώς αλλιώς θα μπορούσε να παρουσιάσει την απάντησή του ξυλοκόπου ο Αίσωπος;

του απάντησε: «.....»
.....»

του απάντησε ότι .....
.....

Τι είπε, στη συνέχεια, ο κυνηγός στον ξυλοκόπο; Αυτά που είπε ο κυνηγός, πώς αλλιώς θα μπορούσε να τα παρουσιάσει ο Αίσωπος;

του είπε: «.....»
.....»

του είπε ότι .....
.....

Όπως οι συγγραφείς κι οι παραμυθάδες, έτσι κι εσείς, όταν θέλετε να γράψετε τα λόγια κάποιου ακριβώς, όπως τα λέει, μπορείτε να βάζετε **διπλή τελεία (:)** και να κλείνετε τα λόγια του σε **εισαγωγικά («.....»)**. Στην περίπτωση αυτή ο **λόγος** σας είναι **ευθύς**.

Όταν παρουσιάζετε εσείς τα λόγια κάποιου και όχι ακριβώς, όπως τα λέει, τότε ο **λόγος** σας είναι **πλάγιος**.

Για σκεφτείτε τώρα! Πότε νιώθετε να ζωντανεύει το παραμύθι που αφηγείται η γιαγιά ή το παραμύθι που διαβάζετε, όταν οι διάλογοι μεταξύ των ηρώων είναι σε ευθύ λόγο ή όταν είναι σε πλάγιο λόγο;

Φοβισιάρης Κυνηδός

Τ. Αποστολίδης - Κ. Βουτσάς, Οι μύθοι το Αισώπου σε κόμικς, εκδ. Μεταίχμιο

Δραστηριότητες

Στο κόμικς διαβάσατε τον ίδιο μύθο του Αισώπου, «Ο δειλός κυνηγός και ο ξυλοκόπος», αλλά, όπως τον διασκεύασε ο Τ. Αποστολίδης και τον εικονογράφησε ο Κ. Βουτσάς.

1. Παρατηρήστε τις εικόνες και διαβάστε προσεκτικά τον μύθο του Αισώπου στο κόμικς. Διαβάστε και πάλι τον ίδιο μύθο, όπως τον απέδωσε ο Θ. Ιωαννίδης. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές διακρίνετε;
2. Ο κυνηγός και ο ξυλοκόπος χρησιμοποιούν κάποιες λέξεις που δείχνουν τα συναισθήματά τους και τη στάση τους σε μια κατάσταση. Κυκλώστε σε κάθε εικόνα (καρέ) αυτές τις λέξεις και γράψτε στις λεζάντες ποια συναισθήματα ή στάσεις δείχνουν (κούραση, ευχαρίστηση, φόβο, έκπληξη, ανακούφιση, θαυμασμό, ειρωνεία, λύπη, στενοχώρια, απορία, δυσπιστία).

Οι λέξεις που βρήκατε στο κόμικς είναι άκλιτες και λέγονται **επιφωνήματα**. Χρησιμοποιώντας τα επιφωνήματα μπορείτε να εκφράσετε τα συναισθήματά σας (π.χ. θαυμασμό, απορία, φόβο, λύπη, έκπληξη κ.ά.) ή να δείξετε τη στάση σας σε μια κατάσταση (π.χ. άρνηση, ειρωνεία, δυσπιστία). Όπως θα παρατηρήσατε και στις εικόνες, μετά τα επιφωνήματα βάζουμε ..... ( ).

3. Πώς καταφέρνει ο εικονογράφος του κόμικς να δείξει τον φόβο του κυνηγού;
4. Ψάξτε και βρείτε στο κόμικς μια λέξη που κάνει θόρυβο, που ηχεί (ηχοποίητη λέξη). Φανταστείτε ότι είστε μέσα στις εικόνες. Ποιους άλλους ήχους ακούτε; Μπορείτε να τους προσθέσετε στο κόμικς!
5. Με ποια λόγια και με ποιες εικόνες γελάσατε περισσότερο;

6. Το κείμενο και οι διάλογοι στο κόμικς είναι γραμμένα με κεφαλαία γράμματα (κεφαλαιογράμματη γραφή). Αφού γράψετε τους διαλόγους μεταξύ του κυνηγού και του ξυλοκόπου με πεζά γράμματα, μετά ζωντανέψτε τον μύθο στην τάξη. Προσπαθήστε, καθώς δραματοποιείτε τον μύθο, να προσθέσετε και δικά σας λόγια!

Κυνηγός: Αααα! Ουφ!.....
 .....

Ξυλοκόπος:.....

Κυνηγός:.....

Ξυλοκόπος:.....
 .....

Κυνηγός:.....

Ξυλοκόπος:.....

Κυνηγός:.....
 .....

Ξυλοκόπος:.....
 .....

Κυνηγός:.....
 .....

7. Αν ήσαστε εσείς στη θέση του συγγραφέα-διασκευαστή του μύθου, ποιο τέλος θα δίνετε; Γράψτε τα λόγια στις λεζάντες (μπαλονάκια).

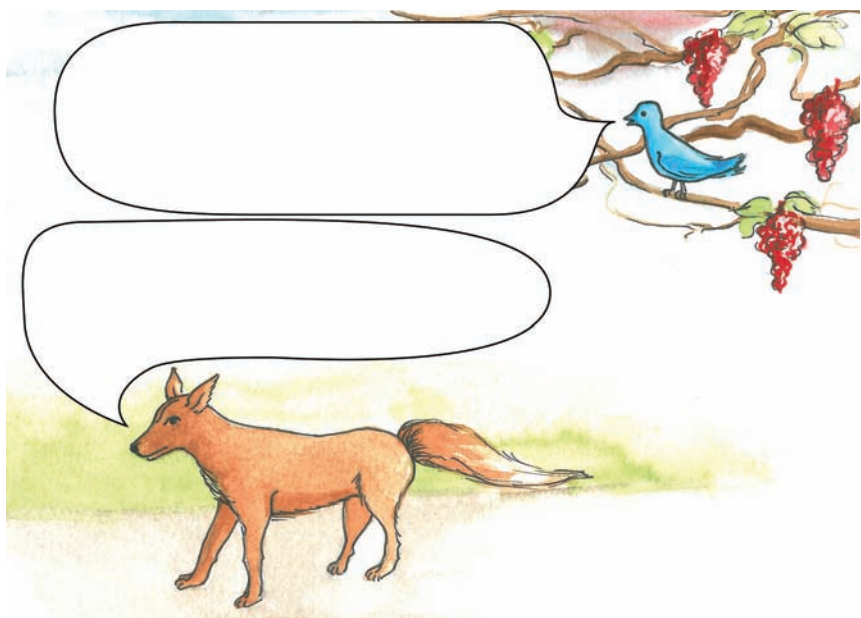
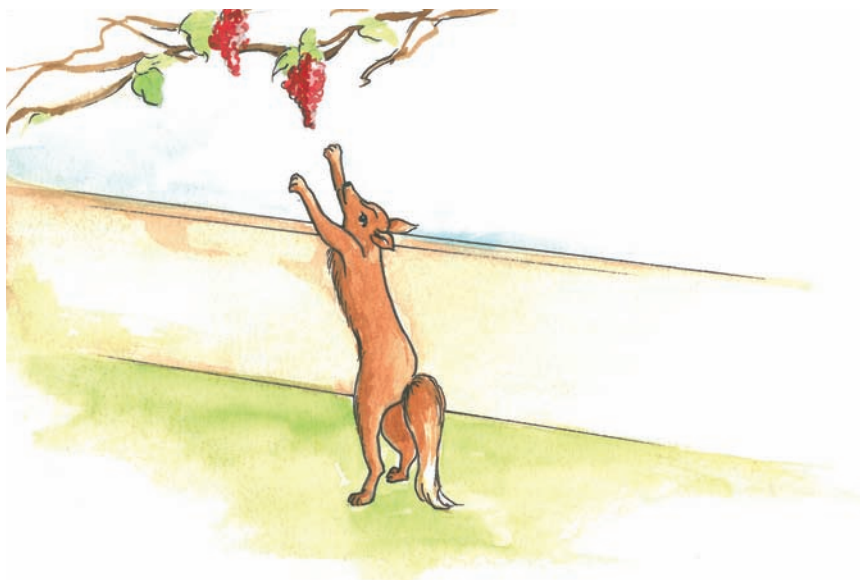

Παροιμίες*

Αλεπού και σταφύλια

Σε μια ψηλή κληματαριά
σταφύλια ολόγλυκα ένα κι ένα
κάτω απ' τα φύλλα κρέμονταν
λαχταριστά και γινωμένα.
Τα λιγουρεύτηκε η αλεπού
και πάει, πηδά, για να τα πιάσει.
Ξαναπηδά, τεντώνεται
μ' αδύνατο είναι να τα φτάσει.
«Σκασίλα μου», λέει φεύγοντας,
«μονάχα ρόδινο έχουν χρώμα'
μα δεν πιστεύω να 'γιναν.
Άγουρα και ξινά είν' ακόμα...»

Χάρης Σακελλαρίου, *Παιδική ποίηση*,
εκδ. Καψάσκη

Κάντο το καλό και ρίξτο στο γιαλό.

Όποιος καεί απ' το χυλό, φυσάει και το γιαούρτι.

Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άσπρισε το μαλλί του,
μήτε τη γνώμην άλλαξε μήτε την κεφαλήν του.
(παροιμίες από την Ελλάδα)

Το καλό που κάνεις γράφτο στην άμμο
και το καλό που σου κάνουν στο μάρμαρο.

Όποιον τον τσίμπησε το φίδι, φοβάται και την κάμπια.

Ο λύκος αλλάζει τρίχωμα κι όχι χαρακτήρα.
(παροιμίες από την Αλβανία)

* **παροιμίες:** μικρές σοφές φράσεις του λαού, που άλλο μας λένε κι άλλο εννοούν.

Δραστηριότητες

1. Ποιον μύθο του Αισώπου και ποια παροιμία σάς θυμίζει το ποίημα; Αφηγηθείτε τον μύθο στην τάξη και συμπληρώστε την παροιμία στην εικόνα.
2. Ρωτήστε τους γονείς, τις γιαγιάδες και τους παππούδες σας να σας πουν κι άλλες παροιμίες από την Ελλάδα και την Αλβανία. Μπορείτε να τις γράψετε και να τις εικονογραφήσετε σε ένα άλμπουμ παροιμιών.
3. Παρουσιάστε στην τάξη με δραματοποίηση ή παντομίμα όποια παροιμία θέλετε και αφήστε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες σας να τη μαντέψουν!
4. Διαβάστε την ιστορία που φαντάστηκε κι έγραψε η Αλεξάνδρα για μια παροιμία. Ποια είναι η παροιμία και πότε τη χρησιμοποιούμε στον λόγο μας;

Μια μέρα ο Ευριπίδης έκανε βόλτα στο πάρκο, περπατώντας αργά-αργά. Ξαφνικά, τι τον έπιασε, άρχισε να τρέχει σαν τρελός! Τρέχοντας δεν πρόσεχε πού πατούσε, σκόνταψε και έπεσε φαρδύς-πλατύς στις λάσπες!

Παροιμία: .....

5. Διαλέξτε όποια παροιμία θέλετε από τον πίνακα που ακολουθεί και γράψτε μια μικρή ιστορία!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

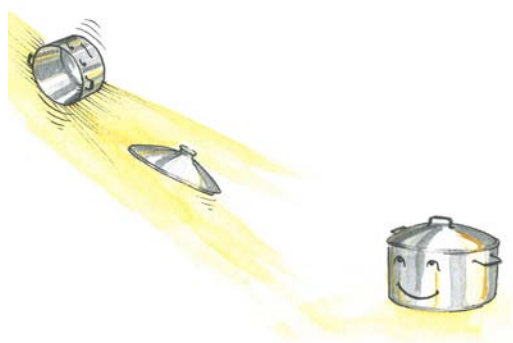
.....

.....

.....

.....

6. Παρατηρήστε τις εικόνες και γράψτε στις λεζάντες την παροιμία που διηγούνται. Συζητήστε στην τάξη, με παραδείγματα, τι εννοούν οι παροιμίες και πότε τις χρησιμοποιούμε.

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

- Όπου λαλούν πολλοί κοκόροι, αργεί να ξημερώσει.
- Ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται.
- Στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα.
- Το μήλο κάτω από τη μηλιά θα πέσει.
- Λαγός τη φτέρη κούναγε, κακό του κεφαλιού του.
- Λείπει ο γάτος, χορεύουν τα ποντίκια.
- Κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι.
- Όπου ακούς πολλά κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι.

Παροιμίες για τους μήνες

Ο Μάρτης και η μάνα του

Τον γνωρίζετε το Μάρτη,
τον τρελό και τον αντάρτη;
Ξημερώνει και βραδιάζει
κι εκατό γνώμες αλλάζει.

Βάζει η μάνα του μπουγάδα,
σχοινί δένει στη λιακάδα,
τα σεντόνια της ν' απλώσει,
για χαρά να τα στεγνώσει.

Να που ο Μάρτης μετανιώνει
και τα σύννεφα μαζώνει
και να μάσει η μάνα τρέχει
τα σεντόνια, γιατί βρέχει!

Να ο ήλιος σε λιγάκι,
φύσηξε το βοριαδάκι,
κι η φτωχή γυναίκα μόνη
τα σεντόνια ξαναπλώνει.

Μια βροντή κι ο ήλιος χάθη
μες στις συννεφιάς τα βάθη,
ρίχνει και χαλάζι τώρα,
ποποπό, τι άγρια μόρα!

Ως το βράδυ φορές δέκα
άπλωσε η φτωχή γυναίκα
την μπουγάδα, κι όρκο δίνει
Μάρτη να μην ξαναπλύνει.

Δραστηριότητες

1. Ο Μάρτης «εκατό γνώμες αλλάζει», γράφει η ποιήτρια! Πώς καταλαβαίνετε αυτή τη φράση; Πώς φαίνεται αυτό στο ποίημα;
2. Ζωγραφίστε την εικόνα που σας άρεσε περισσότερο στο ποίημα. Γράψτε κάτω από τη ζωγραφιά σας τη στροφή, τον στίχο ή τους στίχους της εικόνας που ζωγραφίσατε.
3. Ποιον τίτλο θα δίνετε εσείς στο ποίημα;

.....

4. Τι εννοούν οι παροιμίες για τον Μάρτη; Ποιες θα ταίριαζαν ως τίτλος του ποιήματος;
  - Λείπει ο Μάρτης από τη Σαρακοστή;
  - Μάρτης είναι χάρδια κάνει, πότε κλαίει, πότε γελάει.
  - Μάρτης, ο κλαψόγελος.
  - Τον Μάρτη ξύλα φύλαγε, μην κάψεις τα παλούκια.
  - Τσοπάνη μου την κάπα σου, τον Μάρτη φύλαγέ την.
  - Μάρτης κλαψής (βροχερός), Θεριστής (Ιούνιος) χαρούμενος.
5. Οι παροιμίες για τους μήνες μπερδεύτηκαν! Αντιστοιχίστε προσεκτικά, διαβάστε και γράψτε τις παροιμίες στους πίνακες με τις εποχές.

Μάρτης, γδάρτης
Ζήσε Μάη μου,
Αύγουστε, καλέ μου μήνα,
Ο Φλεβάρης κι αν φλεβίσει,
Οκτώβρη και δεν έσπειρες,
Στον Τρυγητή σιτάρι σπείρε
Χιόνι του Δεκεμβριού,
Του Γενάρη το φεγγάρι,
Ο Απρίλης έχει το όνομα
Τον Ιούνιο αφήνουν το δρεπάνι
Αλωνάρη με τ' αλώνια
Νοέμβρη οργώματα κι ελιές,

καλοκαίρι θα μυρίσει.
λίγο ψωμί θα πάρεις.
να φας τριφύλλι.
και κακός παλουκοκαύτης.
να 'σουν δυο φορές το χρόνο.
χρυσάφι του καλοκαιριού.
και στο πανηγύρι σύρε.
και σπέρνουν το ρεπάνι.
κι ο Μάης τα λουλούδια.
μοιάζει σαν μαργαριτάρι.
και με τα χρυσά πεπόνια.
δεν απολείπουν οι δουλειές.

Γ. Τσαρούχης, *Οι Τέσσερις Εποχές*

Άνοιξη

Blank writing area with three horizontal dotted lines for text entry.

Καλοκαίρι

Blank writing area with three horizontal dotted lines for text entry.

Φθινόπωρο

Blank writing area with three horizontal dotted lines for text entry.

Χειμώνας

Blank writing area with three horizontal dotted lines for text entry.

6. Ο λαός μας έχει δώσει στους μήνες και άλλα ονόματα, όπως διαβάσατε και στις παροιμίες:

- Αλωνάρη (Ιούλιε) με τ' αλώνια και με τα χρυσά πεπόνια.
- Στον Τρυγητή (Σεπτέμβρη) σιτάρι σπείρε και στο πανηγύρι σύρε.

Αντιστοιχίστε τα λαϊκά ονόματα με τους μήνες. Γιατί ο λαός μας τούς έδωσε αυτά τα ονόματα;

Θεριστής
Άι-Γιαννίτης

Πρωτάρης
Καλαντάρης
Κρυαρίτης
Μεσοχείμωνα

Τριανταφυλλάς
Άη-Γιωργίτης

Ιανουάριος (Γενάρης)
Φεβρουάριος (Φλεβάρης)

Κουτσός
Κλαδευτής

Καλός μήνας
Συκολόγος
Πενταφάς

Μάρτιος (Μάρτης)

Απρίλιος (Απρίλης)

Κερασάρης
Λούλουδος

Μάιος (Μάης)

Ιούνιος (Ιούνης)

Ιούλιος (Ιούλης)

Φυτευτής
Παλουκοκαύτης
Βαγγελιώτης
Ανοιξιιάτης

Αύγουστος

Αλωνιστής
Αλωνάρης
Άι-Λιάτης

Σεπτέμβριος (Σεπτέμβρης)

Τρυγητής
Σταυριάτης

Οκτώβριος (Οκτώβρης)

Νοέμβριος (Νοέμβρης)

Βροχάρης
Άι-Δημητριάτης

Δεκέμβριος (Δεκέμβρης)

Μεσοσπορίτης
Αρχαγγελίτης

Χριστουγεννιάτης
Νικολοβάρβα

Λεξιλόγιο

ΕΠΟΧΕΣ – ΜΗΝΕΣ	Χειμώνας	Δεκέμβριος – Δεκέμβρης	Χριστουγεννιάτης, Νικολοβάρβαρα	Ναϊκά ονόματα μηνών
		Ιανουάριος – Γενάρης	Πρωτάρης, Καλαντάρης, Κρυαρίτης, Μεσοχείμωνα	
		Φεβρουάριος – Φλεβάρης	Κουτσός, Κλαδευτής	
	Άνοιξη	Μάρτιος – Μάρτης	Φυτευτής, Παλουκοκαύτης, Βαγγελιώτης, Ανοιξιάτης	
		Απρίλιος – Απρίλης	Τριανταφυλλάς, Άη-Γιωργίτης	
		Μάιος – Μάης	Κερασάρης, Λούλουδος	
	Καλοκαίρι	Ιούνιος – Ιούνης	Θεριστής, Άι-Γιαννίτης	
		Ιούλιος – Ιούλης	Αλωνιστής, Αλωνάρης, Άι-Λιάτης	
		Αύγουστος	Καλός μήνας, Συκολόγος, Πενταφάς	
	Φθινόπωρο	Σεπτέμβριος – Σεπτέμβρης	Τρυγητής, Σταυριάτης	
		Οκτώβριος – Οκτώβρης	Βροχάρης, Άι-Δημητριάτης	
		Νοέμβριος – Νοέμβρης	Μεσοσπορίτης, Αρχαγγελίτης	

Αλεπού και σταφύλια	<p>η κληματαριά, το κλήμα, η κληματοβέργα γινωμένα: ώριμα λιγουρεύομαι: ορέγομαι, θέλω να φάω άγουρα: αγίνωτα, αγουρίδες, ξινά</p>	Παροιμίες	<p>γδέρνω-ομαι, το γδάρσιμο, ο γδάρτης, ο γδαρμένος, η, ο σπέρνω, η σπορά, ο σπαρμένος, η, ο, τα σπαρτά αλωνίζω, το αλώνισμα, ο Αλωνάρης/ Αλωνιστής σέρνω-ομαι, το σύρσιμο, ο συρτός, ή, ό, ο συρμένος, η, ο ο/το θέρος (καλοκαίρι), ο θεριστής, το θέρισμα</p>
Ο Μάρτης και η μάνα του	<p>ξημερώνει, το ξημέρωμα βραδιάζει, το βράδυ, ο βραδινός, ή, ό μετανιώνω: αλλάζω γνώμη, η μετάνοια, ο μετανιωμένος, η, ο</p>		

Αινίγματα*

Το αίνιγμα της Σφίγγας

Ένας μύθος λέει ότι σε μια πόλη της Αρχαίας Ελλάδας, τη Θήβα, ζούσε η Σφίγγα, που ήταν ένα παράξενο τέρας με κορμί λιονταριού, πρόσωπο γυναίκας, φτερά αετού και ουρά φιδιού. Η Σφίγγα καθόταν σε ένα βράχο στο βουνό Φικίο και όποιος διαβάτης περνούσε του έλεγε το ίδιο πάντα αίνιγμα: «Τι εστίν ό, μίαν έχων φωνήν, τετράπουν και δίπουν και τρίπουν γίνεται;», δηλαδή, «Τι είναι αυτό που έχει την ίδια φωνή, είναι τετράποδο στην αρχή, δίποδο στη συνέχεια και στο τέλος τρίποδο;». Όποιος διαβάτης δεν μπορούσε να λύσει αυτό το αίνιγμα, η Σφίγγα τον έπνιγε! Κάποτε, όμως, πέρασε από εκεί ο Οιδίποδας, ο γιος του βασιλιά της Θήβας, που κατάφερε να λύσει το αίνιμά της. Τότε η Σφίγγα από το κακό της γκρεμίστηκε από το βράχο που στεκόταν και σκοτώθηκε!

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας (διασκευή)

Δραστηριότητες

1. Εσείς βρήκατε τη λύση του αινίγματος της Σφίγγας; «Τι είναι αυτό που έχει την ίδια φωνή, είναι τετράποδο στην αρχή, δίποδο στη συνέχεια και στο τέλος τρίποδο;».

2. Πείτε στην τάξη αινίγματα που ξέρετε! Μάθετε κι άλλα, ρωτώντας τους γονείς, τις γιαγιάδες και τους παππούδες σας. Φτιάξτε ένα άλμπουμ με αινίγματα και εικονογραφήστε τα!

* **αινίγματα:** μικρές φράσεις, σαν ποιηματάκια, που περιγράφουν κάτι και σας καλούν να το μαντέψετε!

3. Ψάξτε στο κρυπτόλεξο να βρείτε τις απαντήσεις στα παρακάτω αινίγματα!

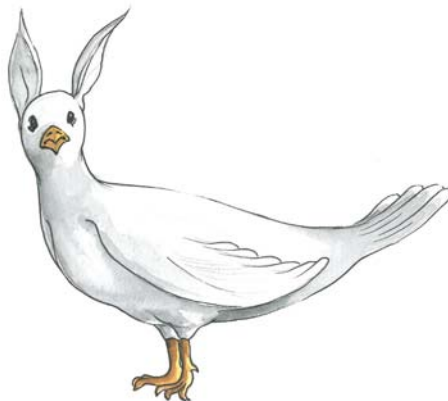
Τρέχει σαν πουλί, μα πουλί δεν είναι. Έχει
αυτιά γαϊδάρου, μα γαϊδαρος δεν είναι.
Τι είναι; .....

Εκκλησία θολωτή ένας στύλος την κρατεί.
Τι είναι; .....

Πολύχρωμα, γυαλιστερά, εξήντα δόντια
μυτερά, ίσως και παραπάνω, και κάνω
ομορφότερο εκείνον που δαγκάνω.
Τι είναι; .....

Δ	Κ	Χ	Α	Ζ	Κ	Π	Τ
Α	Ζ	Τ	Π	Β	Γ	Λ	Δ
Μ	Β	Ε	Λ	Ο	Ν	Α	Χ
Τ	Ι	Ν	Δ	Β	Ζ	Γ	Α
Φ	Β	Α	Π	Ε	Μ	Ο	Ι
Σ	Λ	Ψ	Υ	Κ	Λ	Σ	Η
Λ	Ι	Θ	Φ	Χ	Α	Ρ	Τ
Μ	Ο	Μ	Π	Ρ	Ε	Λ	Α

5. Εκτός από τη Σφίγγα συναντάμε κι άλλα παράξενα πλάσματα με μορφή ανθρώπου και ζώου σε μύθους, παραμύθια και θρύλους. Παρατηρήστε τις εικόνες και αντιστοιχίστε τις λεζάντες.

Ερυθρόμορφος Αμφορέας (λεπτομέρεια),
Θησέας και Μινώταυρος,
540 π.Χ., Μουσείο Λούβρου

Ερυθρόμορφος Στάμνος, Ο Οδυσσεύς και
οι Σειρήνες,
480-470 π.Χ., Βρετανικό Μουσείο

Μποστ, Ο Μεγαλέξαντρος με την αδελφή
του, τη γοργόνα

Μελανόμορφος αμφορέας, Αχιλλέας και
Κένταυρος Χείρων, 520 π.Χ.
Μουσείο Λούβρου

Γλωσσοδέτης*

Μια μέρα άσπρη ξέξασπρη
που εγώ δεν είχα μία
με τον Ρουμποκομπολογή
φύγαμε για Ρουμπία.

Να τρέξει πήγε πίσω μου
μα κάτω κουβαριάστηκε
της καρέκλας το ποδάρι
ξεκαρεκλοποδαριάστηκε.

Στον κήπο όταν ετάιζε
μια πάπια μα ποια πάπια
του παπά μας του παχύ
τη φακή κατάπια.

Ανέβηκα στη Τζιτζιριά
για να φωνάξω «κούι»
μα ο Τζιτζιμιτζιχότζιρας
ποτέ του δεν ακούει.

Όλου του κόσμου η Βαβέλ
σα γλωσσοδέτης μοιάζει
κι αν γλώσσεψες την μπέρδα σου
κανέναν δεν τον νοιάζει.

Νανά Νικολάου, Χάρτινο καράβι

Δραστηριότητες

1. Διαβάστε τις τέσσερις στροφές του ποιήματος-γλωσσοδέτη πρώτα αργά και μετά γρήγορα. Ποιος γλώσσεψε την μπέρδα του;
2. Βρείτε στο ποίημα κι άλλους γλωσσοδέτες και προσπαθήστε να τους πείτε σωστά. Όποιο παιδί γλωσσέψει την μπέρδα του, μιμείται ένα ζώο!
3. Τι έκαναν ο παπάς ο παχύς, ο Τζιτζιρας και ο Ρουμπής; Πείτε τους γλωσσοδέτες στην τάξη, συνεχίζοντας το παιχνίδι της μίμησης ενός ζώου, όταν γλωσσέψει η μπέρδα σας!
4. Βρείτε κι άλλους γλωσσοδέτες, ρωτώντας τους γονείς, τις γιαγιάδες και τους παππούδες σας και πείτε τους στην τάξη. Μπορείτε να φτιάξετε ένα άλμπουμ με όλους τους γλωσσοδέτες και να τους ζωγραφίσετε!
5. Κι αν δεν είναι «της καρέκλας το ποδάρι...», αλλά του τραπέζιού; Γράψτε και πείτε το γλωσσοδέτη!

*γλωσσοδέτης: φράση που πρέπει να την πείτε, χωρίς να μπερδευτείτε!!!

6. Διαβάστε τους γλωσσοδέτες και πείτε τους γρήγορα, δίχως να μπερδέψετε τη γλώσσα σας! Στη συνέχεια, πείτε τους πάλι, χρησιμοποιώντας τις λέξεις στις παρενθέσεις και κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

Το κρεμμύδι στην κοπριά (κουνουπίδι, καρπούζι)
πώς δεν εκρεμμυδοπρόκοψε;

Κατάρτι, καταρτότρυπα (ποντίκι, καβούρι)
Σκουληκομερμυγκότρυπα.

7. Ποιο παιδί θα καταφέρει να γλωσσολύσει τον γλωσσοδέτη με την πρώτη;

Ο βαρκάρης με τη βράκα
έκανε βαρκάδα με μια βάρκα,
αλλά έμπασε νερό η βάρκα
και του βράχηκε η βράκα.
Με τη βάρκα του βρεγμένη
και τη βράκα μουσκεμένη,
ορκίστηκε να μην ξαναβαρκοβραχεί,
ούτε να ξαναβρακομουσκευτεί.

Παραμύθια με πλατύ χαμόγελο

Hundertwasser, Σιωπηρά λουλούδια

Η μηχανή που κάνει τα μαθήματα του σχολείου

Το παπουτσόδεντρο

Το κουδούνι για τους κλέφτες

Αλήθεια ή παραμύθια;

Η μηχανή που κάνει τα μαθήματα του σχολείου

Μια μέρα χτύπησε την πόρτα μας ένας περίεργος τύπος [...]. Είχε στις πλάτες του μια σάκα πιο μεγάλη απ' αυτόν.

- Πουλάω μηχανές, λέει.
- Για να δούμε, απαντάει ο μπαμπάς.
- Ορίστε, αυτή είναι μια μηχανή που κάνει τα μαθήματα του σχολείου.

Πατάς το κόκκινο κουμπάκι, για να λύσεις τις ασκήσεις των μαθηματικών, το κίτρινο κουμπάκι για την έκθεση, το πράσινο κουμπάκι, για να μάθεις τη γεωγραφία. Η μηχανή τα κάνει όλα μόνη της στο πι και φι.

- Αγόρασέ τη μου, μπαμπά! λέω εγώ.
- Εντάξει, πόσα θέλετε;
- Δε θέλω χρήματα, λέει ο ανθρωπάκος. [...]. Θέλω το μυαλό του γιου σας.
- Μα είστε τρελός; βάζει τις φωνές ο μπαμπάς.
- Ακούστε με, κύριε, λέει ο ανθρωπάκος χαμογελώντας, αν η μηχανή τού κάνει τα μαθήματα, σε τι θα του χρησιμεύει το μυαλό;
- Αγόρασέ μου τη μηχανή, μπαμπά! παρακαλάω εγώ. Τι να το κάνω το μυαλό;

Ο μπαμπάς με κοιτάζει για λίγο και μετά λέει:

- Καλά, πάρτε του το μυαλό, αλλά ας μην ξαναμιλήσουμε ποτέ γι' αυτό.

Ο ανθρωπάκος μού παίρνει τα μυαλό και το βάζει σε μια τσαντούλα. Τι ελαφρύς που αισθανόμουν χωρίς το μυαλό μου! Τόσο ελαφρύς που βάλθηκα να πετάω μες στο δωμάτιο και θα 'βγαινα απ' το παράθυρο, αν δε με είχε σταματήσει εγκαίρως ο μπαμπάς.

- Καλό θα ήταν να τον βάλετε σ' ένα κλουβί τώρα, εξήγησε ο ανθρωπάκος [...].

Ο μπαμπάς με έκλεισε σ' ένα κλουβί, λες κι ήμουνα καναρίνι. Το κλουβί ήταν μικρό, στενό και δεν μπορούσα να κουνηθώ. Τα κάγκελα άρχισαν να με στενεύουν, να με στενεύουν τόσο που... στο τέλος ξύπνησα τρομαγμένος! Ευτυχώς που ήταν μονάχα ένα όνειρο! Σας διαβεβαιώνω ότι στρώθηκα αμέσως να κάνω τα μαθήματά μου.

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Ποιοι είναι οι ήρωες της ιστορίας;
2. Τι πουλάει ο ανθρωπάκος;
3. Τι αποφάσισε τελικά ο πατέρας; Ποια είναι τα αποτελέσματα της απόφασής του;
4. Πώς τελειώνει η ιστορία;
5. Πώς νιώσατε, διαβάζοντας την ιστορία;
6. Έχετε ακούσει ποτέ την έκφραση *ελαφρόμυαλος*; Τώρα που διαβάσατε το παραμύθι, μπορείτε να εξηγήσετε τι σημαίνει;
7. Αν ήσαστε στη θέση του παιδιού, ποιο από τα δύο θα επιλέγατε τελικά; Το μυαλό ή το μηχάνημα; Συζητήστε πρώτα μεταξύ σας και πείτε στη συνέχεια την άποψή σας.
8. Θυμόσαστε που είπαμε ότι το επιμύθιο είναι κάτι σαν μια συμβουλή; Μήπως μπορείτε να σκεφτείτε ένα επιμύθιο που βγαίνει από αυτό το παραμύθι;
9. Μπορείτε να φανταστείτε πώς θα ήταν το μηχάνημα που κάνει μαθήματα; Οι περισσότερες μηχανές έχουν ένα μικρό βιβλίο που ονομάζεται *Οδηγίες χρήσης*. Οι Οδηγίες χρήσης μάς εξηγούν τα μέρη της μηχανής, αλλά και πώς αυτή δουλεύει.

Για παράδειγμα, οι Οδηγίες χρήσης μπορούν να έχουν την παρακάτω μορφή:

Ανοίξτε το μηχάνημα με.....

.....

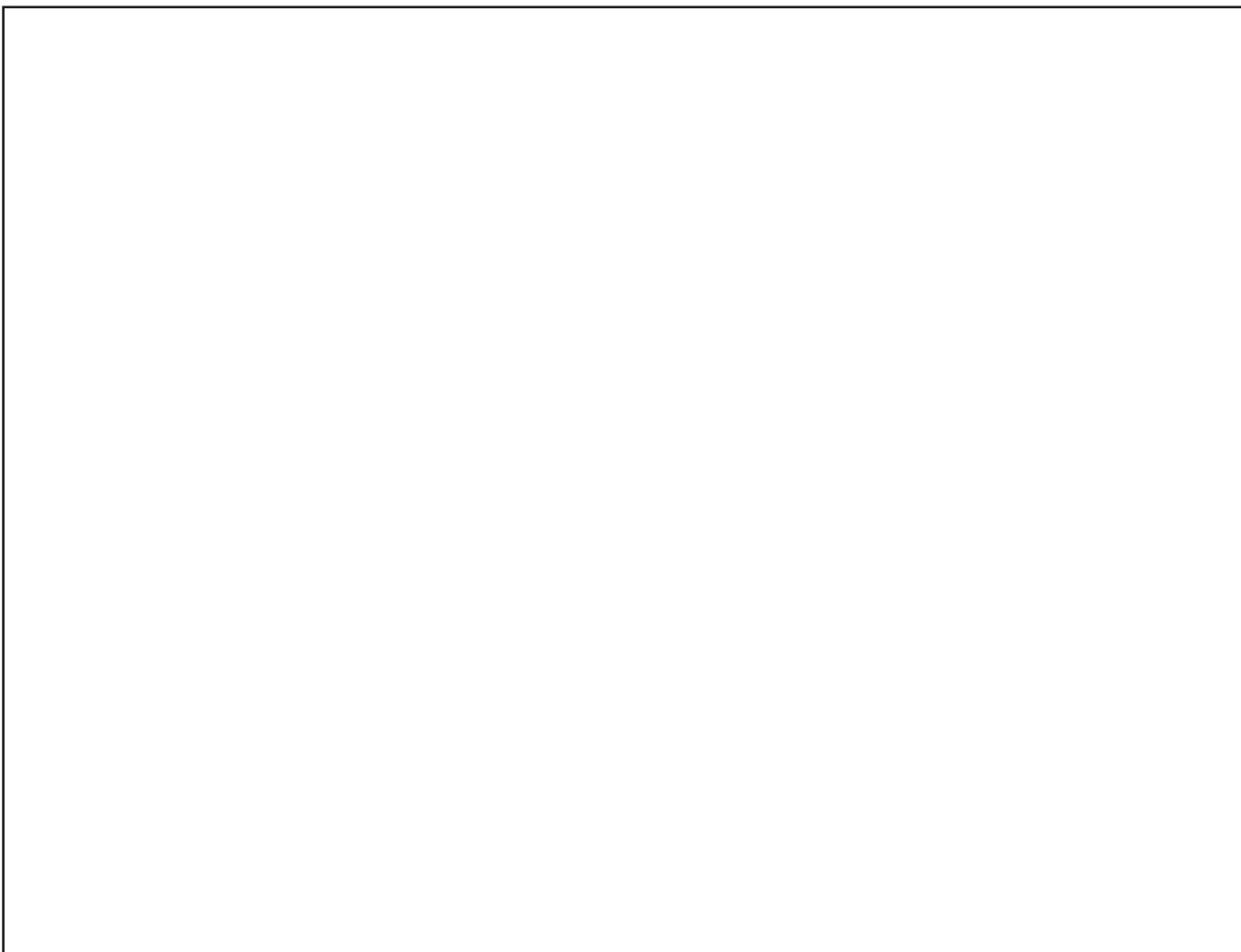
Πατήστε το κίτρινο κουμπί και.....

.....

Πατήστε το .....

.....

10. Θέλετε να ζωγραφίσετε τώρα τη μηχανή που κάνει τα μαθήματα; Μην ξεχάσετε να βάλετε: κουμπιά, φωτάκια, εργαλεία και ό,τι άλλο χρειάζεται, για να λειτουργήσει!

11. Ποιες άλλες μηχανές ή συσκευές θα ήταν χρήσιμες στη ζωή σας; Μπορείτε να γράψετε μερικές;

Θα ήθελα να υπάρχει μία συσκευή που .....

.....

.....

Μακάρι να υπήρχε ένα μηχάνημα που .....

.....

.....

Το παπουτσόδεντρο

Ο Γιάννης και η Μαρία κοίταζαν τον πατέρα τους, τον κυρ Κώστα, που σκάλιζε τον κήπο. Δεν ήταν εύκολη δουλειά και ο πατέρας, αφού έσκαψε για αρκετή ώρα, σταμάτησε να ξεκουραστεί και σκούπισε τον ιδρώτα από το μέτωπό του. Τα παιδιά τον είδαν μ' απορία να βγάζει από το χώμα ένα παλιό παπούτσι. «Τι θα κάνεις με το παπούτσι, μπαμπά;», ρώτησε ο Γιάννης. «Θα το παραχώσω βαθειά στο χώμα και από πάνω θα φυτέψω μαρούλια. Έχουν να λένε πως το παλιό παπούτσι κάνει τα μαρούλια πιο μεγάλα και πιο νόστιμα. Δε χάνουμε τίποτα να δοκιμάσουμε». [...]

Όταν, κατά την άνοιξη, ο κυρ Κώστας βγήκε να κλαδέψει τα δέντρα και να μαζέψει τα ξερά χόρτα, είδε πως, μαζί με τα μαρούλια, είχε φυτρώσει κι ένα άγνωστο φυτό. Επειδή δεν ήξερε τι ήταν το άφησε να μεγαλώσει [...]

Το φθινόπωρο βγήκαν κάτι πρασινωπά φουσκωτά φρούτα με πολύ παράξενο σχήμα.

- Μπα σε καλό μου, είπε η κυρα Κώσταινα, αυτά μοιάζουν σαν παπούτσια.
- Καλά λες, μαμά. Είναι ίδια με τα μποτάκια μου, είπε ο Γιάννης [...]

Το νέο διαδόθηκε γρήγορα στο χωριό και την άλλη μέρα ο κήπος γέμισε από μαμάδες και παιδιά που ήρθαν να δουν το παράξενο παπουτσόδεντρο και να βρουν ένα ζευγάρι μποτάκια για τα παιδιά τους. [...]

Μια μαμά, η κυρα Γιώργαινα, είχε φέρει τα τρίδυμα μωρά της και είχε βρει μποτάκια και για τα τρία. Όταν γύρισε στο σπίτι της, τα έδειξε του άντρα της [...]

Ο κυρ Γιώργης δε μίλησε. Κοίταζε τα μποτάκια σκεφτικός. Τέλος, είπε στη γυναίκα του:

- Βγάλε, γυναίκα, τα παπούτσια από τα πόδια των παιδιών. Μου ήρθε μια ιδέα.

Άμπρα κατάμπρα, Σειρά Α', εκδ. Ορφανίδη

Δραστηριότητες

1. Ποια ιδέα του ήρθε του κυρ Γιώργη; Είστε έτοιμοι να συνεχίσετε την ιστορία;

Μην ξεχάσετε: Να χρησιμοποιήσετε εκφράσεις, όπως στη συνέχεια, έπειτα, λίγο αργότερα, μετά από λίγο καιρό, την επόμενη ..., ξαφνικά, όμως, κ.λπ.

Ο κυρ Γιώργης .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

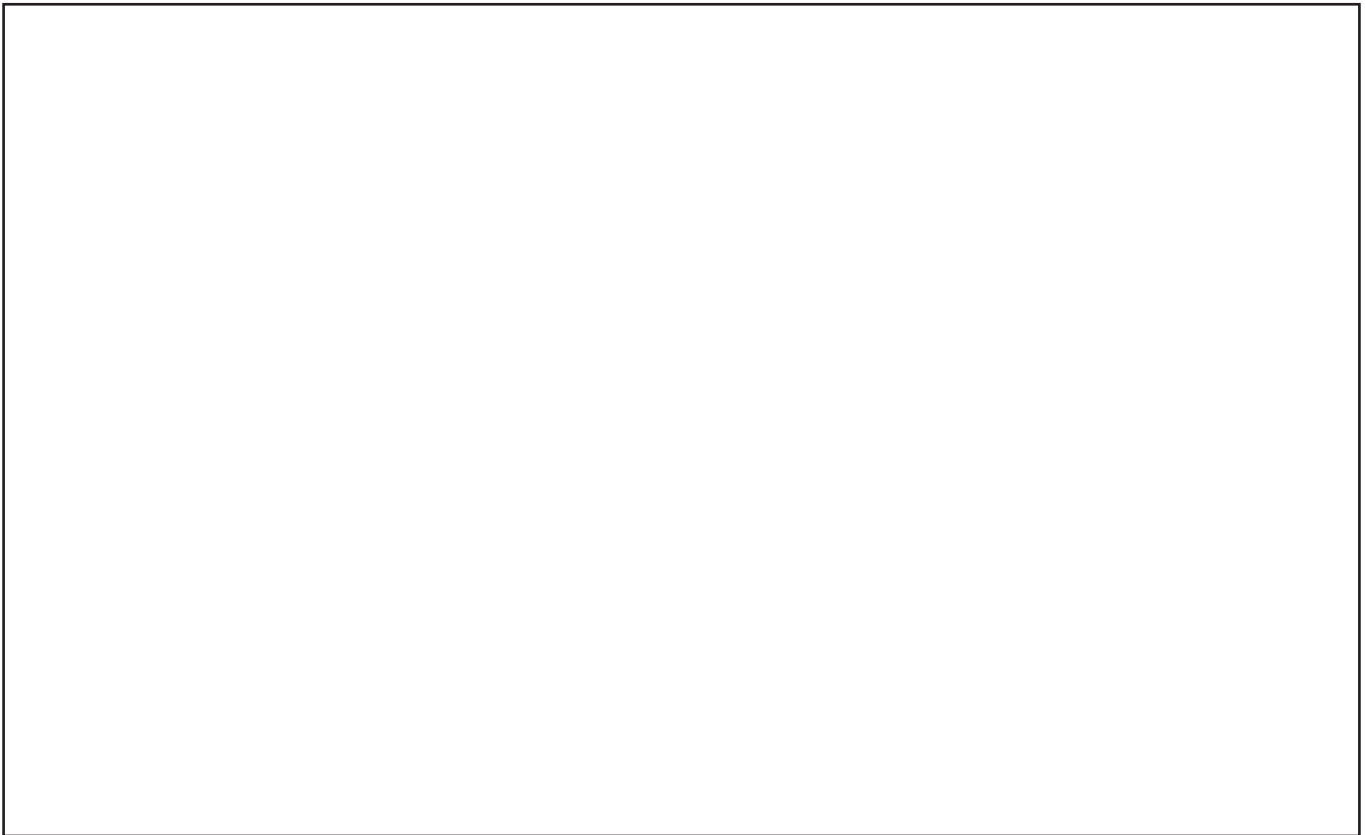
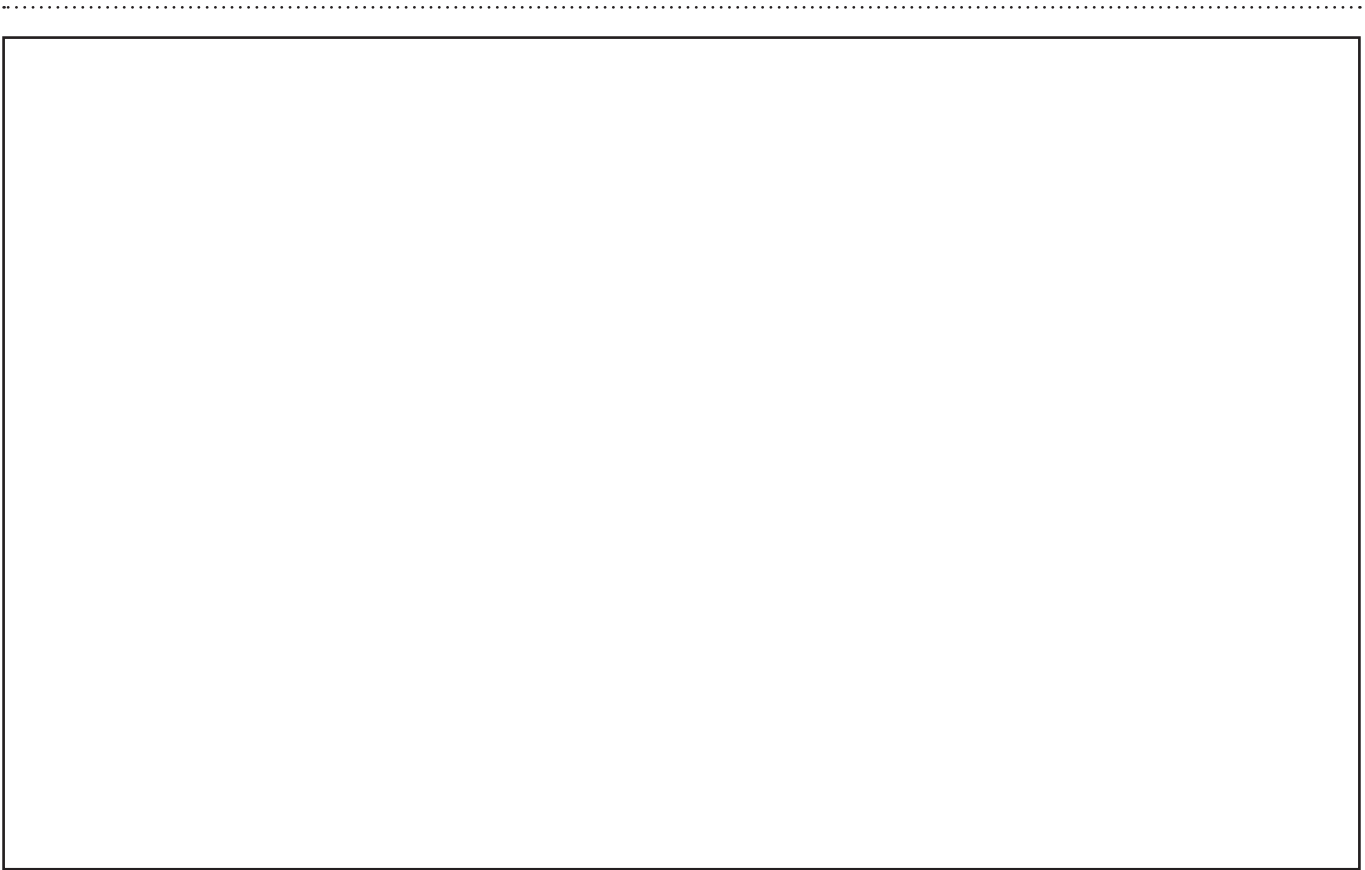
.....

.....

2. Μπορείτε να σκεφτείτε μερικά ακόμη φανταστικά δέντρα, όπως το παπουτσόδεντρο του παραμυθιού;

Ζωγραφίστε τα και βάλτε έναν τίτλο κάτω από το καθένα!

Το κουδούνι για τους κλέφτες

Ο κύριος Γκουλιέλμο ζει στα δάση και φοβάται πολύ τους κλέφτες. Ο κύριος Γκουλιέλμο δεν είναι πλούσιος, αλλά οι κλέφτες πού να το ξέρουν; Σκέφτεται και ξανασκέφτεται ο κύριος Γκουλιέλμο κι αποφασίζει να γράψει αυτό το σημείωμα και να το βάλει στην πόρτα του. «Παρακαλούνται οι κλέφτες να χτυπούν το κουδούνι. Η είσοδος είναι ελεύθερη, έτσι ώστε να μπορούν να δουν με τα ίδια τους τα μάτια ότι δεν υπάρχει τίποτε για να κλέψουν (το βράδυ χτυπήστε το κουδούνι περισσότερη ώρα, γιατί κάνω βαρύ ύπνο). Υπογραφή: Κύριος Γκουλιέλμο».

Μια νύχτα, λοιπόν, χτυπάει το κουδούνι. Ο κύριος Γκουλιέλμο τρέχει να δει ποιος είναι.

- Είμαστε οι κλέφτες! ακούει να τον φωνάζουν.
- Έρχομαι αμέσως! λέει ο κύριος Γκουλιέλμο. Τρέχει να ανοίξει την πόρτα κι οι κλέφτες μπαίνουν μέσα με ψεύτικες γενειάδες και μάσκες στα μάτια. Ο κύριος Γκουλιέλμο τους ξεναγεί σε όλο το σπίτι και οι κλέφτες βλέπουν ότι δεν υπάρχει τίποτε, μα τίποτε να κλέψουν, ούτε ένα τόσο δα κόσμημα, μεγάλο όσο ένας κόκκος ρυζιού. Μουρμουρίζουν λίγο και μετά φεύγουν. [...] Τώρα πια οι κλέφτες έρχονται συχνά να τον βρουν. Και είναι κλέφτες κάθε είδους: ψηλοί και κοντούληδες, χοντροί κι αδύνατοι. Όταν βλέπει ότι οι κλέφτες είναι φτωχοί, ο κύριος Γκουλιέλμο τους χαρίζει κατιτί: ένα κομμάτι σαπούνι, ένα ξυράφι για τα γένια τους, λίγο ψωμοτύρι. Οι κλέφτες είναι πάντα ευγενικοί μαζί του και, πριν φύγουν, του κάνουν μια υπόκλιση.

Τζάνι Ροντάρι, *Παραμύθια σαν πλατύ χαμόγελο*, εκδ. Μεταίχμιο

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Ποιοι είναι οι ήρωες της ιστορίας;
2. Τι αποφάσισε ο κύριος Γκουλιέλμο;
3. Γιατί οι κλέφτες δεν πήραν τίποτα από το σπίτι του;
4. Πώς τελειώνει η ιστορία;
5. Υπάρχει κάποιο επιμύθιο;
6. Εσείς γράφετε σημειώματα; Ας παίξουμε ένα παιχνίδι.
  - Ετοιμάστε μερικά σημειώματα με απλές εντολές ή οδηγίες.
  - Δώστε από ένα σημείωμα σε κάποιον από τους συμμαθητές σας. Εκείνος πρέπει να εκτελέσει την εντολή ή την οδηγία.
  - Όλοι οι υπόλοιποι πρέπει να μαντέψουν την εντολή που είχατε δώσει.
7. Οργανώστε μια θεατρική σκηνή με την ιστορία του Γκουλιέλμο. Μοιράστε τους ρόλους και παρουσιάστε την στην τάξη!

Αλήθεια ή παραμύθια;

Ποτέ δεν είδα μια μύγα να γελάει
ούτε πορτοκαλί καπέλο να φοράει
ποτέ δεν είδα χελώνα να καλπάζει
ούτε λαγό αργό να περπατάει με νάζι
δεν είδα λουλούδι να φοράει παπούτσια
ούτε και σοκολάτα που να 'χει κουκούτσια
ποτέ δεν είδα γάιδαρο να πετάει
ούτε και ψάρι άκουσα να κελαηδάει
δεν είδα γάτα πιλότο σε αεροπλάνο
ούτε αρκούδα να ζει σε δέντρο απάνω
ποτέ δεν είδα μπούφο να λέει αστεία
ούτε και ιπποπόταμο σε καλλιστεία...
Μα είδα ψέματα που 'γιναν αλήθεια
και όλα να συμβαίνουν μες στα παραμύθια.

Θ. Χορτιάτη-Τ. Τσιλιμένη, *Φρούλου! Φρούλου! Φρέλα! Να 'ταν χαλθός η τρέλα!*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα

Δραστηριότητες

1. Ποιος, στ' αλήθεια, γελάει, κλαίει, καλπάζει, πετάει ή κελαηδάει;

..... γελάει.

..... κλαίει.

..... καλπάζει.

..... περπατάει.

..... πετάει.

..... κελαηδάει.

2. Φανταστείτε κι άλλες παράξενες στιγμές με διάφορα πλάσματα. Διηγηθείτε τις περιπέτειές τους.

3. Διαλέξτε μερικές από τις μορφές που βλέπετε στις παρακάτω εικόνες και φτιάξτε τις δικές σας φράσεις. Μετά μπορείτε να τις διαβάσετε στην τάξη. Οργανώστε έναν διαγωνισμό απαγγελίας!

Ποτέ δεν είδα .....να.....

ούτε και.....να.....

Ποτέ δεν είδα.....να.....

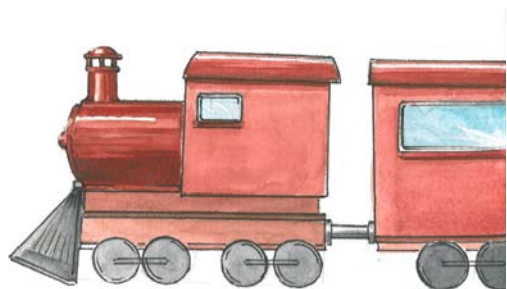
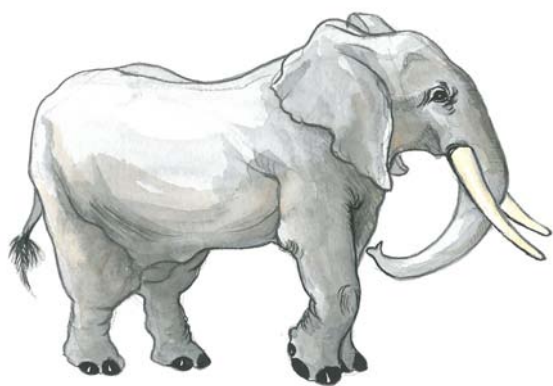
ούτε και.....να.....

Ποτέ δεν είδα.....να.....

ούτε και.....να.....

Μα είδα.....να.....

και.....να.....

Οι φίλοι μας τα ζώα

Ρενουάρ, Κορίτσι και γάτα

Οι καλύτεροί μου φίλοι

Καλημέρα, φίλε μου, Κανέλο!

Μαθαίνω για τα ζώα με τις περιπέτειες του Γιωργάκη στο πάρκο

Ελευθερώστε τα ζώα!

Άγρια ζώα σε κίνδυνο

Προσοχή! Χάθηκε σκύλος!

Πώς ένα άλογο κι ένας σπουργίτης βοηθούν ο ένας τον άλλο

Οι καλύτεροί μου φίλοι

Πάπιες, κότες, γάτες, σκύλοι
είναι οι πιο καλοί μου φίλοι.

Στην εξώθυρα, στον κήπο,
με προσμένουν, όταν λείπω.

Το πρωί, σαν πάω σχολείο,
μου φωνάζουν: «Φίλε, αντίο!»

Κι όταν εύκαιρο με βρούνε,
όλο ευγένεια θα μου πούνε:

«Γαβ, παπά, κοκό» και «νιάο»
δηλαδή μου λεν «πεινάω».

Τότε, τρέχω στο λεπτό
και μαζεύω ό,τι κι αν βρω.

Και τα πιάτα τους γεμίζω
και περίσσια τα ταΐζω.

Πάπιες, κότες, γάτες, σκύλοι
είναι οι πιο καλοί μου φίλοι.

Ρένα Καρθαίου,
Χαρταετοί στον ουρανό

Δραστηριότητες

1. Εσείς ποιο ζώο αγαπάτε περισσότερο; Μιλήστε στην τάξη για τα αγαπημένα σας ζώα.
2. Βρείτε φωτογραφίες ή ζωγραφίστε τα αγαπημένα σας ζώα.
3. Παίξτε σε παντομίμα ή σε θεατρικό παιχνίδι το ποίημα που διαβάσατε. Ποιος θέλει να γίνει το παιδί που ταΐζει τα ζώα; Ποιος θέλει να κάνει την πάπια, την κότα ή τον σκύλο;
4. Θέλετε να γράψετε μερικές φράσεις για το τι θα κάνατε παρέα με τα διάφορα ζώα; Όταν τελειώσετε, διαβάστε το κείμενο δυνατά στην τάξη.

Αν είχα ....., θα .....

.....

Αν είχα ....., θα .....

.....

Αν είχα ....., θα .....

.....

Μα τώρα που ....., θα .....

.....

.....

5. Φανταστείτε ότι τα ζώα που περιγράψατε προηγουμένως, θα αποκτούσαν μιλιά και θα σας απαντούσαν. Τι θα σας έλεγαν; Διαλέξτε ένα από αυτά και γράψτε τις παραπάνω φράσεις.

Αν ήσουν φίλος μου καλός, θα ήθελα να .....,

να ..... και να .....

Μα πάνω απ' όλα, θα ήθελα να .....

.....

.....

.....

Καλημέρα, φίλε μου, Κανέλο!

Γεια σας, παιδιά! Με λένε Δήμο και ζω σ' ένα χωριό κοντά στον δικό σας τόπο. Θέλω να σας μιλήσω για τον Κανέλο, τον αγαπημένο μου σκύλο. Ο Κανέλος, τώρα που σας γράφω, είναι δύο χρονών. Είναι πανέμορφος, με πλούσιο καφετί τρίχωμα και με μια άσπρη γραμμή, στο πρόσωπο και στην ουρά. Είναι μικρόσωμος, έχει αδύνατα, μακρουλά πόδια. Τα μάτια του είναι κατάμαυρα. Του έχω βάλει στο λαιμό ένα λεπτό, μαύρο κολάρο που γράφει το όνομά του.

Τον Κανέλο τον βρήκαμε κοντά στο σπίτι μου, μια κρύα νύχτα του χειμώνα, πριν από ένα χρόνο περίπου, κρυμμένο πίσω από ένα αυτοκίνητο. Ήταν τρομαγμένος, πεινασμένος και πολύ αδύνατος. Τον πήρα στο σπίτι κι έπεισα τους γονείς μου να τον κρατήσουμε. Με βοήθησε σε αυτό και ο πατέρας μου γιατί τον συμπάθησε κι αυτός το ίδιο μ' εμένα.

Με τον Κανέλο είμαστε αχώριστοι. Μόλις γυρνάω στο σπίτι από το σχολείο, με περιμένει στην πόρτα και γαβγίζει κουνώντας χαρούμενα την ουρά του. Παίζουμε μαζί πολλά παιχνίδια: κνηγητό, κρυφτό ή του πετάω ένα μπαλάκι κι εκείνος τρέχει να το πιάσει.

Ο Κανέλος έχει ένα ελάττωμα. Είναι πολύ λαίμαργος! Όταν έρθει η ώρα του φαγητού και γεμίζω το πιάτο του, πηδάει ανυπόμονα πάνω μου και συχνά λερωνόμαστε κι οι δυο. Θυμάμαι ακόμη εκείνη την ημέρα που ξεχάσαμε να του βάλουμε τροφή και τον αφήσαμε όλη μέρα νηστικό στο σπίτι. Όταν γυρίσαμε, η κουζίνα ήταν άνω κάτω, γιατί ο Κανέλος έψαχνε παντού για φαγητό.

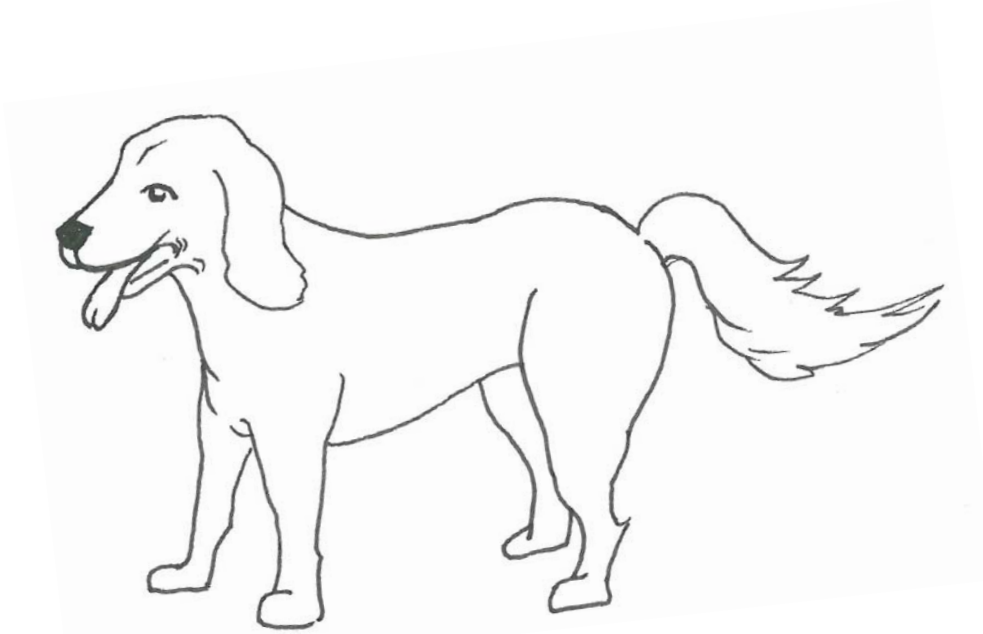
Τον αγαπάμε, όμως, όλοι, ακόμα κι η μαμά, που τη νευριάζει καμιά φορά με τις αταξίες του. Τον Κανέλο δεν τον αλλάζω με όλους τους θησαυρούς του κόσμου!

- Καλημέρα, φίλε μου, Κανέλο!
- Γαβ! Γαβ!

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Πώς ονομάζεται ο σκύλος του Δήμου; Γιατί του έδωσε αυτό το όνομα;
2. Θυμάστε πώς συναντήθηκαν;
3. Πόσο χρονών είναι;
4. Μπορείτε να τον περιγράψετε;
5. Ποιο γεγονός θυμάται ο Δήμος για τον Κανέλο;
6. Πώς φαίνεται ότι ο Δήμος αγαπάει πολύ τον σκύλο του;

7. Θέλετε να χρωματίσετε τώρα τον Κανέλο; Θυμηθείτε την περιγραφή του στο κείμενο που διαβάσατε.

8. Τα ζευγάρια της περιγραφής:

Ο Δήμος, για να περιγράψει τον Κανέλο, χρησιμοποιεί διάφορα ζευγάρια επιθέτων - ουσιαστικών. Μπορείτε να τα καταγράψετε παρακάτω, αφού πρώτα τα υπογραμμίσετε στο κείμενο;

Ο Κανέλος είναι πανέμορφος σκύλος, ...

.....

.....

.....

.....

.....

9. Φανταστείτε ότι είστε δημοσιογράφοι και παίρνετε μια συνέντευξη από τον Κανέλο. Μοιράστε τους ρόλους του δημοσιογράφου και του Κανέλου και παίξτε το στην τάξη.

- Για παράδειγμα:
- Καλημέρα, αγαπητέ κύριε σκύλε!
  - Γαβ! Καλημέρα, κυρία δημοσιογράφε!
  - Πώς ονομάζεστε; κ.λπ.

10. Πώς περιγράφουμε, τελικά, ένα δικό μας ζώο; Δείτε τις Οδηγίες που ακολουθούν.

α. Γράφουμε το όνομα και την ηλικία του.

β. Περιγράφουμε τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά.

γ. Αναφέρουμε τον τρόπο που το αποκτήσαμε ή βρέθηκε κοντά μας.

δ. Γράφουμε για τον χαρακτήρα και τις συνήθειές του (π.χ. τι του αρέσει να κάνει, να τρώει κ.λπ.).

ε. Αναφέρουμε μια ιστορία, ένα περιστατικό για το ζώο αυτό.

στ. Τελειώνουμε, γράφοντας τι αισθανόμαστε για το ζώο αυτό.

Μην ξεχνάτε:

- Να χωρίζετε παραγράφους.
- Να χρησιμοποιείτε ζευγάρια ουσιαστικών με επίθετα που ταιριάζουν.

Και τώρα η σειρά σας! Φανταστείτε ότι έχετε ένα δικό σας ζώο και θέλετε να το περιγράψετε. Αν έχετε ήδη κάποιο δικό σας ζώο, ακόμα καλύτερα! Μην ξεχάσετε να ακολουθήσετε τις Οδηγίες για την περιγραφή.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω για τα ζώα με τις περιπέτειες του Γιωργάκη στο πάρκο

Ο Γιωργάκης είναι ο κολλητός φίλος του Δήμου. Μια μέρα είχε βγει στην παιδική χαρά να παίξει με την αδελφούλα του. Εκεί, λοιπόν, παρατήρησε κάτι: ένα φοβισμένο σκυλάκι. Ξαφνικά άκουσε: «Φοβάμαι πολύ εδώ! Μα δεν καταλαβαίνω, γιατί με εγκατέλειψαν;». Ο μικρός Γιωργάκης κατάλαβε ότι μπορεί να καταλάβει τι σκέφτεται το ζωάκι! «Μη φοβάσαι», συνέχισε, «τι σου συμβαίνει;» κι εκείνο του απάντησε: «Με πήραν στο σπίτι, επειδή ήμουν γλυκούλι, αλλά μετά άκουσα ότι δεν έχουν υπομονή να με εκπαιδεύσουν να κάνω πιπί μου έξω, δεν είχαν χρήματα για τον κτηνίατρο και τώρα πήγαν διακοπές και με άφησαν μόνο μου».

Ο Γιωργάκης τότε κατάλαβε ότι, για να πάρεις κοντά σου ένα σκυλάκι που θα ζήσει δώδεκα χρόνια, πρέπει να έχεις χρόνο, χρήματα και πολλή αγάπη να δώσεις.

Πηγή: GAWF (Ελληνικό Ταμείο Μέριμνας Ζώων),
www.gawf.org.uk

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Τι συνέβη στο σκυλάκι που βρήκε ο Γιωργάκης; Γιατί το εγκατέλειψαν;
2. Τι χρειάζεται, τελικά, για να μπορεί κάποιος να φροντίσει ένα ζωάκι;
3. Για ποιους λόγους, άραγε, ήθελαν στην αρχή ένα σκυλάκι στο σπίτι;
4. Συζητήστε στην τάξη για την εγκατάλειψη των **κατοικίδιων** ζώων. Εσείς τι πιστεύετε;

Μαθαίνω χρήσιμες πληροφορίες

Ποια ζώα λέμε κατοικίδια;

Τους σκύλους και τις γάτες. Λέγονται έτσι, γιατί ζουν εδώ και χιλιάδες χρόνια με τον άνθρωπο, έχουν, δηλαδή, **εξημερωθεί**. Αν κάποιος ιδιοκτήτης εγκαταλείψει στον δρόμο το ζωάκι του, τότε το λέμε **αδέσποτο**.

Ποια λέμε ζώα εκτροφής ή ζώα αγροκτήματος;

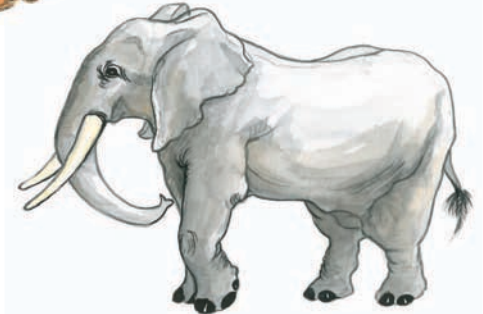
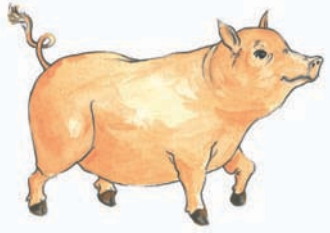
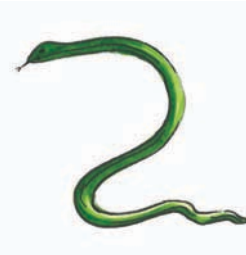
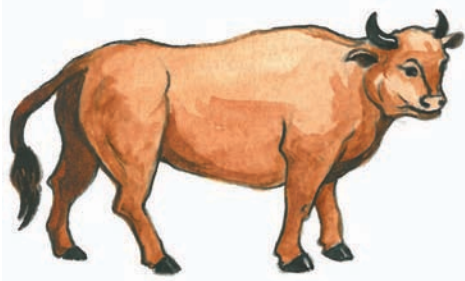
Είναι τα ζώα που ζουν κοντά στον άνθρωπο, για να του προσφέρουν γάλα, κρέας, αυγά ή τις υπηρεσίες τους, όπως είναι οι κότες, η αγελάδα και το άλογο.

Ποια ζώα λέμε άγρια;

Είναι τα ζώα που ζουν και πρέπει να ζουν ελεύθερα στη φύση, όπως ο λαγός, η αρκούδα και ο λύκος.

5. Τοποθετήστε τα παρακάτω ζώα στη σωστή κατηγορία:

Κατοικίδια

.....

.....

.....

Ζώα εκτροφής

.....

.....

.....

Άγρια ζώα

.....

.....

.....

Μήπως γνωρίζετε και άλλα ζώα εκτροφής; Συζητήστε γι' αυτά στην τάξη.

- Φανταστείτε ότι είστε ένα ζωάκι στο αγρόκτημα. Τι θα ζητούσατε από τον αγρότη του αγροκτήματος που ζείτε;
- Μοιράστε ρόλους και ετοιμάστε ένα σύντομο θεατρικό με τίτλο «Τα ζώα στο αγρόκτημα επαναστάτησαν». Σκεφτείτε τους λόγους που διαμαρτύρονται τα ζώα και βρείτε ένα αστείο τέλος!
- Θέλετε να γίνετε κι εσείς αγρότες με πολλά ζώα; Μπείτε στο παιχνίδι **Farmland** στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.farmland-thegame.eu/home_el.html

... ΚΑΙ ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ:

«Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ, Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΝΟΥΝ ΕΝΑ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ!»

Ελευθερώστε τα ζώα!

Έχεις πάει στο τσίρκο; Έχεις δει τις τίγρεις να περνούν μέσα από κύκλους με φωτιά ή τους ελέφαντες να ισορροπούν πάνω στο ένα πόδι;

Στο τσίρκο βλέπεις ένα υπέροχο θέαμα με χρώματα, μουσική και όμορφα ζώα. Αλλά τα ζώα στο τσίρκο δε σκέφτονται έτσι.

Ονειρεύονται να ζήσουν ελεύθερα στο φυσικό τους περιβάλλον παρά να περνούν τη ζωή τους σε στενά κλουβιά. Κάθε τσίρκο διανύει χιλιάδες χιλιόμετρα κάθε χρόνο. Μπορείς, λοιπόν, να φανταστείς πώς νιώθουν τα ζώα, όταν ταξιδεύουν σε στενά και κρύα κλουβιά.

Επιπλέον, για να μάθουν τα ζώα να κάνουν τα νούμερά τους, τα χτυπούν με μαστίγιο ή τα δέρνουν συνεχώς. Έτσι κάνουν, συχνά, νούμερα επικίνδυνα απλά, γιατί φοβούνται ότι θα τα δείρουν ή θα τους κάνουν κακό.

Επίσης, αρκετά συχνά, στις τίγρεις, τις αρκούδες και σε άλλα ζώα βγάζουν τα δόντια, έτσι ώστε να μην επαναστατήσουν.

Στο τσίρκο, όλα είναι φανταστικά. Πόσες φορές δεν έχεις σκάσει στα γέλια με τους κλόουν και πόσες φορές δεν έμεινες με ανοιχτό το στόμα με τους ακροβάτες! Μα όταν σβήνουν τα φώτα και κλείνει η σκηνή, τα ζώα γυρνούν πάλι στα κλουβιά τους.

Πηγή: <http://www.greenpage.gr>

«[...] Μένουν μόνο δύο εβδομάδες να ετοιμαστούμε, για να ανοίξουμε το τσίρκο. Έπρεπε να δουλέψουμε γρήγορα, για να ετοιμάσουμε τους ελέφαντες. Η Σάντι, ο πιο νέος ελέφαντας, ήταν πολύ φοβισμένη. Μια μέρα την είχαμε στη σκηνή για εκπαίδευση. Δεν μπορούσε να εκτελέσει τα «κόλπα της» και έφυγε από τη σκηνή, γιατί φοβόταν την τιμωρία. Την πιάσαμε, τη φέραμε πίσω, τη ρίξαμε στο πάτωμα και αρχίσαμε να την τιμωρούμε που φέρθηκε τόσο ανόητα. Ξαφνικά σταματήσαμε και κοιταχτήκαμε. Η Σάντι καθόταν στα πλάγια. Δάκρυα έτρεχαν στο πρόσωπό της και λυγμοί βασάνιζαν το κορμί της [...]. Όταν πήγαμε να ξεφορτώσουμε τους ελέφαντες, ανακαλύψαμε ότι το μακρύ ταξίδι ήταν πάρα πολύ μεγάλο για έναν από τους πιο γέρικους ελέφαντες, τη «Βασίλισσα». Ήταν νεκρή, ξαπλωμένη μέσα σε ένα από τα αυτοκίνητα του τσίρκου».

G. Lewis, *Παγίδα για ελέφαντες*, μετάφραση συγγραφικής ομάδας

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Άραγε ποιο είναι το μεγάλο όνειρο για τα άγρια ζώα που ζουν στο τσίρκο;
2. Με ποιον τρόπο μαθαίνουν στα ζώα οι άνθρωποι του τσίρκου τα διάφορα κόλπα;
3. Γιατί η Σάντι είναι φοβισμένη;

4. Τι έκανε στο τέλος η μικρή ελεφαντίνα;
5. Περιγράψτε τη «Βασίλισσα» του τσίρκου. Τι της συνέβη;
6. Η Σάντι σάς έστειλε ένα γράμμα! Σας περιγράφει τον εαυτό της, σας μιλάει για τα βάσανά της και το πόσο δυστυχισμένη είναι. Σας ζητάει να μην πηγαίνετε ποτέ σε τσίρκο με ζώα, γιατί τα βασανίζουν. Μπορείτε να συμπληρώσετε τα λόγια της; Θα σας βοηθήσουν τα προηγούμενα κείμενα.

Αγαπημέν..... φίλ..... ,

Με λένε Σάντι και είμαι ..... Σου γράφω
από το τσίρκο που δουλεύω, για να σου πω ότι είμαι πολύ
δυστυχισμένη! Ζω όλη μέρα μέσα .....

.....Και σαν μην έφτανε αυτό, όταν οι άνθρωποι
θέλουν να μάθω τα κόλπα τους, ...

Σε παρακαλώ πολύ, μην ξαναέρθεις ποτέ σε τσίρκο με ζώα.
Ίσως μ' αυτό τον τρόπο με αφήσουν μια μέρα ελεύθερη.
Γιατί εμείς οι ελέφαντες θέλουμε .....

Με αγάπη, ...

7. Τι νομίζετε ότι πρέπει να κάνετε εσείς;

- Ζητήστε από τον δάσκαλό σας να συζητήσετε για το τσίρκο.
- Γράψτε στις εφημερίδες και τα περιοδικά αυτά που σκέφτεστε για τα ζώα του τσίρκου.
- Μην πηγαίνετε σε τσίρκο που χρησιμοποιούν ζώα.
- Πείτε στους φίλους σας για τη σκληρότητα στο τσίρκο και πείστε τους ότι δεν πρέπει να πάνε.
- Αν κάποιο τσίρκο, που δεν έχει ζώα, έρθει στην περιοχή σας, πηγαίνετε να διασκεδάσετε πραγματικά.

Γιατί δεν πρέπει να πηγαίνουμε σε τσίρκο με ζώα; Γράψτε μερικές ακόμη σκέψεις.

Δεν πρέπει να πηγαίνουμε σε τσίρκο με ζώα, γιατί .....

.....

.....

.....

8. Γράψτε παρακάτω με **κεφαλαία γράμματα** συνθήματα για την προστασία των άγριων ζώων και κρεμάστε τα στην τάξη σας. Ενημερώστε τα παιδιά όλου του σχολείου για το τσίρκο και τα ζώα.

- Μη βασανίζετε τα ζώα!
- Τα ζώα έχουν αισθήματα, όπως και οι άνθρωποι...
- Αν θέλεις ένα κατοικίδιο, πάρε ένα αδέσποτο!
- Τα άγρια ζώα δεν είναι για το σπίτι ή το κλουβί. Πρέπει να ζουν ελεύθερα στη φύση.
- .....

Άγρια ζώα σε κίνδυνο

1. Διαβάστε παρακάτω τις πληροφορίες που δίνονται για τη Θαλάσσια Χελώνα:

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	Θαλάσσια χελώνα
Επιστημονικό όνομα:	Caretta caretta
Είδος ζώου:	Ερπετό
Περιγραφή:	Έχει ένα μεγάλο, σκληρό καβούκι σε σχήμα καρδιάς και τέσσερα πτερύγια, που τα χρησιμοποιεί σαν πόδια, όταν βγαίνει στη στεριά. Τα μάτια της είναι στην κορυφή του κεφαλιού της. Η μύτη της είναι σκληρή και γαμψή.
Διάρκεια ζωής:	Η θαλάσσια χελώνα <i>Caretta caretta</i> ζει έως 80 χρόνια.
Μήκος:	Μέχρι ένα μέτρο.
Βάρος:	Ενενήντα κιλά περίπου.
Τροφή:	Θαλάσσια φυτά, τσούχτρες, καλαμάρια, καβούρια κ.ά.
Πού ζει:	Ζει στη θάλασσα, αλλά, επειδή έχει πνεύμονες, βγαίνει συχνά στην επιφάνεια της θάλασσας, για να αναπνεύσει και στις παραλίες για να γεννήσει περίπου 100 αυγά, μέσα στην άμμο. Μόλις τα μικρά χελωνάκια βγουν από τα αυγά, επιστρέφουν πίσω στη θάλασσα.
Κύριες απειλές:	Οι κίνδυνοι για τη θαλάσσια χελώνα είναι πολλοί: 1. Οι άνθρωποι καταστρέφουν τις παραλίες που γεννούν τα αυγά τους με ξαπλώστρες, ομπρέλες και πολλή φασαρία, αλλά και το βυθό της θάλασσας, γιατί ψαρεύουν όλα τα είδη που τρώει. 2. Χιλιάδες χελώνες μπλέκονται στα δίχτυα των ψαράδων και πνίγονται. 3. Τα σκουπίδια και οι πλαστικές σακούλες μέσα στη θάλασσα μοιάζουν με τσούχτρες. Οι χελώνες τις καταπίνουν και πνίγονται.

διασκευή από την ιστοσελίδα του WWF: <http://www.wwf.gr>

Δραστηριότητες

1. Βλέπετε κάποιες διαφορές στην περιγραφή της χελώνας σε σχέση με την περιγραφή του Κανέλου; Αυτό συμβαίνει γιατί τη θαλάσσια χελώνα την περιγράφουμε εδώ με **επιστημονικό** τρόπο. Έτσι, προσπαθούμε να περιγράψουμε **κάθε θαλάσσια χελώνα**.

Πώς περιγράφουμε, τελικά, ένα ζώο με επιστημονικό τρόπο; Δείτε τις οδηγίες που ακολουθούν.

α. Γράφουμε το όνομά του και την επιστημονική του ονομασία.

β. Το είδος του ζώου (ψάρι, πτηνό, ερπετό, θηλαστικό κ.λπ.).

γ. Εξωτερική περιγραφή (πώς είναι, μήκος, βάρος, πόσα χρόνια ζει).

ε. Τι τρώει.

στ. Πού ζει.

ζ. Από τι απειλείται.

Μην ξεχνάτε:

- Οι πληροφορίες είναι από κείμενα που έγραψαν ειδικοί και επιστήμονες και είναι οργανωμένες σε παραγράφους ή σε πίνακα.
- Χρησιμοποιούμε ζευγάρια ουσιαστικών με επίθετα που ταιριάζουν.
- Γράφετε δικές σας ιστορίες ή πληροφορίες (για παράδειγμα, εάν κάποτε συναντήσατε μια θαλάσσια χελώνα ή πόσο συμπαθητικές είναι), κ.λπ.

Απελευθέρωση θαλάσσιων χελωνών στο Πατόκ της Αλβανίας

(Πηγή: Μεσογειακός σύνδεσμος για την προστασία των θαλάσσιων χελωνών, MEDASSET, <http://medasset.gr/cms/index.php?lang=el>)

2. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο για το λύγκα

Ο λύγκας κινδυνεύει!

Γεια σας παιδιά! Σίγουρα οι περισσότεροι από εσάς δεν με γνωρίζετε. Είμαι ο λύγκας, ένα θηλαστικό ζώο που το επιστημονικό μου όνομα είναι Lynx. Ζω στα ψηλά βουνά, μέσα στα δάση. Το τρίχωμά μου είναι πυκνό και μακρύ, με χρώμα κιτρινοκόκκινο ή κοκκινοκαφέ, για αυτό και μερικοί λένε ότι μοιάζω με την τίγρη! Τ' αυτιά μου είναι μακριά και μυτερά, ενώ στην άκρη τους έχουν μια φούντα από μακριές τρίχες. Το μήκος μου είναι περίπου ένα με ενάμισι μέτρο και ζυγίζω τριάντα πέντε κιλά περίπου. Την ημέρα μένω κρυμμένος σε σπηλιές ή φωλιές και κοιμάμαι, για αυτό και δε θα με δείτε ποτέ! Τη νύχτα όμως, καλά κρυμμένος, κυνηγάω την τροφή μου: ελάφια, πρόβατα, αλεπούδες, λαγούς, ποντίκια και μικρά πουλιά. Ζω περίπου 20 χρόνια και το θηλυκό μας γεννάει δύο με τρία μικρά, που τα θηλάζει για δύο μήνες. Κύρια απειλή για εμάς είναι ο άνθρωπος, που κόβει τα δέντρα του δάσους ή μας κυνηγάει για το τρίχωμά μας. Η αλήθεια είναι ότι κινδυνεύουμε να εξαφανιστούμε! Έχουμε μείνει ελάχιστοι!

Πηγή: <http://www.callisto.gr/lygas.php>

ο Λύγκας

Πρώτη φωτογράφιση Βαλκανικού Λύγκα στην Αλβανία

Η Εταιρία Προστασίας και Διατήρησης του Φυσικού Περιβάλλοντος Αλβανίας (PPNEA, <http://ppnea.org>) ανακοίνωσε ότι την 21^η Απριλίου 2011 η επιστημονική της ομάδα κατέγραψε την πρώτη παρουσία ζωντανού Βαλκανικού Λύγκα. Το ζώο είχε φωτογραφηθεί με κάμερα-παγίδα στις 26 Μαρτίου 2011 στις 18:48, στη βόρεια ορεινή περιοχή της Αλβανίας. Οι επιστήμονες λένε ότι ο πληθυσμός του Λύγκα στην Αλβανία είναι δέκα πέντε έως είκοσι άτομα.

Πηγή: http://www.catsg.org/balkanlynx/20_blx-compendium/home/index_al.htm

3. Συζητήστε στην τάξη για το λύγκα.

4. Προσπαθήστε να φτιάξετε τον παρακάτω πίνακα πληροφοριών για το λύγκα. Θα σας βοηθήσει πολύ ο πίνακας για τη θαλάσσια χελώνα που είδαμε πιο πριν.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	
Επιστημονικό όνομα:	
Είδος ζώου:	
Περιγραφή:	
Διάρκεια ζωής:	
Μήκος:	
Βάρος:	
Τροφή:	
Πού ζει:	
Κύριες απειλές:	

5. Μπορείτε να μιλήσετε για το λύγκα σε άλλες τάξεις του σχολείου σας; Ετοιμάστε μια παρουσίαση με πληροφορίες, φωτογραφίες και ζωγραφιές.

Προσοχή! Χάθηκε σκύλος!

Παιδιά, θυμάστε τον σκύλο μου τον Κανέλο; Ε, λοιπόν, μια μέρα χάθηκε! Μου ξέφυγε, ενώ κάναμε βόλτα στο πάρκο κι εγώ αρρώστησα από τη στενοχώρια μου. Ευτυχώς, όμως, σε λίγες μέρες ο Κανέλος επέστρεψε μόνος του στο σπίτι. Για να τον βρούμε, ο πατέρας μου είχε βάλει μια **μικρή αγγελία** στις εφημερίδες και κόλλησε παντού μια ανακοίνωση. Διαβάστε τι έγραψε:

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΧΑΘΗΚΕ ΣΚΥΛΟΣ!

Σκυλάκι 2 ετών, που ακούει στο όνομα Κανέλος, χάθηκε στο πάρκο. Είναι καφετί, με μια άσπρη γραμμή στο πρόσωπο και στην ουρά. Φοράει ένα μαύρο κολάρο.

Παρακαλούμε, όποιος το έχει δει ή το έχει βρει, να επικοινωνήσει μαζί μας στο τηλ. 234567.

Ευχαριστούμε!

Όπως βλέπετε, σε μια **μικρή αγγελία** για ένα ζωάκι που χάθηκε, ή που το βρήκαμε κάπου ή που θέλουμε να το χαρίσουμε, κάνουμε μια μικρή περιγραφή του ζώου.

Η μικρή αγγελία περιέχει τις πιο σημαντικές πληροφορίες, για να το αναγνωρίσει κανείς:

- Την ηλικία του.
- Την περιοχή που χάθηκε.
- Τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά.
- Το τηλέφωνο του ιδιοκτήτη. Εάν υπάρχει και φωτογραφία, ακόμη καλύτερα!

Ο Γιωργάκης, ο φίλος του Δήμου, βρήκε στο πάρκο μια πανέμορφη γάτα, που φοράει μια κόκκινη κορδέλα με το όνομά της. Τη λένε Σίσι. Ψάχνει τον ιδιοκτήτη της να την επιστρέψει, γιατί σίγουρα εκείνος θα ανησυχεί πολύ. Θέλει να γράψει μια μικρή αγγελία και μία ανακοίνωση. Θα τον βοηθήσετε; Δείτε τα χαρακτηριστικά της γάτας στη φωτογραφία της ανακοίνωσης.

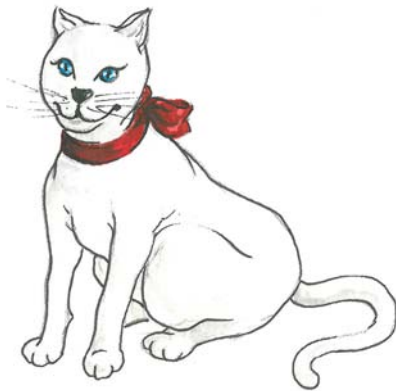
ΠΡΟΣΟΧΗ ! ΒΡΕΘΗΚΕ ΓΑΤΑ!

Βρήκαμε χθες στο ..... μια γάτα. Έχει

πλούσιο ..... τρίχωμα, ...

και φοράει .....

Όποιος την έχασε, μπορεί να .....

Μικρές αγγελίες ή ανακοινώσεις γράφουμε και για άλλες περιπτώσεις, όπως, όταν: ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΠΙΤΙ, ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ, ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ ΣΠΙΤΙ κ.ά., ή όταν θέλουμε να χαρίσουμε κάτι.

Έχετε κάτι δικό σας, που θα θέλατε να χαρίσετε; Σκεφτείτε και γράψτε μια ανακοίνωση γι' αυτό. Μην ξεχάσετε να το περιγράψετε και να βάλετε το τηλέφωνό σας.

ΧΑΡΙΖΕΤΑΙ.....

.....

.....

.....

.....

Πώς ένα άλογο κι ένας σπουργίτης βοηθούν ο ένας τον άλλο

Ήταν χειμώνας, χιόνια σκέπαζαν τα βουνά και τους κάμπους· κάτασπρες ήταν οι στέγες των σπιτιών.

Τα σπουργίτια δεν έβρισκαν τροφή και πεινούσαν.

Ένα σπουργίτι πέταξε στο στάβλο ενός αλόγου.

– Μου δίνεις την άδεια να φάω κι εγώ λίγους σπόρους; του λέει. Όλα γύρω τα σκέπασαν τα χιόνια. Δε βρίσκω να φάω και πεινώ το άμοιρο. Αν έβρισκα, δε θα ζητιάνευα.

Το άλογο αποκρίθηκε με καλοσύνη:

– Έλα κοντά με θάρρος και φάε όσο θέλεις. Είναι εδώ αρκετό κριθάρι και για μένα και για σένα.

Το σπουργίτι πλησίασε, κι έτσι έτρωγαν μαζί, σαν αγαπημένοι φίλοι. Αφού χόρτασε, το σπουργίτι είπε:

– Σ' ευχαριστώ, σ' ευχαριστώ πολύ. Μου έκανες μεγάλη χάρη και δε θα τη λησμονήσω. Κι ενώ πετούσε, έλεγε με το νου του:

– Η χάρη θέλει αντίχαρη. Μα τι μπορώ να κάμω, εγώ ο μικρός, στο μεγάλο και δυνατό άλογο;

Πέρασε ο χειμώνας, ήρθε η άνοιξη, κι ύστερα το καλοκαίρι. Πολύ μεγάλη ήταν η ζέστη. Πλήθος μύγες ήταν στο στάβλο και πείραζαν το άλογο και δεν το άφηναν να ησυχάσει. Τότε είπε ο σπουργίτης:

– Να ώρα, να κάμω κι εγώ κάτι στο καλό άλογο. Πέταξε μέσα στο στάβλο και κατάπινε τις μύγες.

Έτσι χόρταινε, μα και λευτέρωνε το φίλο του από τη μεγάλη ενόχληση. Το άλογο χλιμίντριζε από ευχαρίστηση, σα να έλεγε στο σπουργίτι:

– Σ' ευχαριστώ, αγαπητό μου σπουργιτάκι.

Αρ. Π. Κουρτίδης, Ανθολόγιο για τα παιδιά του Δημοτικού, Μέρος Πρώτο, Ο.Ε.Δ.Β.

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

1. Γιατί το μικρό σπουργίτι πεινούσε;
2. Από ποιον ζήτησε βοήθεια;
3. Πώς ξεπλήρωσε αργότερα στο άλογο το καλό που του έκανε;
4. Εσείς βοηθάτε τους φίλους σας, όταν σας χρειάζονται; Θυμόσαστε κάποια ιστορία, όπως αυτή, για τη βοήθεια που δώσατε σ' έναν φίλο ή μια φίλη; Διηγηθείτε την στην τάξη και συζητήστε την.
5. Διοργανώστε μέσα στην τάξη μία «Γιορτή Φιλίας και Βοήθειας». Κάθε παιδί θα γράψει σε ένα χαρτί:
  - α. τι βοήθεια μπορεί να προσφέρει στα άλλα παιδιά.
  - β. σε τι θα ήθελε οι φίλοι του να το βοηθούν.
6. Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο για τη φιλία και μετά διαβάστε το στην τάξη.

Φιλία είναι να .....

Ο φίλος είναι πολύτιμος, γιατί .....

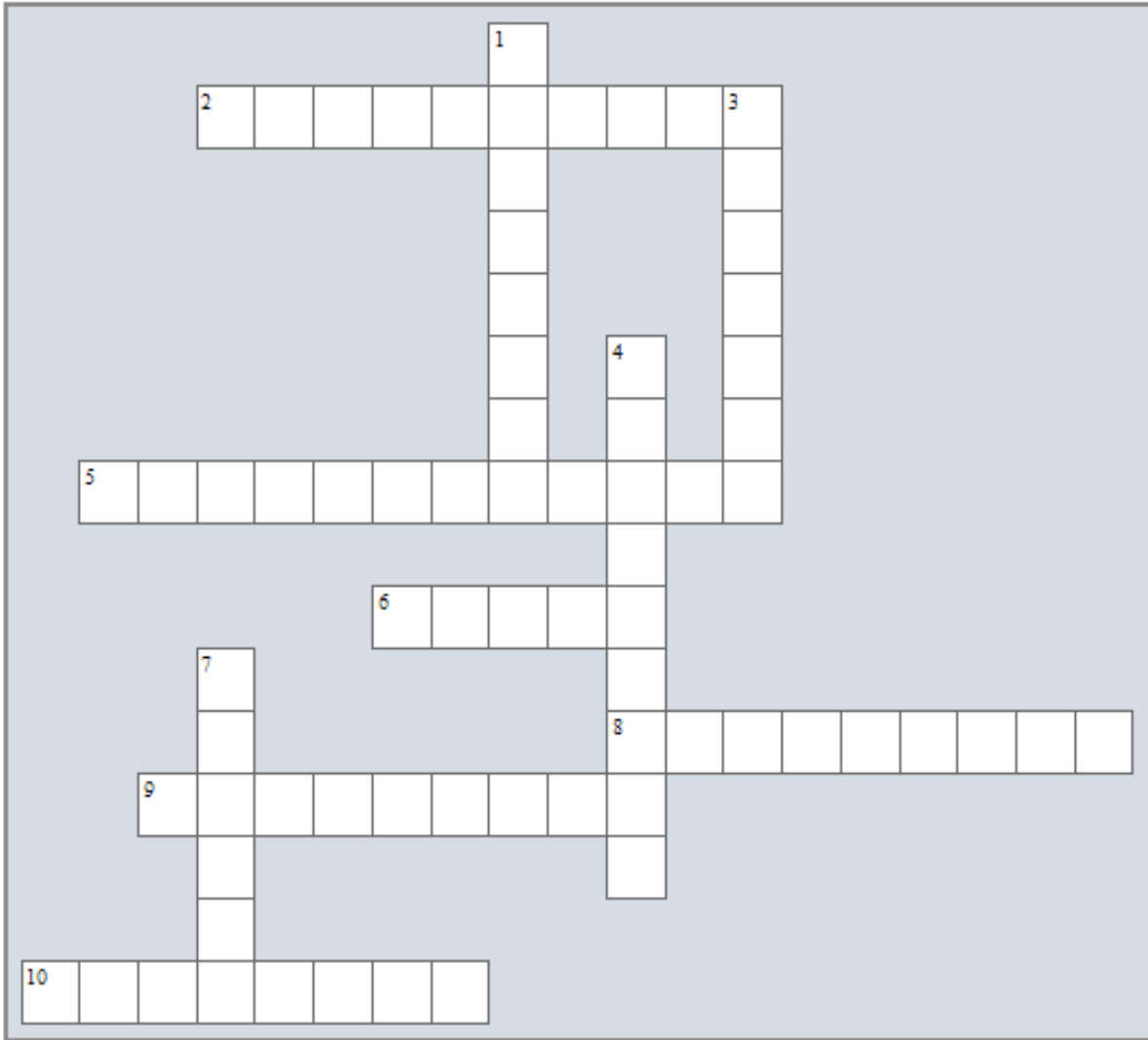
.....

.....

.....

.....

Το σταυρόλεξο των ζώων

1. Τα ζώα που ζουν κοντά στον άνθρωπο, για να του προσφέρουν γάλα, κρέας, αυγά ή τις υπηρεσίες τους λέγονται ζώα ...
2. Η γάτα είναι .... ζώο, γιατί ζει κοντά στο άνθρωπο εδώ και χιλιάδες χρόνια.
3. Τόσα χρόνια ζει περίπου η *Caretta caretta*.
4. Μεγάλο θηλαστικό ζώο με προβοσκίδα.
5. Είναι τα άγρια ζώα στο τσίρκο.
6. Έτσι λέμε τα ζώα που πρέπει να ζουν ελεύθερα στη φύση.
7. Έχουν μείνει ελάχιστοι από αυτούς.
8. Τις τρώει η θαλάσσια χελώνα.
9. Εκεί ζουν συνήθως οι αγελάδες.
10. Είναι ένα κατοικίδιο που το εγκατέλειψαν στους δρόμους.

Παιχνίδια του κόσμου,...τα παιχνίδια μου!

Παιχνίδια

Τα παιχνίδια ζωντανεύουν στα παραμύθια

Τα παιχνίδια πηγαίνουν στον κινηματογράφο

Θεατρικά παιχνίδια

Μουσικά παιχνίδια

Παιχνίδια του σπιτιού και της αυλής

Παιχνίδια

Ατομικά, ομαδικά και φανταστικά παιχνίδια

Το ατομικό παιχνίδι

Πολλοί λένε πως είμαι εγωιστής και γι' αυτό μου αρέσει να παίζω μόνος μου. Προτιμώ τον υπολογιστή μου, κι ας είναι μοναχικό το παιχνίδι. Μου αρέσει να παίζω μόνος μου, γιατί έτσι κάνεις ό,τι θέλεις και, κυρίως, μαθαίνεις καλύτερα τον εαυτό σου, χωρίς να 'χεις το άγχος του αντιπάλου. Ούτε νικητές ούτε χαμένοι!

Ξεκλειδώνουμε τα παιχνίδια

1. Εσείς τι παιχνίδια παίζετε, όταν είστε μόνοι σας;
2. Πιστεύετε ότι είναι εγωιστής όποιος προτιμά να παίζει μόνος του και γιατί;

Το ομαδικό παιχνίδι

Παίζοντας με τους άλλους καλλιεργείς τον χαρακτήρα σου, μαθαίνεις να υποχωρείς, αλλά και να προσφέρεις. Το παιχνίδι με την παρέα σου δίνει τη μοναδική εκείνη αίσθηση να γίνεσαι με πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους ένα σώμα και μία ψυχή. Προσπαθείς για έναν κοινό σκοπό. Μέσα στην ομάδα μου τα καταφέρνω καλύτερα από ό,τι μόνος.

3. Εσείς τι παιχνίδια παίζετε με την παρέα σας;
4. Θυμηθείτε και συζητήστε στην τάξη μια περίπτωση που σας κάνει να νιώθετε άσχημα, όταν παίζατε μαζί με άλλους ή μία φορά που θυμάστε να σας άρεσε πολύ το ομαδικό παιχνίδι και πραγματικά το διασκεδάσατε.

Το φανταστικό παιχνίδι

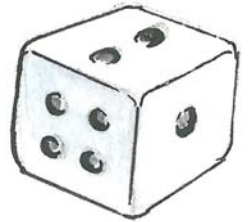
Ατομικό ή ομαδικό, εκείνο που προσέχω στο παιχνίδι είναι να μου αφήνει ελεύθερη τη φαντασία μου. Έτσι ξεκουράζομαι. Καμιά φορά δεν φαίνεται να κάνω τίποτα, αλλά εγώ ξέρω πως παίζω κρυφά στη φαντασία μου. Γίνομαι ήρωας, κτίζω κάστρα και πολεμώ τέρατα εχθρικά. Καμιά φορά όλοι δεν έχουμε ανάγκη να ξεφεύγουμε για λίγο από την πραγματικότητα;

5. Το παιδί της εικόνας ζει στην Αλβανία, το λένε Αρθούρο και είναι δέκα ετών. Μαντέψτε τι φαντάζεται και ποιο παιχνίδι παίζει στη φαντασία του

6. Αλήθεια, εσείς τι φαντάζεστε, όταν παίζετε;

Τα τυχερά παιχνίδια

Από παλιά υπήρχε η ιδέα πως κάποιοι θεοί κρατούν στα χέρια τους την τύχη των ανθρώπων και παίζουν μ' αυτήν. Στην αρχαία Ελλάδα τρεις θεότητες είχαν στα χέρια τους την ανθρώπινη τύχη. Αυτές ήταν οι Μοίρες. Η Κλωθώ έκλωθε το νήμα της Ζωής, η Λάχεσις μοίραζε όσα καλά ή άσχημα θα συμβούν κι η Άτροπος φρόντιζε να μην αλλάζουν ποτέ όσα οι αδελφές της όριζαν για κάθε άνθρωπο.

Σήμερα δεν πιστεύουμε βέβαια πια στη Λάχεσι που συνήθως εικονίζεται, κρατώντας τη ρόκα της. Αγοράζουμε, όμως, συχνά ένα **Λαχείο**, γιατί μας αρέσει να παίζουμε με τις δυνάμεις της τύχης. Το **Λόττο** και το **Πρώτο** είναι, επίσης, ένα παιχνίδι της τύχης που εξηγείται και αυτό με τους νόμους των πιθανοτήτων. Σύμφωνα με τους νόμους αυτούς υπάρχει λογικά η μικρή έστω - πιθανότητα να κερδίσει κάποιος. Τα χαρτιά είναι ένα παιχνίδι τύχης. Παίζουμε το παιχνίδι 31 την Πρωτοχρονιά, για να δούμε την τύχη μας.

Τα παιχνίδια ζωντανεύουν στα παραμύθια

Η Κοπέλια

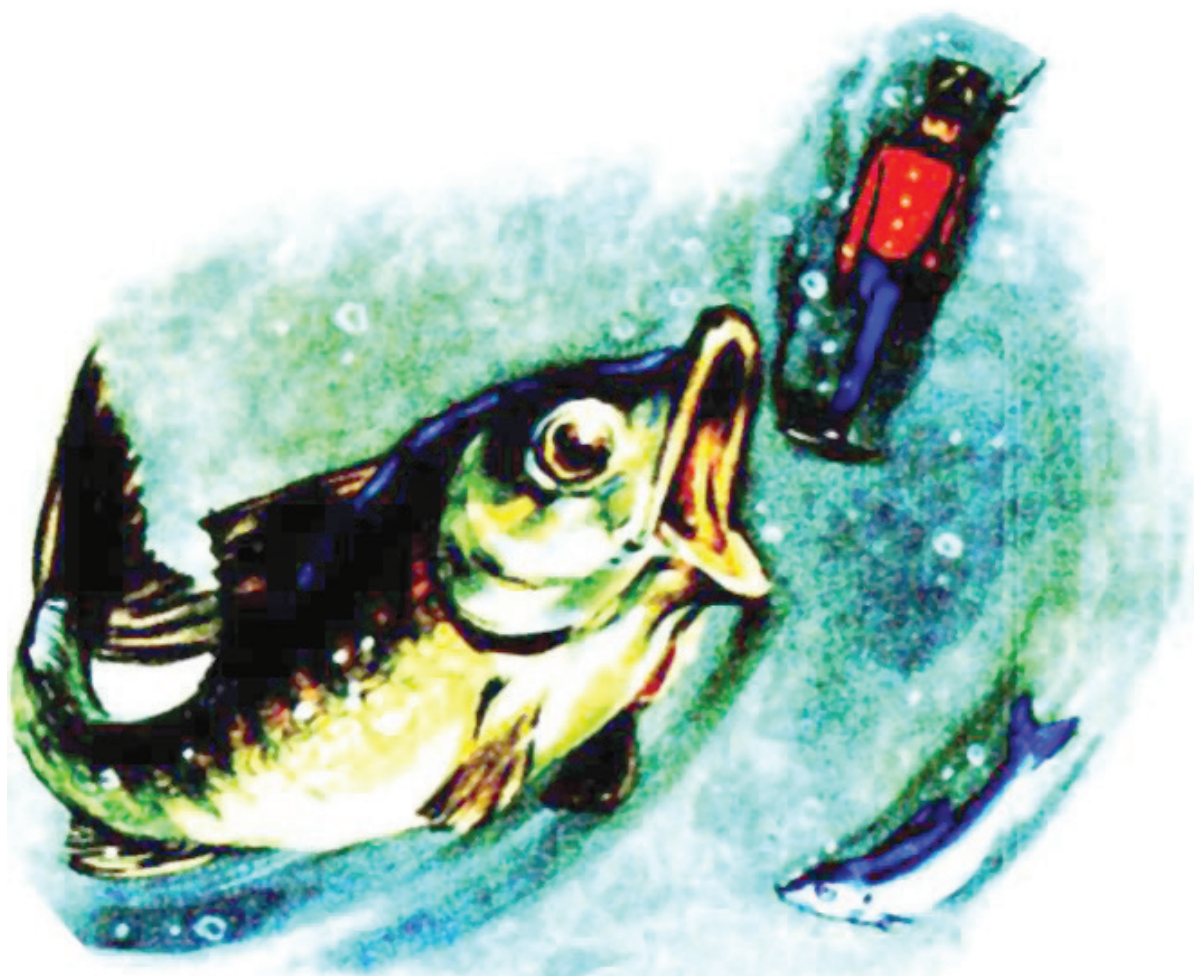
Σε ένα παραμύθι του 18^{ου} αιώνα, ο συγγραφέας Ερνστ Όφμαν ζωντανεύει τα παιχνίδια στο παραμύθι του «**Κοπέλια**». Ο Κοπέλιο είναι ένας παράξενος γέρος που κατασκευάζει κουρδιστές κούκλες. Το όνειρό του είναι να φτιάξει μια κούκλα τόσο τέλεια που να μοιάζει σε όλα με άνθρωπο. Έτσι, αρχίζει η περιπέτεια της Κοπέλια, της κούκλας που έφτιαξε ο Κοπέλιο.

1. Ζητήστε από τον δάσκαλό σας να σας διαβάσει το παραμύθι κι ύστερα φτιάξτε διαλόγους και παίξτε το παραμύθι στην τάξη σας.

Ο Μολυβένιος στρατιώτης

Ένα κλασικό παραμύθι του γνωστού παραμυθά Χανς Κρίστιαν Άντερσεν είναι «**Ο Μολυβένιος Στρατιώτης**». Στην ιστορία του τα παιχνίδια μπορούν να ζωντανεύουν μετά τα μεσάνυχτα, να παίζουν τυφλόμυγα, πόλεμο, να κλαίνε, να φοβούνται και να χορεύουν. Το υλικό του τεχνίτη που φτιάχνει τα παιχνίδια δεν είναι αρκετό για να ολοκληρώσει το μολυβένιο στρατιωτάκι. Έτσι, το αφήνει με ένα πόδι. Ο μολυβένιος στρατιώτης ερωτεύεται μια κούκλα χορεύτρια, ταξιδεύει με μια βάρκα για να βρεθεί στην κοιλιά ενός ψαριού. Για καλή του τύχη όμως πιάνουν το ψάρι δυο παιδιά και ανακαλύπτουν στην κοιλιά του το μολυβένιο στρατιώτη. Ο ήρωας των παιχνιδιών έρχεται ακόμη αντιμέτωπος με έναν τεράστιο ποντικό και τελειώνει τη ζωή του νικημένος από έναν άνεμο που τον στέλνει μέσα στο αναμμένο τζάκι. Εκεί παίρνει σχήμα καρδιάς και πεθαίνει σαν ένα κομμάτι από μολύβι μέσα στη στάχτη. Στο πλάι του η αγαπημένη του χαρτονένια χορεύτρια μεταμορφώνεται σε λαμπερό κόσμημα.

2. Αφηγηθείτε το παραμύθι του μολυβένιου στρατιώτη σε μία φίλη σας. Συζητήστε μαζί της τι σας άρεσε σε αυτό.

Τα παιχνίδια πηγαίνουν στον κινηματογράφο

Σε ένα άλλο δημιουργηματοη ανθρωπίνης φαντασίας για τα παιχνίδια η εταιρία του Ντίσνεϋ ζωντανεύει, σε μια κλασική κινηματογραφική ταινία, την Ιστορία των Παιχνιδιών («Toy Story»). Το έργο αυτό έχει ως ήρωες τα παιχνίδια. Καθώς βρίσκονται χωρισμένα σε δυο αντίπαλα στρατόπεδα, προσπαθούν να κερδίσουν το ενδιαφέρον του ιδιοκτήτη τους. Όταν όμως βγαίνουν από το παιδικό δωμάτιο, συναντούν μπροστά τους μεγάλους κινδύνους που μόνο ενωμένα μπορούν να αντιμετωπίσουν για να σωθούν.

Ξεκλειδώνουμε τα παιχνίδια του κινηματογράφου

1. Δημιουργήστε τα κινηματογραφικά σας παιχνίδια, γράφοντας τη δική σας ιστορία παιχνιδιών.
2. Φτιάξτε τη δική σας μικρή ταινία με παιχνίδια, με τη βοήθεια μιας βιντεοκάμερας. Χωρίστε το έργο σε τέσσερις πράξεις. Θα χρειαστεί: Να φέρετε καθένας το αγαπημένο του παιχνίδι από το σπίτι. Σκεφτείτε ποια παιχνίδια θα ζωντανεύουν στην ιστορία σας, πώς τα λένε, πώς είναι και πώς είναι ο χαρακτήρας τους.
3. Γράψτε τους διαλόγους των παιχνιδιών-ηρώων σας. Τι λένε; Σε ποια κατάσταση βρίσκονται; Τι πρόβλημα αντιμετωπίζουν;
4. Γράψτε τι συμβαίνει μετά, τι κάνουν τα παιχνίδια, για να λύσουν το πρόβλημά τους, ποιος τα βοηθάει και τι συμβαίνει στο τέλος.
5. Παίξτε τους διαλόγους αυτούς με αληθινά παιχνίδια, καθώς κάποιος με αληθινή ή φανταστική βιντεοκάμερα καταγράφει το κινηματογραφικό σας έργο. Συζητήστε μετά για το τι θα αλλάζατε, αν σας άρεσε το έργο και ποιο παιχνίδι από όλα ήταν πρωταγωνιστής στην ιστορία.

Θεατρικά παιχνίδια

Ρωτήσαμε τη γνωστή ηθοποιό Ξένια Καλογεροπούλου για το παιχνίδι και το θέατρο. Όπως και στη μουσική, λέμε πως «παίζουμε» θέατρο. Είναι άραγε το θέατρο παιχνίδι;

ΞΕΝΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ:

«Και βέβαια είναι παιχνίδι το θέατρο! Όπως και το παιχνίδι είναι σχεδόν πάντα θέατρο. Κι αυτοί που ξέρουν να «παίζουν» σ' αυτόν τον κόσμο είναι τα παιδιά και οι θεατρίνοι. Κι αφού το θέατρο είναι παιχνίδι, οφείλει, όπως όλα τα καλά παιχνίδια, να είναι πάρα πολύ σοβαρό».

Αναδημοσίευση από το περιοδικό το Παγώνι τευχ. 3, ΟΠΕΠΘ1997

Ξεκλειδώνουμε μία συνέντευξη θεατρικού προσώπου; Γιατί όχι!

1. Πάρτε συνέντευξη από ένα διάσημο πρόσωπο του θεατρικού χώρου. Τι θα το ρωτούσατε;
2. Όπως κάνατε για την ιστορία των παιχνιδιών σε κινηματογραφικό έργο, δημιουργήστε μια δική σας ιστορία με παιχνίδια. Γίνετε οι ίδιοι ένα παιχνίδι και παίξτε το ρόλο του. Καθένας στην τάξη του πρέπει να γράψει τα λόγια του παιχνιδιού που ζωντανεύει και μιλάει. Ύστερα παίξτε καθένας με τη σειρά, αποκαλύπτοντας ποιο παιχνίδι είστε και τι σκέφτεστε. (Π.χ. Είμαι ένα ποδήλατο και σκέφτομαι να κάνω ένα μακρινό ταξίδι. Είμαι ένας χαρταετός και θα σας πω τι βλέπω από ψηλά.)
3. Γράψτε τα λόγια του παιχνιδιού που διαλέξατε να είστε στο θεατρικό σας έργο.
4. Διαλέξτε τη μουσική που θα συνοδεύει τα λόγια σας από το ένα παιχνίδι στο άλλο μέχρι να μιλήσουν όλοι στην τάξη σας σαν παιχνίδια. Καλά να περάσετε...

Μουσικά παιχνίδια

Δεν παίζουμε μόνο με παιχνίδια αλλά και με μουσικά όργανα. Παίζουμε κιθάρα, πιάνο, φλογέρα, ντέφι, φλάουτο, άρπα και τόσα άλλα μουσικά όργανα. Μπορείς να βρεις άλλα τρία και να τα γράψεις εδώ, λύνοντας τη μουσική ακροστιχίδα;.....

Μουσική Ακροστιχίδα

ΑΠΟ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΗ ΤΟΥ 2^{ΟΥ} ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΘ

- Κρουστό όργανο με πλακάκια, παίζεται με μπαγκέτες.
- Ξύλινο πνευστό όργανο (αντίστροφα).
- Αυτή χαμηλώνει τη νότα.
- Η πιο ψιλή γυναικεία φωνή.
- Όργανο κατασκευασμένο από υλικά που παράγουν ήχο με την τριβή.
- Ανοίγει το σπιτάκι της μουσικής.
- Αυτό που παράγουν όλα τα όργανα και οι φωνές.

ΥΦΕΣΗ, ΣΟΠΡΑΝΟ, ΙΔΙΟΦΩΝΟ, ΚΛΕΙΔΙ,
ΜΕΤΑΛΛΟΦΩΝΟ, ΚΛΑΡΙΝΟ, ΟΝΙΡΑΚ

Διαβάστε εδώ τη λύση της ακροστιχίδας...

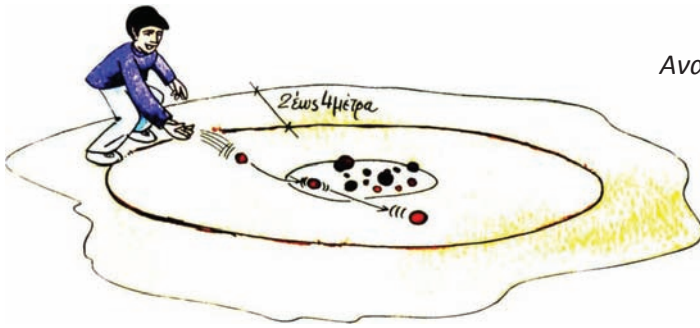
Παιχνίδια του σπιτιού και της αυλής

ΔΥΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΕ ΜΠΙΛΙΕΣ

Ο κύκλος

Ένα παιχνίδι που παίζεται μέσα, αλλά και έξω από το σπίτι, είναι ο Κύκλος. Παίζεται με τον ίδιο τρόπο που οι αρχαίοι Έλληνες έπαιζαν τους αστραγάλους (τα κότσια).

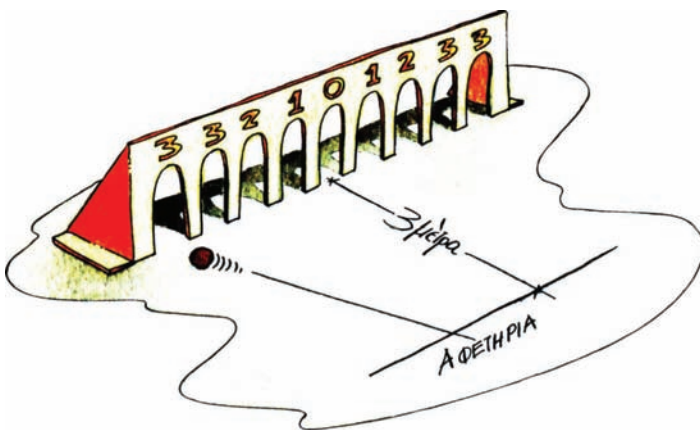
Πώς παίζεται: Κάθε παίκτης έχει δέκα μπίλιες. Σε μια απόσταση δυο ως τεσσάρων μέτρων έξω από τον κύκλο που σχεδιάζουμε στο χώμα, τοποθετούμε τις μπίλιες. Ο καθένας έχει δικαίωμα για πέντε προσπάθειες με τις άλλες πέντε μπίλιες που κρατάει στο χέρι. Στόχος του είναι να χτυπήσει μ' αυτές, όσες περισσότερες μπίλιες βρίσκονται μέσα στον κύκλο. Αν καταφέρει να βγάλει έξω από αυτόν τις περισσότερες, τις κρατάει και κερδίζει στο παιχνίδι.

Κείμενο: Σμαράγδα Μανταδάκη,
Αναδημοσίευση από το περιοδικό το Παγώνι, ΟΠΕΠΘ 1997

Οι γέφυρες

Με χάρτινα κουτιά στηρίξτε τη γέφυρα στις δυο βάσεις της για να μην κουνιέται, αφού πρώτα την κόψετε και γράψετε τους αριθμούς, όπως φαίνεται στο σχήμα.

Η αφετηρία ή γραμμή αναχώρησης βρίσκεται σε απόσταση τριών περίπου μέτρων. Αν ο παίκτης πατήσει κατά λάθος τη γραμμή, χάνει και βγαίνει απ' το παιχνίδι. Στόχος του νικητή είναι να περάσουν οι μπίλιες κάτω από τις πύλες της γέφυρας. Κάθε καμάρα έχει κι έναν αριθμό. Αν η μπίλια μας περάσει κάτω από την καμάρα που γράφει 3, κερδίζουμε τρεις μπίλιες και συνεχίζουμε το παιχνίδι. Ξεκινάμε πάντα το παιχνίδι με τρεις μπίλιες και τρεις προσπάθειες. Καλό είναι οι παίκτες να καταγράφουν τη βαθμολογία τους, για να γνωρίζουν το σκορ και να συμφωνούν στο αποτέλεσμα.

Κείμενο: Σμαράγδα Μανταδάκη,
Αναδημοσίευση από το περιοδικό το Παγώνι, ΟΠΕΠΘ, 1997.

Ξεκλειδώνουμε τους κανόνες του παιχνιδιού

1. Περιγράψτε και γράψτε εδώ ένα παιχνίδι που ξέρετε και μπορείτε να το παίξετε στην αυλή του σχολείου σας. Πείτε πώς λέγεται το παιχνίδι αυτό, πόσους παίκτες χρειάζεται, τι προσπαθούμε να πετύχουμε στο παιχνίδι αυτό, τι απαγορεύεται! Ποιος σας μίλησε για αυτό το παιχνίδι;
2. Τι υλικά χρειάζονται, για να παίξουμε αυτό το παιχνίδι;

Γύρνα πίσω (παιχνίδι δεξιoteχνίας)

SOS Παιδικό χωρίο. Κικσμετ **Χώρα προέλευσης:** Ουγγαρία. **Παίρνουν μέρος:** Από 10 παίκτες και πάνω

Ηλικία: Από 10 χρονών **Υλικά:** Μια σφυρίχτρα με δυνατό ήχο
Τόπος: Γυμναστήριο ή εξωτερικός χώρος

Σ' αυτό το παιχνίδι με τρέξιμο και δεξιoteχνία, όλα εξαρτώνται από την ταχύτατη παρατήρηση. Για το ποιος θα είναι ο οδηγός του παιχνιδιού στον πρώτο γύρο, ρίχνουμε κλήρο. Χαράζουμε ένα ορθογώνιο γήπεδο, του οποίου το μέγεθος εξαρτάται από τον αριθμό των παιχτών που συμμετέχουν. Μετά στεκόμαστε όλοι στο κέντρο του γηπέδου. Το παιχνίδι αρχίζει με το σφύριγμα του οδηγού του παιχνιδιού. Τότε αρχίζουμε να τρέχουμε όσο πιο γρήγορα γίνεται και προσπαθούμε με οποιονδήποτε τρόπο, να φτάσουμε σε μια εξωτερική γραμμή του γηπέδου. Ο σκοπός του οδηγού του παιχνιδιού είναι να μας εμποδίσει να φτάσουμε στις γραμμές. Αυτό σημαίνει να τις πατήσουμε και με τα δύο πόδια.

Ο οδηγός του παιχνιδιού μπορεί να μας εμποδίσει σχετικά εύκολα, γιατί με κάθε σφύριγμα της σφυρίχτρας του, είμαστε υποχρεωμένοι να γυρίζουμε αμέσως πίσω και να τρέχουμε στην αντίθετη κατεύθυνση. Αλλά θα πρέπει ο οδηγός του παιχνιδιού να έχει εξαιρετική ικανότητα! Γιατί, ενώ παραμένει στο κέντρο του γηπέδου, πρέπει να κοιτάζει παντού: μπρος πίσω ή δεξιά αριστερά για να μην του ξεφύγει κανένας παίχτης. Το παιχνίδι τελειώνει εκείνη τη στιγμή, όταν ένας παίχτης κατορθώνει και φτάνει την εξωτερική γραμμή. Αυτός ο παίχτης θα γίνει ο νέος οδηγός του παιχνιδιού στον άλλο γύρο.

3. Πάρτε θέσεις και ετοιμαστείτε για παιχνίδι... Προηγουμένως, ξαναδιαβάστε πώς παίζεται το παιχνίδι, για να παίξετε σωστά και δίκαια. Καλή σας διασκέδαση!

Μέρες γιορτής

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ, Αγιοσιώτισσες χορεύοντας εις την Καρύνην, 1930

Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά

Αποκριά

Καθαρά Δευτέρα

Μεγάλη Εβδομάδα και Πάσχα

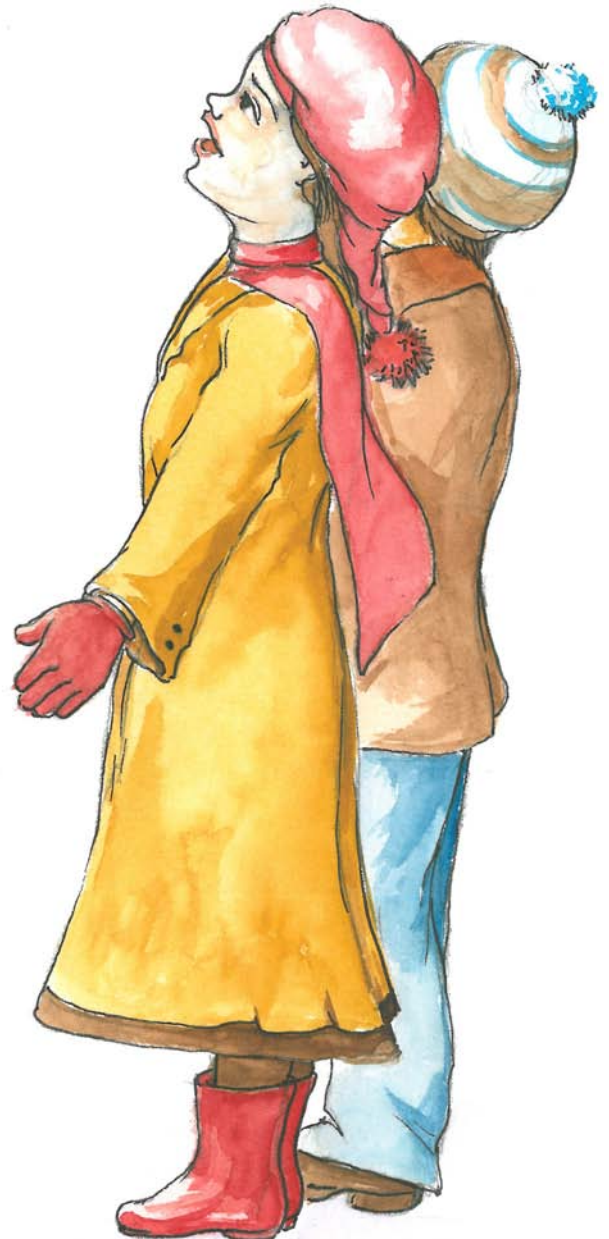

Χριστούγεννα - Πρωτοχρονιά

Κάλαντα

Καλήν ημέραν άρχοντες
κι αν είναι ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννηση
να πω στ' αρχοντικό σας.
Χριστός γεννάται σήμερα
εν Βηθλεέμ τη πόλει.
Οι ουρανοί αγάλλονται,
χαίρει η κτίσις όλη.
Εν τω σπηλαίω τίκτεται,
εν φάτνη των αλόγων,
ο Βασιλεύς των Ουρανών
και ποιητής των όλων.
Πλήθος αγγέλων ψάλλουσι
το Δόξα εν Υψίστοις
και τούτο άξιον εστί
η των ποιμένων πίστις.
Εκ της Περσίας έρχονται
τρεις μάγοι με τα δώρα,
άστρο λαμπρό τους οδηγεί
χωρίς να λείψει ώρα.

Λαϊκό

Το Αστέρι των Χριστουγέννων

(Απόσπασμα)

Το αστεράκι, ανήσυχο, πλησίασε ακόμη περισσότερο. Οι τρεις παράξενοι άνθρωποι, βλέποντας τη λάμψη να μεγαλώνει, άνοιξαν ακόμη περισσότερο το βήμα τους.

Η γυναίκα μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου. Μπήκε και το γαϊδουράκι. Ο άντρας στάθηκε απ' έξω. Σε λίγο εμφανίστηκε κι ένα κοπάδι από πρόβατα. Οι βοσκοί τους έδειχναν με θαυμασμό και λίγο φόβο το υπέρλαμπρο αστέρι που στεκόταν πάνω απ' τη σπηλιά.

Όταν ακούστηκε το πρώτο κλάμα του μωρού, το αστεράκι ένωσε την καρδιά του να σπαρταράει από χαρά. Αχ! Πόσο ήθελε να δει αυτό το μωράκι! Πλησίασε ακόμη λίγο. Όλη η έρημος γύρω φωτίστηκε, σαν να 'ταν μέρα.

Οι τρεις παράξενοι γέροντες φάνηκαν να έρχονται βιαστικοί. Πλησίασαν τους βοσκούς και κάτι τους ρώτησαν. Εκείνοι τους έδειξαν τη σπηλιά. Το αστεράκι φλεγόταν πια από περιέργεια. Τι ήταν αυτό το μωράκι; Γιατί οι βοσκοί είχαν γονατίσει στην άμμο; Γιατί αυτοί οι τρεις παράξενοι γέροντες είχαν έρθει από τόσο μακριά γι' αυτό το μωρό; Και τι γινόταν άραγε τώρα μέσα στη σπηλιά;

Το αστεράκι, ξεχνώντας τις συμβουλές του δασκάλου των αστεριών, του κυρίου Αλταΐρ, πλησίασε ακόμη περισσότερο στη Γη. Είδε μέσα στη σπηλιά τους τρεις γέροντες, γονατιστούς μπροστά σε μια φάτνη, να προσφέρουν στο μωράκι σμύρνα, χρυσό και λιβάνι.

Ένα φως ξεχυνόταν γύρω απ' τη φάτνη και φώτιζε το ήρεμο πρόσωπο της μητέρας του μωρού. Το αστεράκι πρόλαβε να δει και τα μάτια του μωρού που το κοίταζαν γλυκά. Τίποτε άλλο... Έπειτα έσβησε σαν κεράκι και χάθηκε απ' τον ουρανό.

Τους τρεις παράξενους γέροντες τους έλεγαν Βαλτάσαρ, Μελχιόρ και Γάσπαρ.

Αργότερα τους ονόμασαν «Οι τρεις Μάγοι με τα δώρα». Τον μοναχικό άντρα τον έλεγαν Ιωσήφ. Τη μητέρα του μωρού την έλεγαν Μαρία. Το μωρό το ονόμασαν Ιησού.

Το αστεράκι το ονόμαζαν Βιγαδεζή.

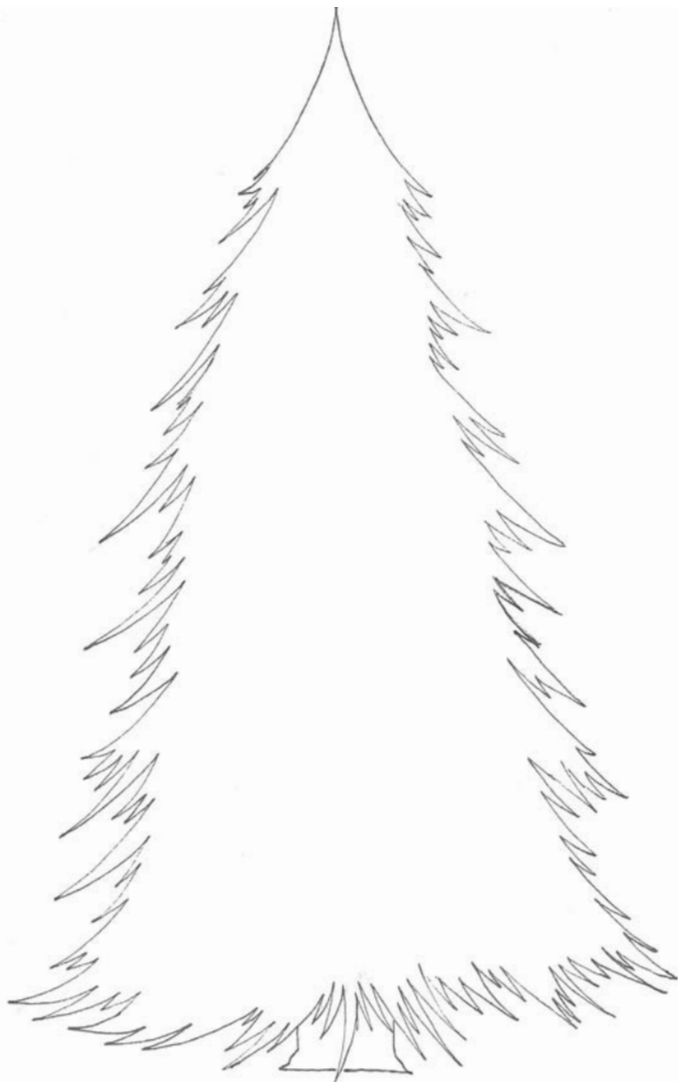
Όλοι όμως το ξέρουν σαν «Το Αστέρι των Χριστουγέννων». Και κανείς δεν το ξέχασε ποτέ.

Κάθε χρόνο οι άνθρωποι βάζουν ένα αστέρι στην κορυφή του χριστουγεννιάτικου δέντρου και το θυμούνται.

Ευγενία Φακίνου

Δραστηριότητες

- Γιατί, λοιπόν, κάθε χρόνο βάζουμε ένα αστέρι στην κορυφή του χριστουγεννιάτικου δέντρου; Ποιος θέλει να μας διηγηθεί την ιστορία;
- Ζωγραφίστε το Χριστουγεννιάτικο δέντρο.
- Γράψτε έναν δικό σας τίτλο στην ιστορία.

Κάλαντα

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά,
ψηλή μου δεντρολιβανιά,
κι αρχή καλός μας χρόνος,
εκκλησιά με τ' άγιο – θρόνος.
Αρχή που βγήκε ο Χριστός,
άγιος και πνευματικός,
στη γη να περπατήσει
και να μας καλοκαρδίσει.
Άγιος Βασίλης έρχεται
και δε μας καταδέχεται
από την Καισαρεία,
σú σ' αρχόντισσα κυρία.
Βαστά εικόνα και χαρτί,
ζαχαροκάντιο ζυμωτή,
χαρτί και καλαμάρι,
δες κι εμέ το παλικάρι.
Το καλαμάρι έγγραφε,
τη μοίρα του την έλεγε
και το χαρτί ομίλει,
άσπρε μου Άγιε Βασίλη.

Νικηφόρος Λύτρας, *Τα Κάλαντα*, 1872

Λαϊκό

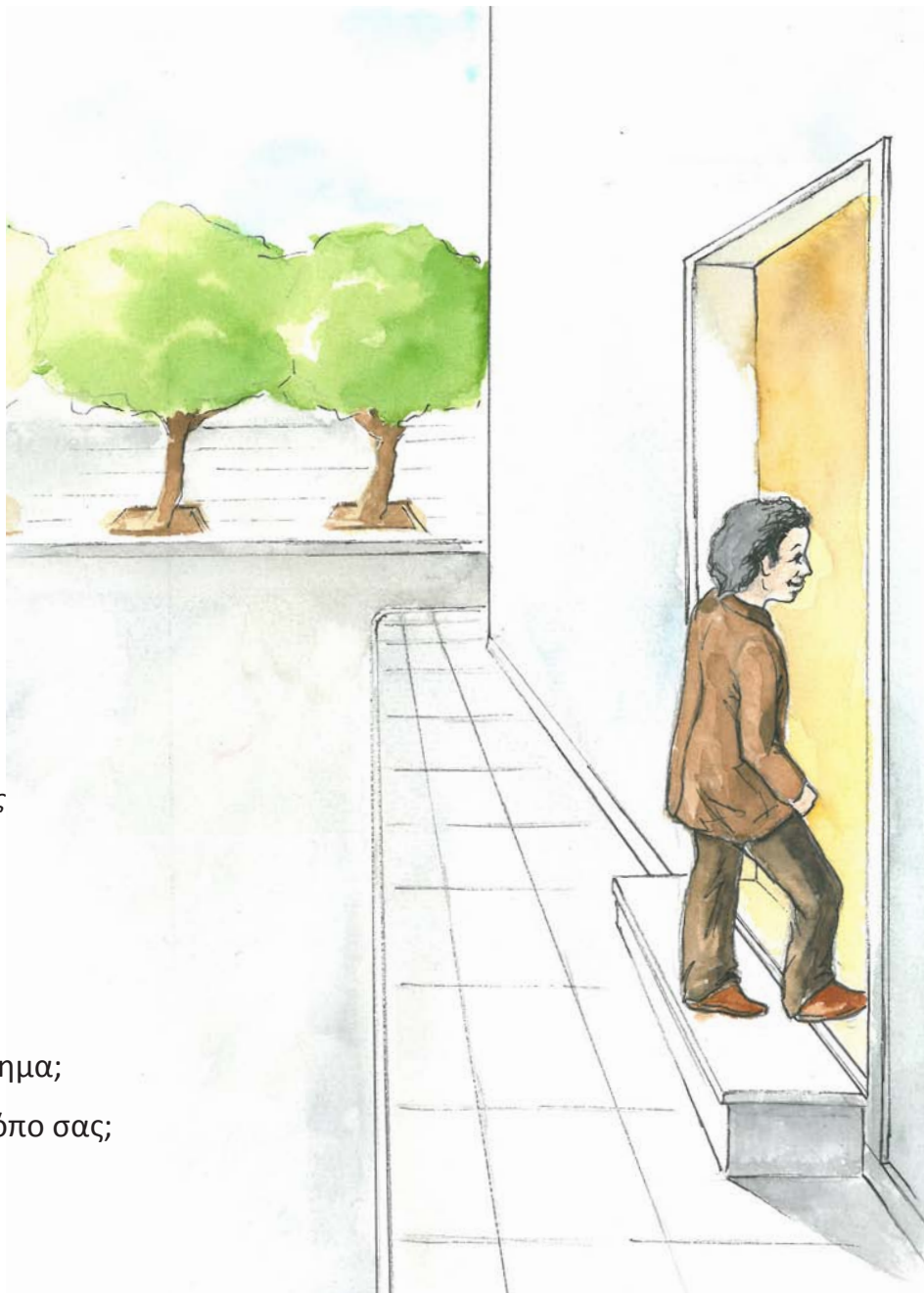
Τα έθιμα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς

Το ποδαρικό

Πρωτομηνιά, Πρωτοχρονιά!
Πρωί. Το σπίτι λάμπει.
Ο Νέος Χρόνος να 'μπει
με τον Αυγερινό.
Θα 'ρθει το γειτονόπουλο
να πει ευχή που πιάνει.
Με το δεξί θα κάνει
καλό ποδαρικό.

Τρέμ' η ψυχή μας. Πώς αργεί!
Προσμένουμε το θάμα
λες και μας το 'χει τάμα
να φέρει τη χαρά.
Είν' έξι η ώρα. Έρχεται!
Όπου και να 'ναι θα μπει.
Ολόκληρο θα λάμπει.
- Καλή Χρονιά!

Κώστας Καλαπανίδας

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο

- Ποιο έθιμο περιγράφει το ποίημα;
- Υπάρχει αυτό το έθιμο στον τόπο σας;

Συζητήστε στην τάξη

- Ποια έθιμα έχετε στον τόπο σας τις ημέρες των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς; Τι συνηθίζουν να κάνουν οι άνθρωποι αυτές τις γιορτινές ημέρες;
- Ρωτήστε τον παππού και τη γιαγιά να σας πουν παλιά έθιμα των ημερών.

Ευχές για την Πρωτοχρονιά

Θέλω Γενάρη με ήλιο τ' Απρίλη,
δροσιά τον Ιούλη και μέρα το δείλι.

Μια θάλασσα θέλω χωρίς καταιγίδα,
δε θέλω φόβο, μονάχα ελπίδα.

Θέλω ψωμάκι ζεστό, μυρωδάτο,
τ' αγκάθι να βγάλει σταφύλι μοσχάτο.

Ο σκύλος να έχει αγκαλιά το γατί,
γάλα και λάδι να βγάζ' η πηγή...

Αυτά που ζητάω αν είναι πολλά,
δώσε μου, τότε, μονάχα χαρά.

Τζιάννι Ροντάρι

Δραστηριότητα

Γράψτε τις δικές σας ευχές για την καινούργια χρονιά.

Μία ευχή για τον πατέρα και τη μητέρα:

.....
.....

Μία ευχή για τα αδέρφια μου:

.....
.....

Μία ευχή για τα παιδιά όλου του κόσμου:

.....
.....

Μία ευχή για μένα:

.....
.....

Αποκριά

Αποκριάτικος χορός

Πόσο γλεντήσαν τα παιδιά
με την τρελήν αποκριά!
Όλα ντυμένα μασκαράδες
βάλαν τους άλλους σε μπελάδες.

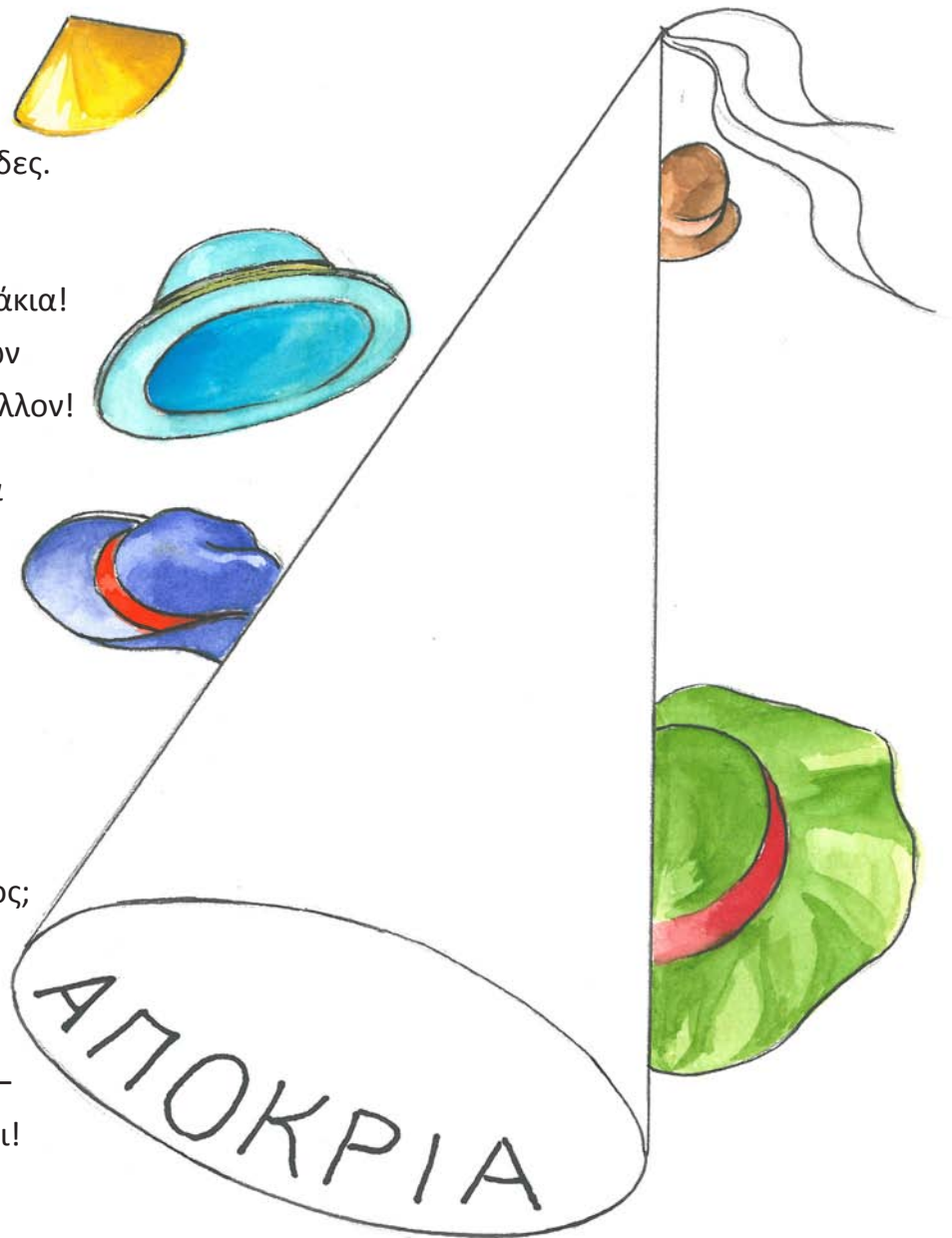
Τι φορεσιές, τι καπελάκια,
μουτσούνες, γένια και μουστάκια!
Με τις φροντίδες των μεγάλων
πού να γνωρίσει ο ένας τον άλλον!

Ποια να 'ναι τάχα η μαρκησία
που δε μας δίνει σημασία;
Αμ' η νεράιδα; ο Βεδουίνος;
Η μάγισσα κι ο αρλεκίνος;

Κι ένας ιππότης, ο Αντρέας
-ο πιο μικρούλης της παρέας-
κάθεται παραπονεμένος.
-Γιατί 'σαι, Αντρίκο, λυπημένος;

-Ήμουνα τέλειος ιππότης,
αλλά με γνώρισε ο Φώτης...
Με γνώρισε -κι ένιωσα λύπη-
Απ' το δοντάκι που μου λείπει!

Ντίνα Χατζηνικολάου

Δραστηριότητα

Γράψτε μέσα στο καπέλο λέξεις ή φράσεις που σας ήρθαν στο νου, διαβάζοντας το ποίημα.

Συζητήστε στην τάξη

Τι συνηθίζουμε να κάνουμε την Αποκριά; Ποια έθιμα υπάρχουν στον τόπο σας;

Καθαρά Δευτέρα

Σπύρος Βασιλείου, Το τραπέζι της Καθαρής Δευτέρας

- Προσπαθήστε να κάνετε μια μικρή περιγραφή του πίνακα:
- Ποια είναι η γιορτή, από την οποία είναι παρμένο το θέμα του έργου;
- Διαβάστε τον τίτλο του έργου. Τι κάνουν εκείνη την ημέρα; Πώς τη γιορτάζουν τα παιδιά;
- Ποια φαγητά βλέπουμε πάνω στο τραπέζι;

Ο Χαρταετός

Σαν θα ξημερώσει η μέρα,
Καθαρή τη λεν Δευτέρα,
θα κινήσει η παρέα,
για να πάει εκδρομή.

Κει ψηλά αφού θα φτάσει,
τον αϊτό θα ετοιμάσει
και σε λίγο θα τον βλέπει
σαν κουκκίδα μοναχή.

να πετάει κοντά στον ήλιο,
που θα βλέπει γελαστός,
μα δε θα 'ναι αεροπλάνο,
θα 'ναι ο χαρταετός.

Ελένη Παντελοδήμου

Δραστηριότητα

Υπάρχουν πρόσωπα στον πίνακα; Για ποιους προορίζονται τα φαγώσιμα; Μπορείτε να τους φανταστείτε και να γράψετε μια μικρή ιστορία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μεγάλη Εβδομάδα και Πάσχα

Διαβάστε τα κείμενα και γράψτε τι κάνετε στον τόπο σας καθεμιά από τις ημέρες της Μεγάλης Εβδομάδας.

Pedro Orrente (1580-1645) *Η Είσοδος του Ιησού στα Ιεροσόλυμα*, περίπου στα 1620

Αρχίζει σήμερα η Μεγάλη Εβδομάδα

Η Σοφούλα ετοιμάζεται να πάει στην εκκλησία με τους δικούς της.

- Γιατί την εβδομάδα αυτή τη λέμε Μεγάλη; Ρώτησε η Σοφούλα τη γιαγιά της.

- Επειδή είναι η πιο σπουδαία από όλες τις εβδομάδες του χρόνου. Τη Μεγάλη Εβδομάδα οι άνθρωποι δίκασαν, βασάνισαν και σταύρωσαν τον Χριστό. Αυτός, όμως, σε τρεις μέρες αναστήθηκε.

Μεγάλη Δευτέρα

Η γιαγιά Σοφία εξηγεί στην εγγονή της πως οι Φαρισαίοι θύμωσαν με τον Χριστό, επειδή τους αποκαλούσε υποκριτές και αποφάσισαν να Τον τιμωρήσουν.

- Τι σημαίνει, γιαγιά, υποκριτές;
- Σημαίνει πως άλλα έλεγαν και άλλα έκαναν.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή αλλιώς El Greco: *El Espolio*
Ο διαμερισμός των ιματίων του Χριστού, 1577-9, λάδι σε μουσαμά,
Τολέδο, Καθεδρικός Ναός (λεπτομέρεια)

Τη Μεγάλη Δευτέρα.....

Μεγάλη Τρίτη

-Πες μου, γιαγιά, για τη γυναίκα που λένε οι ψάλτες. Γιατί έπλυνε τα πόδια του Χριστού με άρωμα;

-Γιατί μόνο Αυτός της έδειξε αγάπη. Όλοι οι άλλοι την περιφρονούσαν. Ο Χριστός δίδασκε πως όλοι αξίζουν την αγάπη μας.

-Και ο Ιούδας ποιος ήταν, γιαγιά;

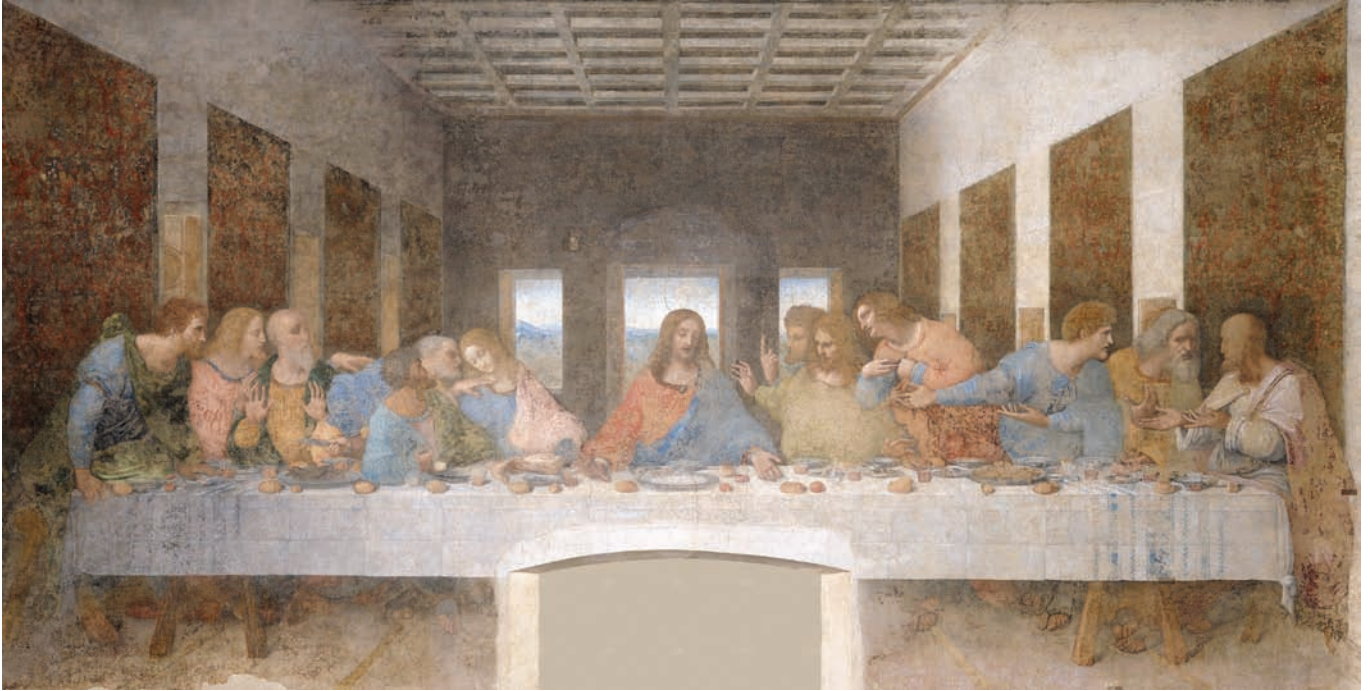
-Ένας από τους δώδεκα μαθητές του Χριστού. Αγαπούσε πολύ τα χρήματα. Πήγε εκεί που ήταν μαζεμένοι οι Φαρισαίοι και τους είπε: «Τι θα μου δώσετε, για να σας παραδώσω τον Χριστό;»

Η Μαρία η Μαγδαληνή χρίζει τα πόδια του Χριστού,
παρακολουθούμενη απ' τους αποστόλους. Γκραβούρα του
W Greatbach πάνω σε πίνακα του Peter Paul Rubens

Τη Μεγάλη Τρίτη.....

Μεγάλη Τετάρτη

Λεονάρντο Ντα Βίντσι, 1494–1498, *Μυστικός δείπνος*, Santa Maria delle Grazie, Μιλάνο

Οι Φαρισαίοι πρόσφεραν στον Ιούδα πολλά χρήματα. Αυτός υποσχέθηκε να τους οδηγήσει στον Χριστό, για να Τον πιάσουν και να Τον τιμωρήσουν, διηγείται η γιαγιά.

-Μα γιαγιά, ο ίδιος ο Χριστός έπλυνε τα πόδια των μαθητών του; Γιατί;

-Για να μας δείξει πως πρέπει να είμαστε ταπεινοί.

-Και στο Μυστικό Δείπνο τι έγινε, γιαγιά;

- Ο Χριστός και οι μαθητές Του έφαγαν μαζί για τελευταία φορά. Τους έδωσε ψωμί να φάνε και κρασί να πιουν. «Είναι το σώμα μου και το αίμα μου», είπε. «Αυτό να κάνετε, για να με θυμόσαστε».

Τη Μεγάλη Τετάρτη.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μεγάλη Πέμπτη

Όλη η οικογένεια το πρωί πηγαίνει στην εκκλησία. Ο πατέρας, η μητέρα, η γιαγιά, η Σοφούλα, ακόμη κι ο μικρός της αδελφός, μεταλαβαίνουν.

Όταν γυρίζουν στο σπίτι, η Σοφούλα βοηθά τη μητέρα της να βάψει τα αβγά κόκκινα.

Το βράδυ στην εκκλησία διαβάζουν τα δώδεκα Ευαγγέλια, που μας λένε πώς σταυρώθηκε ο Χριστός.

-Είχε πάει με τους μαθητές Του στον κήπο της Γεσθημανής να προσευχηθεί. Σε λίγο, όμως, ήρθαν οι στρατιώτες και Τον έψαχναν. Για να Τον αναγνωρίσουν, ο Ιούδας Τον πλησίασε και Τον φίλησε. Μετά Τον δίκασαν και Του φόρεσαν ένα στεφάνι από αγκάθια. Ο κόσμος Τον περιγελούσε και φώναζε στον άρχοντα Πιλάτο: «Σταύρωσέ Τον! Σταύρωσέ Τον».

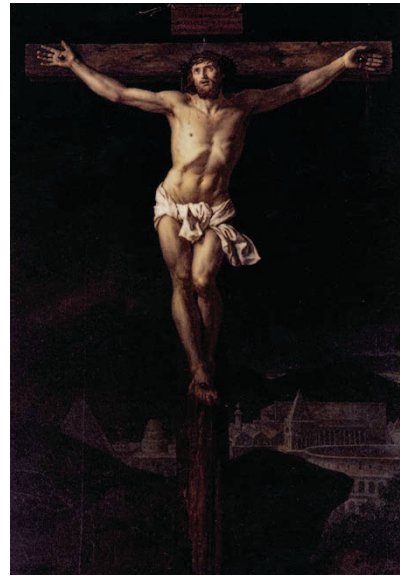
- Κι έπειτα, γιαγιά; ρωτάει η Σοφούλα με αγωνία. Έπειτα, τι έγινε;

-Τον πήγαν σε έναν λόφο, στον Γολγοθά, και Τον ανέβασαν στον σταυρό. Δεξιά και αριστερά Του σταύρωσαν δυο ληστές. Διψούσε, αλλά δεν Του έδωσαν νερό να πιει. Κι έτσι ο Χριστός πέθανε πάνω στον σταυρό. Τότε έγινε ένας μεγάλος σεισμός και σκοτείνιασε όλη η γη...

Τη Μεγάλη Πέμπτη.....

.....

.....

Ο Χριστός στο σταυρό, (1782), Ζακ Λουί Νταβίντ, λάδι σε καμβά.

Μεγάλη Παρασκευή

Τα κορίτσια έχουν στολίσει τον Επιτάφιο με ανοιξιάτικα μυρωδάτα λουλούδια. Μας θυμίζει τον τάφο του Χριστού.

-Γιατί οι ψαλμωδίες σήμερα είναι τόσο λυπητερές, γιαγιά; Ρώτησε η Σοφούλα;

-Γιατί κλαίμε όλοι μας, μαζί με την Παναγία, παιδί μου. Κλαίμε για τον Χριστό και ψάλλουμε: «Γλυκιά μου άνοιξη! Γλυκό μου παιδί! Χάθηκε η ομορφιά σου!»

Οι καμπάνες χτυπούν πένθιμα. Ο πατέρας βοηθά να σηκώσουν τον Επιτάφιο. Πολύς κόσμος ακολουθεί την περιφορά του στους δρόμους. Κρατούν αναμμένα κεριά. Η νύχτα είναι ανοιξιάτικη και τα αστεράκια λάμπουν στον ουρανό.

Τη Μεγάλη Παρασκευή.....

.....

.....

Ρόσσο Φιορεντίνο (1494-1540), Αποκαθήλωση, μεταξύ 1537 και 1540, Μουσείο Λούβρου.

Μεγάλο Σάββατο

Carl Heinrich Bloch - *Η ταφή του Χριστού*, (1834-1890)

«Χριστός Ανέστη εκ νεκρών».

-Χριστός Ανέστη, γιαγιά, λέει κι η Σοφούλα.

-Αληθώς Ανέστη, μικρούλα μου, απαντά η γιαγιά και την παίρνει στην αγκαλιά της.

Το Μεγάλο Σάββατο.....

.....

.....

.....

.....

Η μέρα είναι φωτεινή και ζεστή. Η εκκλησία μοσχοβολά. Ο ιερέας σκορπίζει φύλλα δάφνης και ψάλλει: «Ο Χριστός θα αναστηθεί».

-Τι καλά! Λέει η Σοφούλα και πιάνει μερικά φύλλα. Ο μικρός της αδερφός χαμογελά. Όλοι είναι χαρούμενοι. Περιμένουν την Ανάσταση.

Από νωρίς η Σοφούλα και ο αδερφός της έχουν ετοιμάσει τις λαμπάδες τους. Μόλις ο ιερέας ψάλλει από την Ωραία Πύλη: «Δεύτε λάβετε φως!» τρέχουν και τις ανάβουν.

-Ξέρεις, Σοφούλα, γιατί απόψε η εκκλησία είναι ολόφωτη; ρωτάει η γιαγιά.

-Ξέρω, γιαγιά. Όταν πήγαν οι Μυροφόρες στον τάφο του Χριστού, τον βρήκαν ανοιχτό. Ένας άγγελος τους είπε: «Τον Χριστό ζητάτε; Δεν είναι εδώ, αναστήθηκε!», απαντάει η μικρή με περηφάνια.

-Μπράβο, Σοφία μου, λέει η γιαγιά.

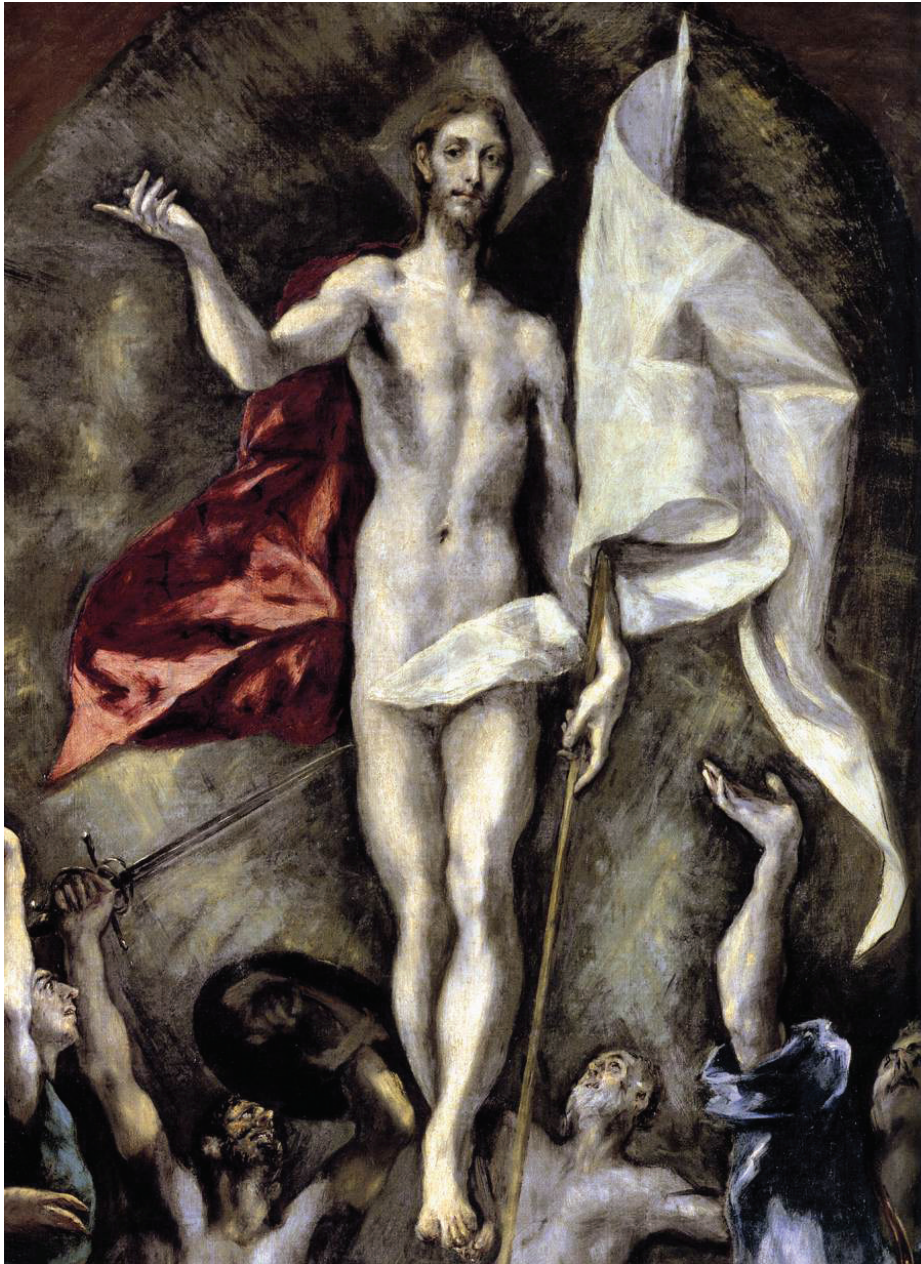
Βγαίνουν όλοι στην αυλή της εκκλησίας. Εκεί ακούνε τον ιερέα να ψάλλει με δυνατή φωνή:

William-Adolphe Bouguereau - *Pieta*, 1876, Μουσείο Λούβρου (λεπτομέρεια)

Κυριακή του Πάσχα

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή el Greco - Η ανάσταση του Χριστού,
1596-1600, Μουσείο Πράδο, Μαδρίτη.

Η νηστεία τελείωσε. Η μητέρα με τη γιαγιά στρώνουν το πασχαλινό τραπέζι. Ο πατέρας γυρίζει τη σούβλα με το αρνί. Το απόγευμα πάνε στον Εσπερινό της Αγάπης. Όποιον συναντούν στο δρόμο, του λένε χαρούμενοι.

-Χριστός Ανέστη!

Την Κυριακή του Πάσχα.....

.....

.....

.....

.....

